

BEVARANDEPROGRAM FLENINGE OCH ÖDÅKRA

ANTAGET I KOMMUNFULLMÄKTIGE 2018-02-28

BEVARANDEPLANSKOMMITTÉN

Postadress SE-251 89 Helsingborg

helsingborg.se

HELSINGBORG

Text: Henrik Borg, Carita Melchert
Foto: Henrik Borg, Carita Melchert
Kartor: Christina Andersson, Stadsbyggnadsförvaltningen
Övriga kartor och flygfoton: Stadsbyggnadsförvaltningen
Layout: Lennart Persson Grafisk formgivning
Tryck: Holmbergs i Malmö
© Helsingborgs stad, Bevarandeplanskommittén 2018

ISBN 978-91-87274-40-4

Omslagsbild stor: Flygfoto över Fleninge år 1955. Kulturen KM85976.4837
Omslag liten bild 1: V & S i Ödåkra 1960, AB Helsingborgs-Bild ur Helsingborgs museers samlingar, DIG_2011-1295
Omslag liten bild 2: Fleninge motell, 1950-talet, Lindberg foto ur Helsingborgs museers samlingar, 692-2013
Omslag liten bild 3: Ödåkra pumpstation 1954, Lindberg foto ur Helsingborgs museers samlingar, 3039-2010
Baksida: Flygfoto över Ödåkra år 1966. Kulturen KM85976.1816

BEVARANDEPROGRAM FLENINGE OCH ÖDÅKRA

ANTAGET I KOMMUNFULLMÄKTIGE
2018-02-28

HELSINGBORGS STADS
BEVARANDEPLANSKOMMITTÉ

Innehåll

Förord	5
Inledning	6
Kulturhistorisk klassificering	8
Bevarandeprogram, lagstiftning och bygglovshantering	10
Geografi och historik	12
Kulturhistorisk klassificerad bebyggelse i Fleninge	37
Kulturhistorisk klassificerad bebyggelse i Ödåkra	60
BILAGOR: Ortofotografi över Fleninge	
Karta över klassificerade objekt för Fleninge	
Ortofotografi över Ödåkra	
Karta över klassificerade objekt för Ödåkra	

Fleninge Motell, Fleninge, Ödåkra.
10 km NO Helsingborg vid riksväg 3

Lindberg foto Helsingborg

*Fleninge motell uppfördes 1954 och är ett av Sveriges första motell.
Lindberg foto 1950-talet ur Helsingborgs museers samlingar, 692-2013*

Förord

Sedan 1979 har bevarandeplanskommittén i Helsingborgs stad uppgiften att ta fram bevarandeprogram. Programmen skall vara underlag för samhällsplanering, sprida kunskap bland boende, fastighetsägare och andra intresserade om Helsingborgs bebyggelsemiljöer, samt stimulera till ett gott förvaltande av byggnader och miljöer i staden.

Föreliggande bevarandeprogram för Fleninge och Ödåkra har ett antal föregångare: Bevarandeprogram för Helsingborgs stadskärna (fastställt av kommunfullmäktige 1985), Råå (1991), Västra Tågaborg (1995), Olympia – Slottshöjden (1997), Drottninggatan – Pålsjö (1999), Wilson Park (1999), Ramlösa (2000), det utökade och reviderade programmet för stadskärnan (2002), Mörap (2004), Hasslarp och Kattarp (2006), Domsten och Eneborg-Högaborg (2008), Planteringen (2011), programmen Hittarp, Laröd och Gåsebäck med Husarområdet (2012), Husensjö (2013), Östra Tågaborg och Stattena (2015) samt Eskilsminne (2017). Dessutom finns ett kulturminnesvårdsprogram för hela kommunen, antaget 1991.

Arbetet med bevarandeprogrammet för Ödåkra och Fleninge inleddes hösten 2015 under ledning av bevarandeplanskommittén. Kommittén har fem ledamöter. Ordföranden utses av kommunstyrelsen, två ledamöter utses av byggnadsnämnden och två av kulturnämnden.

För inventering, fotografering samt ursprungligt manuskript har byggnadsantikvarierna Carita Melchert och Henrik Borg från Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige svarat. Materialet har sedan gått igenom, justerats och kompletterats av tjänstemän knutna till kommittén.

Efter remisshantering har programmet bearbetas med anledning av inkomna synpunkter och skickats till Kommunfullmäktige för antagande.

Helsingborg, december 2017
Bevarandeplanskommittén

Inledning

Kulturmiljöerna i Ödåkra och Fleninge visar hur området under de senaste 100 åren har ändrat karaktär från ett agrart präglat landskap till bostadsområde för närmare 5 000 helsingborgare. Fleninge karaktäriseras av kyrkan och Gästgivaregården med de omkringliggande bondgårdarna och vindmöllan som är delar av det tidigare bondedominerade samhället. Koncentrerat kring vägkorsningen och längs vägarna finns även gathusbebyggelse och några mindre grupper med villor, både äldre och sentida, samt ett verksamhetsområde. Karaktärsgivande är även kontakten med det angränsande kulturlandskapet. Miljön i Ödåkra präglas av spritfabriken, olika typer av enbostadshus, grupphusbebyggelse i huvudsak från 1970-talet, en mindre andel flerbostadshus samt centrumbildningen från 1960-talet. Men även en del jordbruksfastigheter finns representerade. Bevarandepianskommitténs arbete syftar till att lyfta fram och tydliggöra värdena i dessa levande kulturmiljöer.

Detta bevarandeprogram har som uppgift att vara ett hjälpmedel i kommunens ärendehantering. Det skall underlätta bedömningen av bygglovsärenden och andra åtgärder som berör bebyggelsemiljön. Bevarandeprogrammet skall förtydliga de kulturhistoriska och arkitektoniska värdena, så att dessa uppmärksammas vid stadsplanering och bygglovshantering. Ett annat syfte med bevarandeprogrammet är att sprida kunskap om de kulturhistoriska värdena bland husägare och boende i Ödåkra och Fleninge samt att öka intresset för att miljön vårdas och tas om hand på ett bra sätt.

Arbetet ska ge en historisk och kulturell förankring som gör närmiljö och omgivning gripbar och förståelig av alla. En levande och välkänd kulturmiljö stärker medborgarnas identifiering med den egna orten och engagemang i denna. Bevarandeprogrammet kommer att finnas på stadens hemsida och finns både att läsa och till försäljning på Kulturmagasinet. Förslag till bevarandeprogram skickas ut till samtliga fastighetsägare med byggnader som har

klassats i programmet. I samband med detta hålls ett informationsmöte.

Bevarandeprogrammets status och tillämpning

Bevarandeprogrammets uppgift är att peka ut kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och öka förståelsen för områdets historia. Bevarandeprogrammet antas slutligen av kommunfullmäktige. Bevarandeprogrammet har en rådgivande status, men är inte juridiskt bindande, och ska ses som ett ställningstagande kring var det finns kulturhistoriska värden som behöver tas hänsyn till. I den kulturhistoriska klassificeringen har inte byggnadens tekniska status, eller framtida förändringsbehov vägt in.

I planärenden och bygglovsprövning gör stadsbyggnadsnämnden en helhetsbedömning utifrån både enskilda och allmänna intressen. Stadsbyggnadsnämnden har till uppgift att bevaka kulturhistorisk hänsyn såväl som estetiska, funktionella som ekonomiska faktorer.

Ödåkra spritfabrik, ett vykort från 1902. Ur Helsingborgs museers samlingar, DIG_2011_1355

Detaljplanering och bygglovsprövning ska, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer. Stadsbyggnadsnämnden prövar ärenden utifrån en helhetssyn och med stöd i Plan- och bygglagen (SFS 2010:900).

För att skapa en levande kulturmiljö är det viktigt att byggnaderna används och har en funktion. Låt byggnaden, dess egenskaper och karaktär vara utgångspunkten för förändring och tänk långsiktigt. För att uppnå exempelvis tillgänglighet och god energihushållning kan det krävas nya lösningar som är anpassade till huset. Rivning är alltid olycklig då byggnaden helt försvinner, ombyggnad och tillbyggnad bör alltid prövas först. Särskilt värdefulla kulturmiljöer får inte förvanskas, men förvanskningförbudet är inget förändringsförbud. Kulturhistoriska byggnader kräver särskild omsorg i samband med tillbyggnad och ombyggnad. Klarlägger och respekterar man de kulturhis-

toriska värdena kan man utföra många olika åtgärder även i en särskilt värdefull byggnad.

Rådgivning

För att klarlägga värdena kan ofta sakkunnig hjälp behövas. Idag finns det certifiering av sakkunniga avseende kulturvärden och flera museer och konsultfirmor i Skåne har certifierade medarbetare. Genom certifieringen säkerställs både utbildningsnivå och erfarenhet. Staden tillhandahåller även enklare rådgivning som en service till medborgarna:

- För frågor kring byggnadsvård, kontakta stadsantikvarien på Kulturförvaltningen
- För frågor som rör gestaltning och varsamhet, kontakta stadsarkitekten på Stadsbyggnadsförvaltningen
- För frågor som rör bygglov och lovplikt, kontakta Stadsbyggnadsförvaltningens bygglovsavdelning

Kulturhistorisk klassificering

Byggnaderna har klassificerats i två grupper: Särskilt värdefull bebyggelse som omfattas av förvanskningförbud enligt PBL 8:13 § samt bebyggelse av kompletterande värde. Denna klassificering motsvaras på kartan längst bak i denna rapport av färgerna rött och gult. Områden med enhetlig bebyggelse markeras med grönt, dessa ska ses som av kompletterande värde men där tyngdpunkten ligger i den homogena helheten. Byggnadsminnen och kyrkobyggnader som båda skyddas av kulturmiljölagen visas i blått. Klassificeringen har gjorts i relation till övriga byggnader och med hänsyn till stadens historia. I framtiden kan bedömningarna omvärderas då grunden för värderingarna hela tiden ändras.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Byggnader som anses särskilt värdefulla ur historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller arkitektonisk synpunkt. I Ödåkra gäller detta främst äldre bostadshus som är bevarade utan sådana ändringar som minskat det kulturhistoriska värdet. Arkitektoniskt värde har också stor betydelse eftersom det kan vara svårt att belysa den historiska utvecklingen när en så stor del av bebyggelsen är sentida. I Fleninge gäller detta främst bondgårdarna med mangård och ekonomibyggnader och äldre gathusbebyggelse.

Bebyggelse av kompletterande värde

Vardaglig bebyggelse som är föredömligt väl bevarad och där eventuella till- och ombyggnader är anpassade till byggnadens karaktärsdrag så att dessa inte har försvunnit eller förminskats. Även planeringsideal har betydelse för helheten i miljöerna. Klassificeringen omfattar även bebyggelse med något förvanskade karaktärsdrag, men som genom sin ålder och anknytning till områdets historia ändå anses ha ett kulturhistoriskt värde.

Bebyggelse av enhetlig karaktär

I Ödåkra är en stor andel bebyggelse serietillverkad grupp-husbebyggelse från 1960- och 70-talen, antalet byggnader blir så stort att det blir ohanterligt att behandla denna på

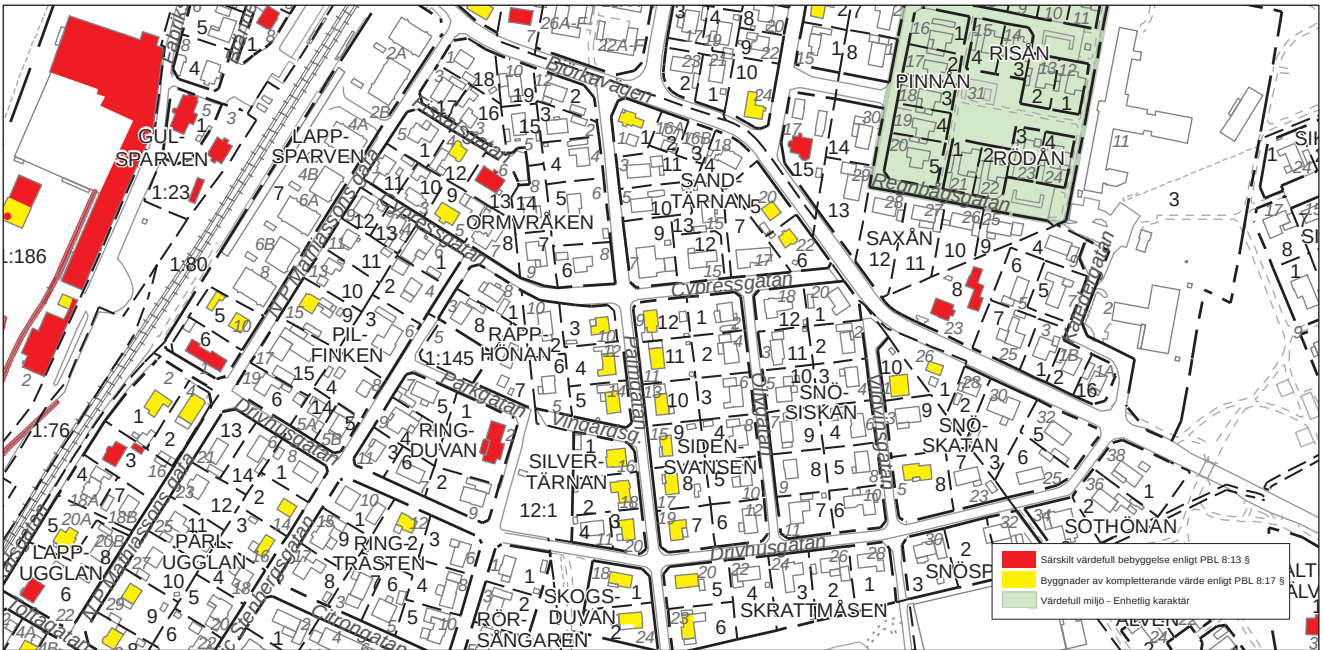
samma sätt som individuellt uppförda hus. Vi har valt att lyfta fram vissa områden som representanter för denna bebyggelse. Bebyggelse av enhetlig karaktär ska ses som en komplettering till kategorin "Bebyggelse av kompletterande värde". I Ödåkra vill vi lyfta fram Sulcus bostadsprojekt i kvarteren Dammån, Djupån, Renån, Risån, Pinnån, Rödån, Helsingborgs fastighetskontors bostadsprojekt i kvarteren Laxån, Lillån, Limån och Lyckebyån 1–7 samt bostäderna på Ödåkra 1:22 och kvarteret Duvhöken.

Kyrkobyggnader och byggnadsminnen

Kyrkobyggnader och byggnadsminnen skyddas båda enligt kulturmiljölagen, dessa har därför getts en egen kategori som visas i blått på kartan. Det finns i dagsläget inga byggnadsminnen i varken Ödåkra eller Fleninge. Kyrkobyggnader som tillhör eller har tillhört Svenska kyrkan och som är uppförda före 1940, samt ett antal moderna kyrkor utvalda av Riksantikvarieämbetet, omfattas av skyddet. Fleninge kyrka är skyddad enligt kulturmiljölagen.

Övrig bebyggelse

Det är svårt att ge en samlad kulturhistorisk bedömning utan historiskt perspektiv. Det gör att merparten av den nyare bebyggelsen är klassificerad som övrig bebyggelse. I de fall de har satts i en högre klass har det främst

motiverats av ett arkitektoniskt värde. Nyare byggnader kan i framtiden komma att klassas högre. I kategorin övrig bebyggelse ingår även byggnader där värdet har förminskats genom mindre väl anpassade ändringar.

Att bedöma kulturhistoriskt värde

Kulturhistoriskt värde är inget entydigt begrepp utan består av ett komplex av värden som kan delas in i dokumentvärden, upplevelsevärden och övergripande/förstärkande värden. Till dokumentvärdena räknas byggnadshistoriska, teknikhistoriska, samhällshistoriska, personhistoriska värden med mera. Dessa värden är absoluta, objektiva och kan lätt jämföras med motsvarande värden i byggnader från andra områden eller regioner. Ålder är här ett värde, men inte i sig själv utan i relation till andra värden och upplysningar om byggnadernas historia. Värdena kan berätta om tekniska innovationer i konstruktionen, planlösningar, byggnadsdetaljer, på vilket sätt byggnaderna har använts, vilka samhällsfunktioner som bedrivits i byggnaderna, hur man levt och umgåtts, betydelsefulla personers födelsehem etcetera. Samtliga dokumentvärden belyser på olika sätt olika sidor av den historiska utvecklingen i ett område.

Till dokumentvärdena kan läggas upplevelsevärden. Upplevelsevärden kan vara självständiga men också verka förstärkande på övriga värden och är ofta oberoende av ålder.

En byggnads arkitektoniska värde är ett sådant, bedömt såväl efter estetiska kriterier som efter de förutsättningar som gives utformningen. Bland upplevelsevärdena räknas också patina, symbol- och identitetsvärden liksom traditionsvärden. Värdet är viktigt som ett rent kvalitetsvärde, för skönhetsupplevelsen och som förebild för nybyggnation. Ett annat värde är kontinuitetsvärdet, som kan finnas i en annars förhållandevis betydelselös byggnad om den genom sin närvaro beskriver en kontinuitet.

Övergripande dessa båda värdekategorier finns begrepp som verkar förstärkande på de övriga. Äkthet, autenticitet är ett sådant värde, grundat dels på graden av ursprunglighet, helhetskaraktär, dels på en bedömning av äkthet. Kvalitetsvärden avseende såväl konstruktion, byggnadsmaterial, arkitektur med mera är en viktig övergripande aspekt på samma sätt som graden av sällsynthet eller representativitet. Sällsynthet har länge setts som förstärkande värde vid en bedömning, vilket även representativitet numera anses vara. Det som är karaktäristiskt för en tid kan vara utan betydelse för dem som lever i dess samtid men av ett annat och större värde för kommande generationer.

Klassificeringen av byggnaderna grundar sig på en sammanvägning av dessa värden. Betoningen ligger dock i huvudsak på den lokala miljön och det specifikt intressanta för Ödåkra och Fleninge samt Helsingborg som kommun.

Bevarandeprogram, lagstiftning och bygglovshantering

Kulturarvet och kulturmiljön är en gemensam tillgång som delas av alla. Det innebär att alla också har en skyldighet att förvalta detta arv och denna tillgång på bästa möjliga sätt. Kulturmiljölagen (KML) inleds med en så kallad portalparagraf: *"Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda vår kulturmiljö. Ansvaret för detta delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter skall visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön."*

Länsstyrelsen fattar beslut enligt KML om vilka byggnader som skall skyddas som byggnadsminnen, den starkaste form av skydd en byggnad kan få. För att en byggnad eller miljö skall förklaras som byggnadsminne skall den anses vara synnerligen märklig eller ha ett nationellt intresse. Ingenting får ändras, rivras eller tillföras ett byggnadsminne utan tillstånd från länsstyrelsen, och fastighetsägaren har skyldighet att underhålla byggnaderna så att det kulturhistoriska värdet inte förminskas. Kulturmiljölagen reglerar också skyddet av kyrkobyggnader och kyrkogårdsmark som anlagts före 1940. Även fornlämningar skyddas av Kulturmiljölagen och får inte tas bort utan länsstyrelsens tillstånd. I Ödåkra finns inga byggnader som omfattas av KML, i Fleninge finns kyrkobyggnaden och kyrktomten som omfattas av 4 kap. KML.

Plan- och Bygglagen (PBL) är ett kommunalt redskap som reglerar hur städer, tätorter och landsbygd skall planeras och bebyggas på ett sätt som tillgodoser både allmänna och enskilda intressen. PBL innehåller också möjligheter att säkerställa kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Det andra kapitlet som innehåller krav och regler på byggnader inleds med att byggnader *"ska utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan"*. (PBL 2:6 §)

Den paragraf som ligger till grund för den "högsta" klassificeringen i bevarandeprogrammet är den trettonde paragrafen i åttonde kapitlet (PBL 8:13 §): *"En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas."* Det samma gäller tomter, anläggningar eller bebyggelseområden som är särskilt värdefulla. Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras (PBL 8:14 §). På kartan har sådana särskilt värdefulla byggnader markerats röda. Bebyggelsen har vidare kategoriserats till "bebyggelse av kompletterande värde för miljön". Även för sådana byggnader kan PBL 8:13 § vara tillämplig som ingående i ett särskilt värdefullt bebyggelseområde eller då dess egna kvaliteter med tiden omvärderas.

En annan viktig reglering i PBL är den så kallade varsamhetsparagrafen, PBL 8:17 §. Den lyder: *"Ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad skall utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar tillvara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden."* Detta gäller alltså alla byggnader, inte bara de som på kartan i bevarandeprogrammet markerats gula, även om en klassificering ger extra tyngd åt kraven på varsamhet.

Vid bygglovsprövning bedöms huruvida den önskade byggnadsåtgärden överensstämmer med detaljplanebestämmelser och med PBL:s generella regler, bland annat med hänsyn till trafik, stads- eller landskapsbild samt förhållanden på granntomter och i omgivningen, kraven på varsamhet och skydd mot förvanskning etc. Det åligger den enskilde byggherren att följa de ovan nämnda lagreglerna i rimlig utsträckning även i de fall då inget bygglov krävs.

Bevarandeprogrammets klassificeringar utgör ett underlag för att hävda kulturhistoriska värden med stöd av PBL. Vid detaljpaneläggning eller upprättande av områdesbestämmelser kan juridiskt bindande skydds- och varsamhetsbestämmelser meddelas. Skyddsbestämmelser, vanligtvis betecknade med q, brukar förenas med rivningsförbud. I planbestämmelserna kan dessutom ges konkreta utformningskrav i fråga om material och utförande, liksom att bygglovsplikten kan utökas. Exempelvis kan underhållsåtgärder, trädfällning med mera göras lovpliktiga där detta anses befogat. Innan nya detaljplaner eller områdesbestämmelser antas, måste berörda fastighetsägare få möjlighet att yttra sig, till exempel angående de praktiska och ekonomiska konsekvenserna av de föreslagna skydds- och varsamhetsbestämmelserna.

Bevarandeprogrammets klassificering gör att man vid bygglovsprövning tar stor hänsyn till det kulturhistoriska värdet och det är dessa kriterier som styr vilka förändringar som kan godtas. Klassificeringen innebär inte automatiskt någon utökad bygglovsplikt. Däremot kan bedömningsgrunden förändras angående vilka yttre åtgärder som väsentligt ändrar byggnadens karaktär och därigenom kan anses bygglovspliktigt, till exempel vid ommålning, fönsterbyte eller ändring av skorsten och andra byggnadsdetaljer. Vad som anses ändra byggnadens karaktär och således är bygglovspliktigt avgörs från fall till fall. Säkrast är att kontakta stadsbyggnadsförvaltningen innan man påbörjar en förändring.

Rekommendationer vid ändring

- Huvudregeln är materialhänsyn, det vill säga utgå från de material med samma ytbehandling som fanns när huset byggdes, oavsett ålder, och byt inte i onödan om det inte föreligger uppenbara skäl.
- Fasadmaterial – respektera det ursprungliga fasadmaterialiet, oavsett ålder, och underhåll detsamma. Putsa till exempel inte över eller måla ett fogat murverk oavsett om det är från 1800-talet eller 1970-talet.
- Fönster – ändra inte på ursprungliga fönsterindelningar och spröjsningar, oavsett ålder, när fönstren behöver renoveras eller bytas.
- Dörrar – bevara ursprungliga dörrar så långt som möjligt. Komplettera gärna med inre dörrar om de äldre är dåliga ur energisynpunkt eller av annan anledning.
- Detaljer och ytor – klä inte in ursprungligen murade eller träfodrade delar med plåt eller annat material.
- Takkupor och takfönster – i takfallet mot det allmänna gaturummet är det viktigt att tilläggen underordnar sig takets storlek så att de inte blir dominanta och iögonfallande.
- Tillbyggnader – huvudregeln är att bygga till bakåt, alltså inte mot det allmänna gaturummet. Låt tillbyggnaden anpassa sig efter befintliga byggnader i material och utförande. Respektera den byggnadsstil som finns.
- Garage – komplettera äldre bostadshus med garagebyggnader anpassade i material och storlek och låt dem inte bli dominerande.
- Carports – underordna dessa i höjd och tak så de inte blir det dominerande inslaget i gaturummet eller på tomten.
- Nybyggnation – planera huset utifrån förutsättningarna på platsen och de omkringliggande husen. Anpassa gestaltning till omgivning.
- I områden av enhetlig karaktär tänk på att tillägg, färgsättning och andra ändringar görs så att de bevarar helhetsintrycket.

Geografi och historik

Fleninge, med vindmöllan som landmärke, är beläget på en höjdrygg i det storskaliga odlingslandskapet cirka 7 km nordost om Helsingborgs stadskärna. Nedanför höjdryggen som går i öst-västlig riktning breder det flacka odlingslandskapet ut sig. Fleninges tradition som vägknut, troligen sedan medeltid, har påverkat byns utbredning. Från att ha varit en typisk medeltida radby är bebyggelsen sedan 1800-talet koncentrerad till vägkorsningen. Bebyggelsen består av enfamiljshus, ett fåtal flerfamiljshus, kyrka, bondgårdar och verksamheter av varierande ålder och karaktär.

Ödåkra ligger på nordsluttningen cirka 2 km sydväst om Fleninge. Från att ha varit en bondby blev Ödåkra i och med järnvägens etablering ett stations- och industrisamhälle dominerat av spritfabriken och har från och med 1960-talet expanderat med framför allt villabebyggelse. Ödåkra sträcker sig idag in i de båda grannsocknarna Allerum i väster och Kropp i söder och är genom Väla centrum i princip sammanbyggt med Helsingborgs stadsbebyggelse.

Kulturlandskap och historik

Under järnåldern (400 f.Kr. – 1050 e.Kr.) tog by- och bondesamhället form och dess ängs- och hagmarker samt lövskogar dominerade landskapet långt fram i tiden. Under 1000-talet reglerades bysystemet formellt, gränserna fastställdes för byarna och de enskilda gårdsenheterna samtidigt som bruket av åkrar, ängar, betesmarker, skogar, fiskevatten och andra nyttigheter ordnades samfällt. Regleringen innebar också att byarna blev stationära och landskapet delades in i socknar med en sockenkyrka. Denna organisation kom att prägla by- och bondesamhället fram till enskiftesförordningen för Skåne år 1803 och 1862-års författning om kommunalstyrelse.

Arkeologiska fynd, fasta fornlämningar och lösfynd, från tiden före medeltid är få i Fleninge socken, vilket kan tyda på en relativt sen bosättning. Med hjälp av bynamnens efterled är det också möjligt att grovt datera bebyg-

gelseförhållandet. Efterledet *-inge* (Fleninge) kan dateras till perioden cirka 0–800 e.Kr. Medan *-åkra* (Ödåkra) kan dateras till perioden cirka 800 – 1000 e.Kr. Landskapet i Fleninge socken bestod ursprungligen till övervägande del av sankmarker och den första medeltida bebyggelsen anlades därför på de högsta partierna.

Namnet Fleninge har stavats på olika sätt och anses härstamma ur adjektivet "flen" i betydelsen bar eller naken. Fleninge kyrkby skulle så som belägen på en ås "*på det bare flene området, med åkrarna nedanför*"¹ kunna sättas i förbindelse med namnets ursprung. Även namnet Ödåkra har stavats olika under tidens gång men förmodligen betydde namnet "ö-åkar", det vill säga små högt belägna odlade områden, omflutna av vattensamlingar eller sankmark.

1. Andersson, Bror A (1982) *Fleninge: Socken i Luggude härad*, s 10

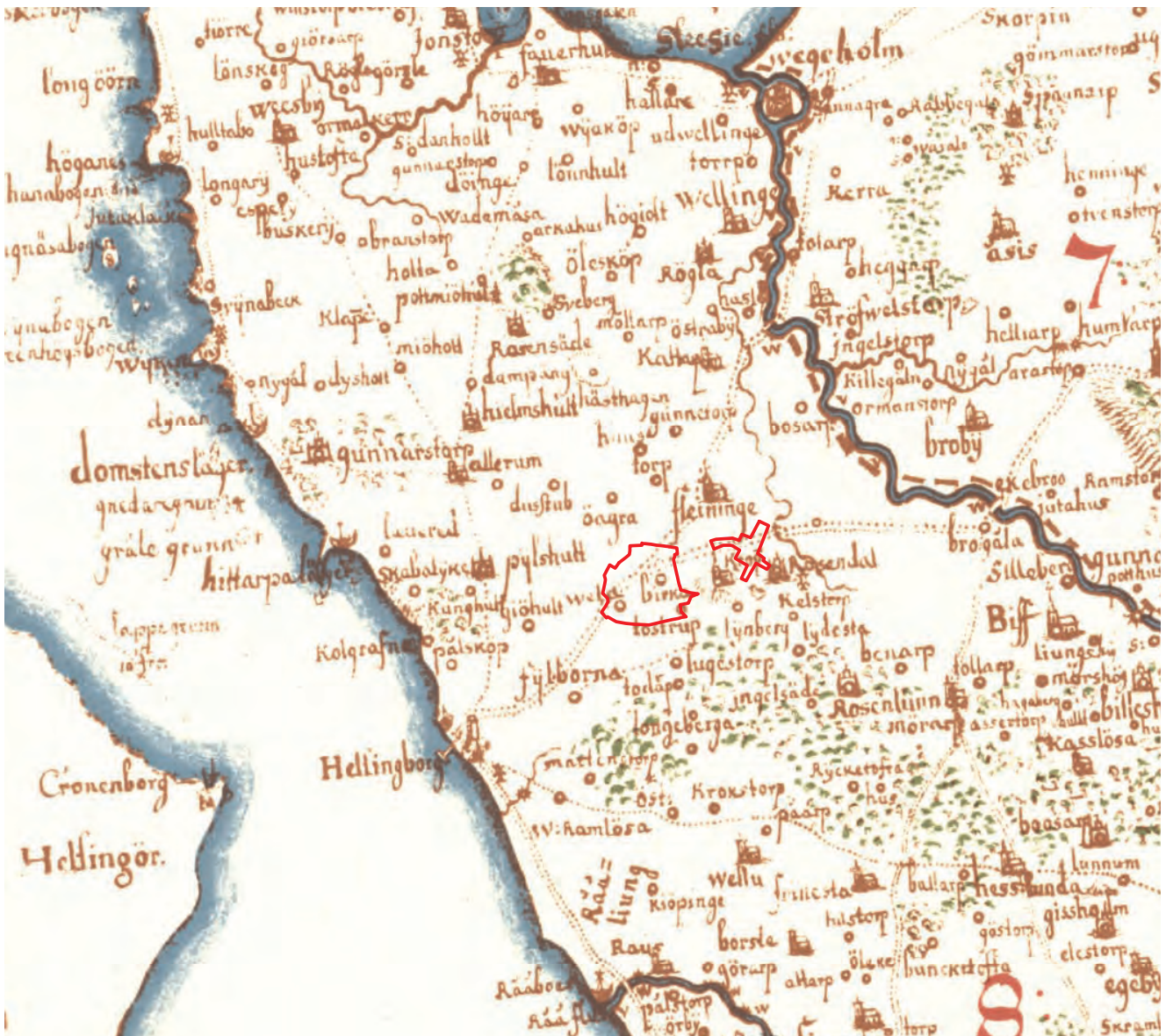
Historik Fleninge

Fleninge by med bosättning, uppodling och bebyggelse har funnits åtminstone sedan kyrkan började byggas på 1100-talet i den norra utkanten av byn i anslutning till Kulla fälad. Kulla fälad var en vidsträckt sammanhängande fäladsallmänning som nyttjades för bete av åtta socknar.

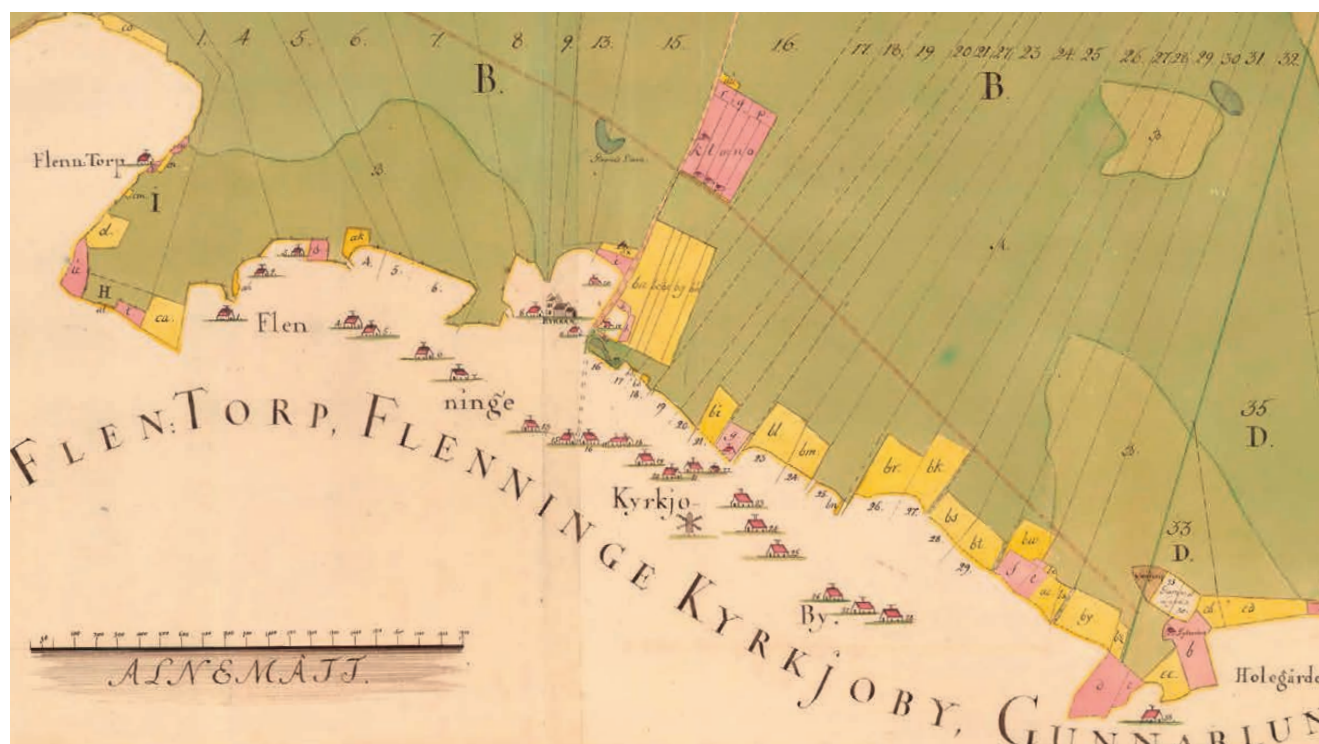
Fleninge var sockencentrum och socknens största by. Byn låg intill två viktiga transportleder: landsvägen från Helsingborg norrut, som var den stora landväga transportleden från Skåne till Göteborg före järnvägarnas ankomst,

och landsvägen österut inåt landet. Sedan 1600-talet har en gästgivargård varit strategiskt placerad i vägknuten. Både Fleninge och Ödåkra samt vägarna finns med på Gerhard von Buhrmans Skånekarta från 1684.

Under 1700-talet fanns kring 30 gårdar i byn samlade på rad utmed den öst-västliga vägen längs höjdryggen och en liten grupp i nära anslutning till kyrkan varav en var "Präste anexehemmanet" och en "Scholehemmanet". Sedan långt tillbaka hade jorden delats in i två huvudkategorier beroende på dess nyttjande: inägor och utmark

Gerhard von Buhrmans Skånekarta 1684.

Fleninge storskifteskarta 1784. Gårdarna ligger på rad med en vindmølle i södra delen och kyrkan i den norra delen. Ytterligare en bit norrut låg fem hus, vid den mark som är markerat med rött på kartan. Denna plats bör vara ungefär vid den nordligaste delen i undersökningsområdet för detta bevarandeprogram. Källa: Lantmäteriet ©.

eller fälad. Inägor utgjordes huvudsakligen av åker och äng medan fäladen användes till bete och allmänna uttag av exempelvis ris, ved och torv.

Fäladsmarken fanns norr om byn, och inägorna i huvudsak söder om byn, men endast en liten del av byns mark bestod av åker. Hushållningen var baserad på både sädesodling och djurhushållning. Jorden bestod till största delen av väl-dränerade och lättodlade jordarter, vilket har gjort det möjligt att odla här redan med äldre tiders tekniker. Innan utdikningar av landskapet under 1800- och 1900-talen var det dock endast de höglänta markerna som kunde odlas, medan de lägre liggande jordarna var för blöta och tunga att odla upp. Med dagens jordbruksteknik lämpar sig dessa väl som jordbruksmark.

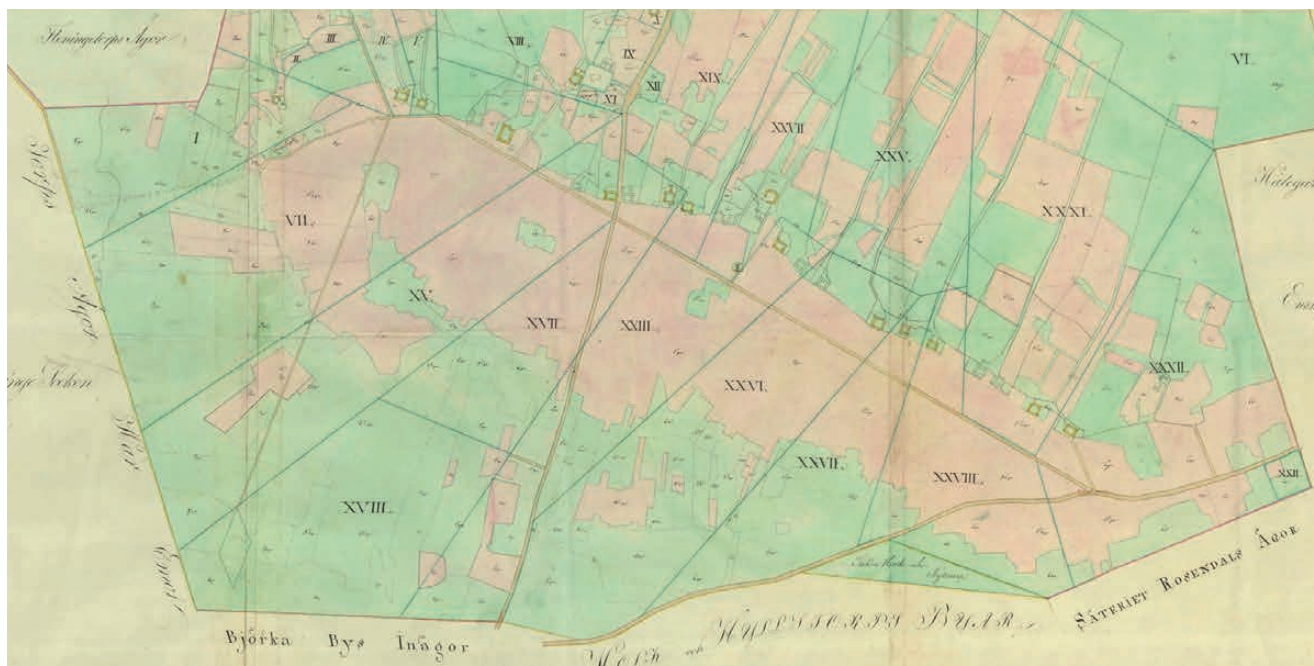
1800-talets jordbruksskiften

Före skiftena var byns inägor uppdelade i små tegar, varje delägare kunde ha över femtio utspridda tegar. I syfte att generera ett mer rationellt lantbruk i Sverige skapades förordningarna om storskifte, enskifte och laga

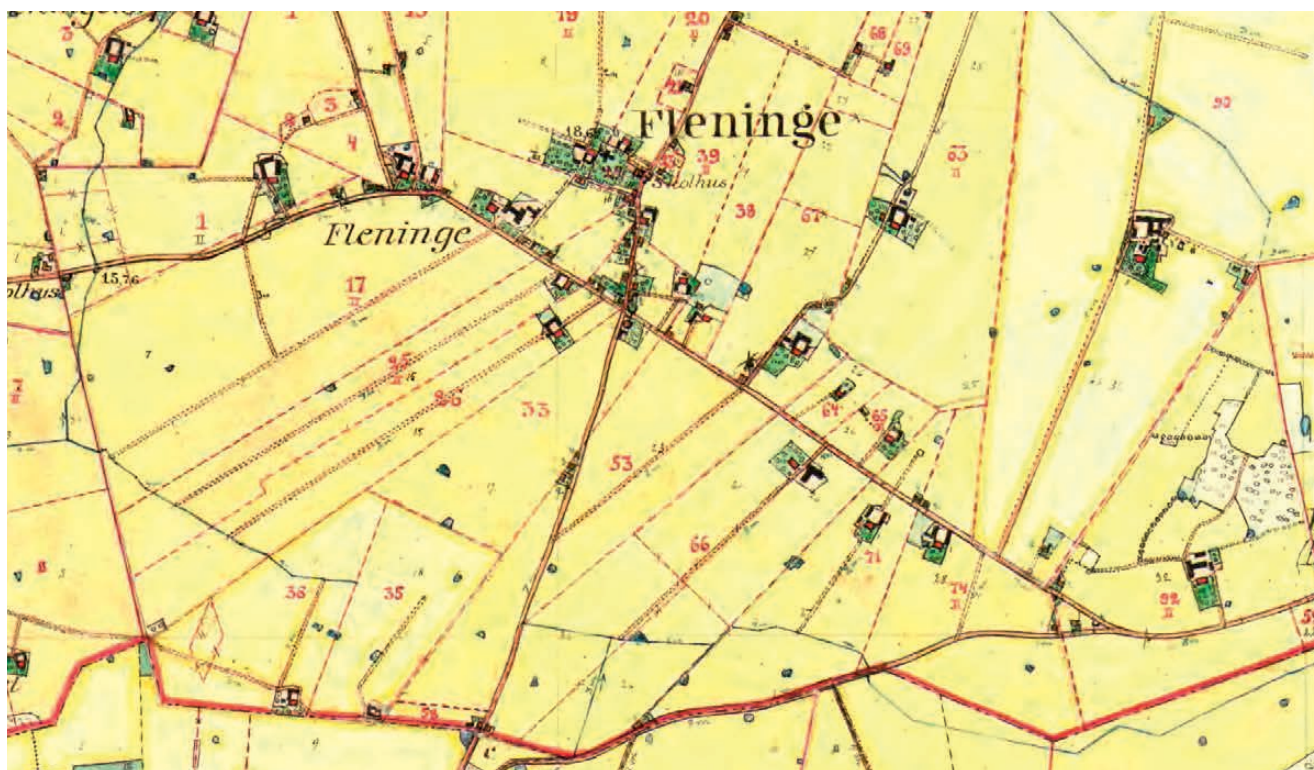
skifte. Enskiftesförordningen för Skåne kom till 1803 och innebar i princip att ett hemmans alla ägor skulle samlas i en ägolott.

På 1800-talet fanns 32 gårdar i radbyn och en vindmølle i sydöst. På enskifteskartan (1806) över Fleninge är de gårdar som fick ligga kvar på sin plats i byn markerade med gul färg, nya raka ägo-gränser är utritade och den öst-västliga vägen har rätats ut till den sträckning Fleningevägen har idag. Successivt flyttades ungefär tio gårdar till sin nya sammanhängande lott, men inte särskilt långt utan i stort sett till nytt läge söder om Fleningevägen. Kyrkans hemman 8 och 9 samt "Kyrkjo husen" 10, 11, och 12 slogs ihop till ett hemman. Marken norr om byn omvandlades i större omfattning än tidigare från äng till åker. Skånska rekognosceringskartan (1812–1820) visar att ännu hade bara enstaka gårdar flyttats men hundra år senare hade byn en ny utbredning.

Gårdarna låg nu efter skiftet glesare och på båda sidorna om Fleningevägen, dock i nära anslutning till Fleningevägen längs höjdryggen, så att de goda jordarna inte

Enskifteskartan från 1806 över Fleninge. Nya räta ägo gränser är markerade och Fleningevägen är uträtad till sin nuvarande sträckning. De gårdar som fick stanna kvar på sin plats i byn är markerade som gula medan de som skulle flyttas inte har fyllts med gul markering. Källa: Lantmäteriet ©.

Häradsekonomska kartan (1910–1915) visar förändringen av byn efter enskiftet 1806 och det följande seklet. Strukturen med bebyggelse, ägo gränser och vägar är utläsbar än idag. Källa: Lantmäteriet ©.

bebyggdes. I väster hade tillkommit ytterligare en vindmølla av typen stubbamølla. Från varje gård gick en liten nyanlagd väg ut över ägora. Den tidigare svårbearbetade marken och fäladsmarken uppodlades, vattendrag rätades ut och tuviga marker torrlades och så småningom uppstod den fullåkersbygd som området till stor del utgör idag.

Bebyggelseutveckling

Gårdarna var enligt skifteskartorna i huvudsak byggda som fyrlängade gårdar, till större delen uppförda av korsvirke och lera samt på några ställen av tegel och med naturstensgrund. Till några gårdar verkar ha hört gatehus eller sidobyggnader. Efter skiftet låg en del av gårdarna kvar på sin ursprungliga plats norr om vägen och intill kyrkan, några småhus hade tillkommit kring kyrkan samt längs de båda vägarna. Men från mitten av 1800-talet började en ny by ta form med nybyggda bondgårdar, offentliga byggnader och en förtätning med småhus och olika verksamheter.

Idag finns knappast något av husen byggda före skiftet bevarade, förutom det korsvirkeshus som på 1970-talet

flyttades till hembygdsföreningens fastighet (Fleninge 47:1). Däremot ligger fyra gårdar, eller delar av, och kvarnen i öster på samma tomtpåts som före skiftet (inom undersökningsområdet). Av de gårdar som flyttades efter skiftet finns gården Charlottenlund kvar på sin plats samt många av de gatehus som byggdes kring 1900.

I mitten av 1800-talet introducerades mönsterritningar och propagandaskrifter för ett modernt byggnadsskick på landsbygden. Charles Emil Löfvenskiöld och Adolf Edelsvärd hörde till de flitigaste debattörerna. Båda förespråkade funktionella, sunda och prydliga byggnader, både bostadshus och ekonomibyggnader. Stor vikt lades vid ändamålsenliga planlösningar och material. Även om rekommendationerna och mönsterritningarna inte följdes helt så fick de stor genomslagskraft. Om- och nybyggnation genomfördes ofta till följd av ökad avkastning och handel med jordbruksprodukter. Många gårdar i Fleninge fick nya mangårdar under andra halvan av 1800-talet. Det byggdes stora hus inspirerade av mönsterritningar och samtida arkitektur i städer. Mangården byggdes nu också fristående för att markera distans till tjänstefolk och djuren. Även många nya ekonomibyggnader uppfördes för

Gården Nr 17 i Fleninge år 1926. Byggnadsskicket är representativt för gårdarna i trakten fram till början av 1900-talet. Här ser man korsvirke, skiftesverk, brädklädda väggar, stråtak och papptak samt nyttoträdgården i förgrunden. Foto: Mårten Sjöbeck. Reproduktion: Universitetsbiblioteket, Lunds universitet.

Två gårdar som ligger i förskiftesläge i västra delen av Fleninge, tidstypiska byggnader från 1800-talets mitt och parkliknande trädgård. Träden kunde även bromsa både vind och eventuell eldsvåda. I förgrunden Gunnegård, Fleninge 4:23, och i bakgrunden skymtar Fleninge 5:10.

att rymma de allt större skördarna, de byggdes i beständiga material som sten och tegel. Taken kläddes med tegel och senare på 1900-talet med eternit. Det var också nu gården Magnerup byggdes med mangård, ekonomibyggnader, mejeri och en statarlänga för statarna som arbetade på gården. De raka linjerna som lades ut efter skiftet kan man ännu följa i landskapet och på flygfotografier. Väster om verksamhetsområdet i sydvästra Fleninge anas idag en ägogräns i form av ett stengärde i den nordvästra gränsen av fastigheten Blåvingen 7.

Under genomförandet av enskiftet reserverades ett jordområde i närheten av kyrkan för ett kombinerat skol- och fattighus. Det verkar som att byggnaden togs i bruk som skola 1815. Men alla barn kunde inte undervisas i skolan på grund av vägförhållanden eller avståndet till hemmet, halva året var skolan därför ambulerande mellan de olika byarna i socknen. I enlighet med Folkskolestadgan 1842, som föreskrev byggande av fast skolhus och anställande av skollärare, beslöt skolstyrelsen i Fleninge att bygga ett nytt skolhus "under Halmtak af Tegel med grundmur på gråstensfot". Huset byggdes nära kyrkan väster om vägen mot Hasslarp och finns kvar idag (Fleninge 11:3). I och med att socknen fick ett nytt skolhus användes hela den gamla byggnaden som fattighus. I fattighuset inhystes personer boende inom socknen, som inte kunde försörja sig. Denna byggnad har senare rivits. 1853 blev det aktuellt med ett nytt fattighus (Fleninge 47:1) som skulle byggas mittemot skolan. Barnen på fattighuset fick inte

glömmas bort och skulle liksom andra barn ha skoltillgång. Det nya fattighuset brann 1856 men renoverades och blev senare i sin tur skolhus. Biblioteksverksamheten fanns också i huset fram till 1967 då biblioteket flyttades till Ödåkra.

Tätt intill kyrkan låg ännu under 1900-talets första årtionden två gårdar. På platsen för den ena gården uppfördes en komministerbostad i tegel 1912. Den andra gården var prästgården vilken hade liknande byggnadsskick som de flesta andra gårdar i byn, korsvirke och stråtak. Den revs 1922 för att möjliggöra en utvidgning av kyrkogården, enligt Fleninge församling. Det var den andra utvidgningen under 1900-talets två första årtionden. Strax väster om komministerbostaden har kyrkan alltsedan ca 1910–12 arrenderat ut marken (prästlöneboställe) och 1933 uppfördes där ett nytt bostadshus i tegel. Klockarebostaden revs på 1940-talet och en ny byggdes vid Väst kustvägen. 1967 byggdes ett församlingshem i nära anslutning till kyrkan.

Verksamhetsområde och offentliga byggnader kring vägkorsningen

Fleninge kommun bildades 1862 som en följd av den kungliga förordningen av den 21 mars 1862 om kommunstyrelse på landet. Förordningen ledde till att 2 500 landskommuner bildades. Man gjorde som regel inga nya gränsdragningar i samband med kommunbildandet

Fleninge år 1955. Höger om kyrkan ligger husen som byggdes som skola och fattighus samt den nya klockarebostaden. I förgrunden Fleninge motell och bensinstation. Foto: Kulturen. KM 85976.9825.

utan behöll de gamla sockengränserna. Fleninge kommun hade alltså samma utbredning som Fleninge socken. Så var det fram till 1952, då den första stora kommunsammanslagningen genomfördes i Sverige. Cirka 2500 landskommuner slogs samman i 861 storkommuner. Vid 1952 års kommunreform upphörde Fleninge socken som egen kommun i och med att Allerum och Fleninge socknar slogs ihop till Ödåkra kommun.

Från slutet av 1800-talet förändrades byn med koncentration kring vägkorsningen. Redan 1810 hade Gästgivargården med ekonomibyggnader byggts i vägkorsningen, 1866 öppnade Fleninge sparbank som så småningom lät bygga en bankbyggnad och när Fleninge kommun 1929 lät bygga ett kommunalhus lades det vid samma vägkorsning. Kommunhuset fortsatte att användas även efter 1952 av Ödåkra kommun. Då detta på 1960-talet ansågs otidsenligt, beslutades om byggandet av ett nytt kommunhus i Ödåkra. Sparbankshuset har tidvis under 1900-talet

använts som skola och mittemot, intill kommunalhuset, uppfördes 1929 en gymnastiksal och köksträdgård.

Under 1900-talets första hälft var bilismen på frammarsch på allvar och den svenska ekonomin hade stark tillväxt under 1950-talet som blev den svenska välfärdens genombrott. De riksvägar som passerade samhället gjorde att det var ett bra ställe att öppna olika affärs- och serviceinrättningar på och läget för motell och bensinstation var utmärkt. Under 1900-talets första hälft fanns flera butiker, en telefonstuga och brandstation. På 1950-talet byggdes ett möbelhus, motellet och en BP bensinstation. Anmärkningsvärt är att även i Hasslarp fanns en möbelaffär, vilken expanderade på 1950-talet.

Skånska Lantmännens lokalförening i Fleninge etablerade sin verksamhet 1933. Det första magasinet fanns i en av styrelsemedlemmarnas uthuslängor. Lokalföreningen uppförde 1956 sina nya lokaler sydväst om vägkorsningen

Fleninge motell under byggnation eller precis vid färdigställandet.
Foto 1954-06-18. Foto: Helsingborgs museum 7494-2008:1.

Interiör Fleninge motell Foto 1956.
Foto: Helsingborgs museum 1374-2011:2

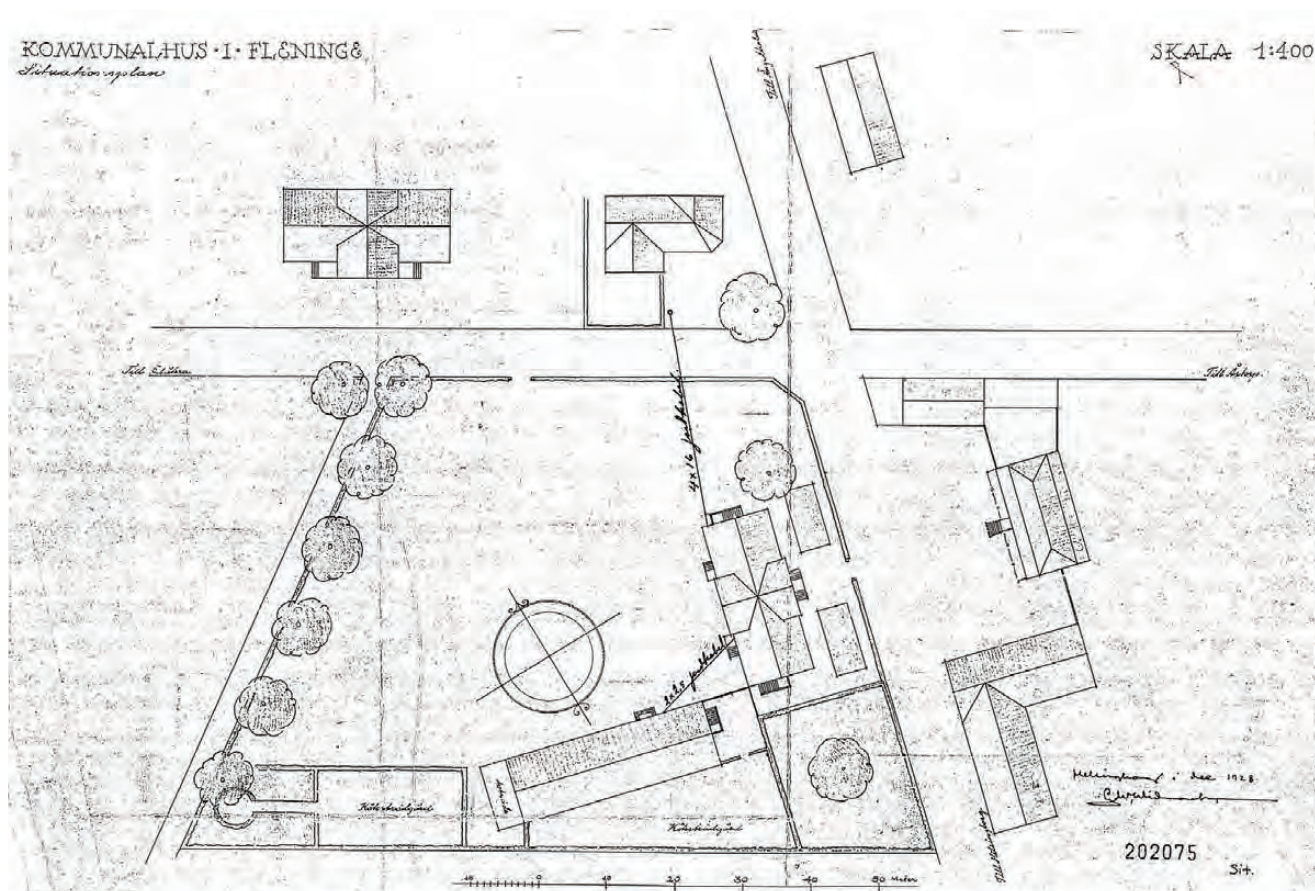
mitt i byn och hösten 1959 togs silon rymmande 1000 ton i bruk. 1968 upprättades "förslag till ändring och utvidgning av byggnadsplan för Fleninge Kyrkby söder och väster om allmänna vägarna". Den kommande markanvändningen skulle fortsättningsvis vara blandad men främst knuten till handels- och serviceverksamhet men även industri. Med hänsyn till det mot söder exponerade läget föreslogs att det skyddsplanteras "för att åstadkomma en tilltalande verkan i landskapet". Lantmännen tog i bruk en ny lagerbyggnad 1969 och 1974 byggdes en gödningsterminal. För att ge plats till utveckling av verksamhetsområdet revs en av gårdarna som byggts upp här efter skiftet. Under 2000-talet revs Lantmännens silor med kvarn och sedan dess har området vidare bebyggts med lagerbyggnader och hallar.

Även inför motellbygget revs en gård, tidigare benämnd Fleninge 17. Motellet i Fleninge brukar räknas som ett av Sveriges första motell och ritades av Gustaf Birch-Lindgrens arkitektkontor i Stockholm på uppdrag av Kungliga Automobil Klubben. Ritningarna är signerade av Berndt Hjelm-Jensen. Arkitektkontoret har bland annat ritat flera lasarett varav ett är Blocket i Lund. Motellet uppfördes som låga enplanslängor i tidstypisk funktionalistisk stil

och klassisk motellarkitektur. Bilen parkerades under ett skärmtak i direkt anslutning till motellrummet som hade egen entré från den kringbyggda gårdsplanen. Motellet är alldeles tidsenligt när bilismen tilltog, det var den nya tidens sätt att ordna övernattnings på. Det hade invigts 1954 och läget kunde knappt ha varit bättre, i närheten av Fleninge strålade tre olika riksvägar samman i en trekant, Riksväg 1, 2 och 3 vilket samlade bilister från Malmö, Stockholm och Göteborg. 1954 lät också Svenska bensin & petroleum aktiebolaget BP uppföra en bensinstation intill motellet.

En blygsam förtätning

Kring 1930-talet uppfördes sex villor med ett litet uthus och trädgård i södra delen av byn. De utformades med inspiration av 1920-talets klassicistiska villaarkitektur vilken präglas av lätthet, enkla volymer, symmetri och branta tak täckta med lertegel. På 1920-talet hade Statens byggnadsbyrå tagit fram typritningar vilket gjorde att stilen snabbt fick genomslagskraft. Jordbruket var ännu i behov av arbetskraft samtidigt som industri och städer drog till sig befolkningen. I samband med andra världskriget upphörde bostadsbyggandet i Fleninge nästan helt.

Väggkorsningen i Fleninge 1928 med kommunalhuset och gymnastiksalen samt gästgivargården med ekonomibyggnad. Norr om vägen bankhuset och butiken. Väster om gymnastiksalen finns en köksträdgård. Källa: Helsingborgs stad bygglovarkivet.

Gästgivargården 1926 med stensatt gårdsplan. Ekonomibyggnaden med stråttak till höger i bild revs under 1900-talets första hälft. Gästgivargården är än idag en viktig karaktärsbyggnad i Fleninge. Foto: Mårten Sjöbeck. Helsingborgs museum 26_263.

Fleninge kommunalhus med gymnastiksalen till vänster i bild. Foto 1920-talet. Foto: Helsingborgs museum. DIG_2011_1218.

Fleninge korsväg med affären och Fleninge sparbank, foto år 1952. Foto: Kulturen KM 85976.4325

Flygbild över Fleninge år 1938. Till höger om vägkorset ser man gästgivargården, kommunalhuset och i trädningen skymtar det på 1910-talet uppförda ålderdomshemmet (nu rivet) och längs vägen till höger de sex villorna från 1930-talet. I förgrunden längs vägen den gård som revs när Lantmännen etablerade sin verksamhet. Foto: Kulturen. KM 85976.9411.

Den nya motorvägen öster om Fleninge by öppnade på 1960-talet och skar igenom den östra delen av den ursprungliga byn. Detta är när bilismen och gröna vågen slår igenom men byggandet av bostadshus i Fleninge var blygsam. De största satsningarna på bostadsbyggande i kommunen gjordes istället i exempelvis Ödåkra. Över området söder om kyrkan och sydöst om vägkorsningen i Fleninge upprättades 1963 en byggnadsplan som medgav enfamiljshus. Denna utbyggnadsplan kom till under rekord-åren med all dess framtidsoptimism och med bilen som gav nya möjligheter till pendling, men planen kom av någon anledning inte att genomföras full ut. Endast fyra bostadshus byggdes öster om gästgivargården. Ungefär samtidigt tillkom ett antal bostadshus i anslutning till äldre befintliga byggnader en bit norr om byn längs Västkustvägen.

1999 upprättades en ny detaljplan för området söder om

kyrkan i korsningen Fleningevägen och Magnerusvägen. Så småningom bebyggdes bostadskvarteren med friliggande styckebyggda enbostadshus på rymliga tomter. Området bestod innan dess huvudsakligen av öppen åkermark med en stengärdesgård som korsar området. De byggnader som redan fanns, en ekonomibyggnad och statarlängan, bevarades och är integrerade i området.

Kring 1988 byggdes söder om gästgivargården de första flerfamiljshusen i Fleninge. De uppfördes grupperade kring öppna grönytor i postmodernistisk stil med klassicismen som inspirationskälla och ljusa färger. På denna plats hade Fleninge ålderdomshem uppförts 1912 men det revs under 1900-talets andra hälft. De senaste tillskotten i Fleninge utgörs av de under 2000-talet uppförda plåthallarna i centrala Fleninge, vilket har påverkat den äldre sammanhållna kulturmiljön.

Byggnadsplanen från 1963 tillät ett stort antal flerfamiljshus söder om kyrkan, men endast fyra hus uppfördes.

Historik Ödåkra

Arkeologiska undersökningar de senaste decennierna har visat att den äldsta dokumenterade bebyggelsen i Ödåkra etablerades under 1300- och 1400-talen. Undersökningar av byggnader från den tiden har visat att det blev vanligt för bönderna att bygga sina hus i korsvirke medan ekonomibyggnaderna uppfördes i trä. Valet av korsvirke var troligen ett uttryck för ekonomiskt välstånd och en medveten vilja att synliggöra gårdens mer förnäma bostadsdel, inspirerat av städernas borgerliga byggnadskultur.

Bebyggelsen i Ödåkra by bestod på 1700-talet av fyra hemman. Den fåtaliga bebyggelsen kan ha berott på att åkermarken var mindre bördig. Inägora var samlade främst söder och öster om byn. Den samfällda fåladsmarken, Kulla fålad, som delades med bland annat Fleninge by låg norr om Ödåkra. Byn låg i Fleninge socken medan dagens samhälle sträcker sig in i grannsocknarna Allerum och Kropp.

"Ödåkra by beläget i skogsbygden" kartlades 1701 av lantmätaren Laurentz Whretman. Beskrivningen av kartan skildrar bland annat följande: Byn bestod av fyra kronohemman. De var i fullt bruk både till åker och äng. Åkern var medelmåttig att bruka och sköttes med

fyra par dragare på varje hemman. Ängen var till stor del övervuxen med ek, björk, hassel och videbuskar.

Det som bönderna behövde till byggnadsmaterial var de tvungna att köpa för pengar. Det fanns ingen väder- eller vattenkvarn i byn, men ganska god betesmark. Däremot fanns det kvarn vid Duvstube i Allerums socken.

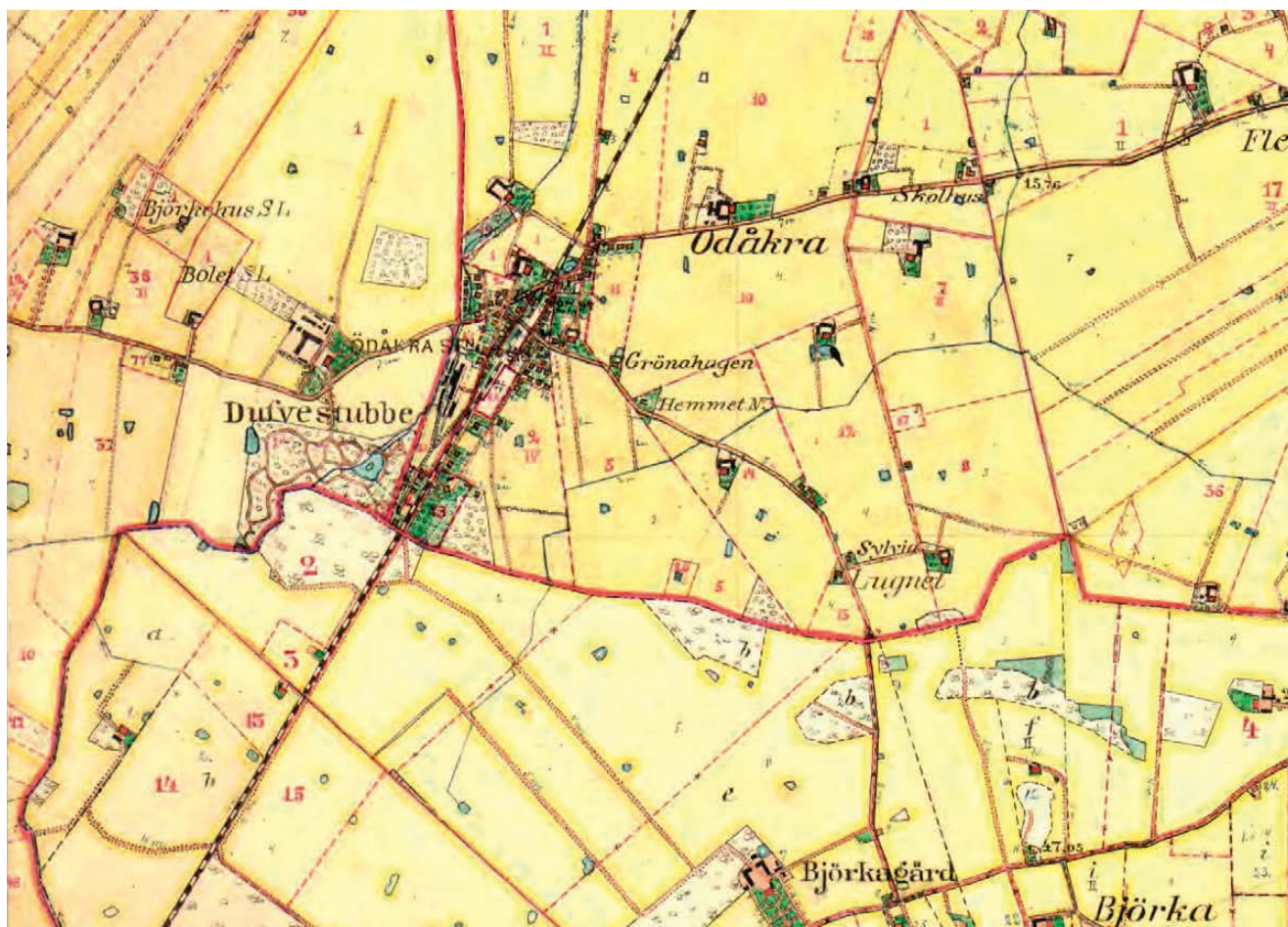
Hushållningen var baserad på jordbruk tillsammans med fiske och jakt.

1800-talets jordbruksskiften

Något storskifte av inägora till Ödåkra by verkar inte ha genomförts, medan fåladsmarken storskiftades 1784. Byn fick då fåladsmark och andra gemensamma marker utstakade "att användas till byns samfällda bästa". De flesta byarna i Helsingborgsområdet genomgick enskifte, men Ödåkra var en av nio bondedominerade byar som inte enskiftades. Den vanliga anledningen till att enskifte inte genomfördes i en by var att det ibland var svårt att rättvist fördela marken om byns marker hade olika beskaffenhet, man kunde inte alltid lägga samman varje gård i en enstaka brukningsenhet. När möjligheten att genomföra Laga skifte infördes 1827 kunde man genomföra skifte men utan att lägga all gårdens mark i samma enhet utan kunde ha flera enheter. Det underlättade skiftet i byar med skiftande jordmån. I Ödåkra genomfördes laga skifte

Ödåkra lagaskifteskarta 1828. De nya marklotterna är utritade med rätta linjer. Man känner idag igen huvudstrukturen av vägnätet och vattendragen. Dagens stationsområde ligger ungefär mitt emellan de båda rödfärgade bebyggelseenheter. Observera att norr är till höger i bild. Källa: Lantmäteriet ©.

Häradsekonomska kartan (1910–1915) visar Ödåkra efter skiftet och en tid in under industrialiseringen. Här ser man strukturen med de raka linjerna över hur ägorna delades in. Än idag kan man skönja dessa strukturer i gatunätet och i kvartersindelningarna. Källa: Lantmäteriet ©.

1828 och en karta upprättades över hur ägorna skulle delas. Den samfälliga bymarken delades också så att varje gård fick ett stycke i en fäladsmark öster om byn. Dock var marken mager och dålig, och först vid mitten av 1800-talet påbörjades uppodling av fäladen.

Enligt Ödåkra lagaskifteskarta (1828) bestod byn fortfarande av fyra hemman, men några var uppdelade eller avstyckade inom gårdsbilden. Gårdarna var byggda med flera sammanbyggda huslängor. Längs vägen mot Fleninge samt vid ån i väster låg därtill ett antal mindre byggnader där möjligen jordlösa, hantverkare eller lantarbetare bodde, kanske var några soldattorp under byns Skatte-Rusthållshemman. En byggnadsbeskrivning vid skiftets genomförande ger en bild av hur byn såg ut: byggnaderna var företrädesvis uppförda i ekekorsvirke med lerväggar

men även tegelfyllningar eller brädklädda väggar förekom. Gårdarna hade planteringar med bland annat äpple, päron, plommon, valnöt och körsbär.

Efter skiftet flyttades tre av de fyra gårdarna ut ur byn till sin nya sammanhängande lott. Under 1860-talet, men även fortsättningsvis in på 1900-talet, genomfördes flera hemmansklyvningar och så uppstod ett antal mindre gårdar inom bymarken. Enligt kartorna över hemmansklyvningar framgår att många av gårdarna ännu var fyrlängade och av korsvirke. Gårdarna låg som en krans kring dagens Ödåkra. Från väster Duvestubbe gård (i Allerums socken), en gård vid Norrlyckeskolan, Bäckarp, Ödåkragården, gård i Kvarteret Tvärån 1, Svensgård, Flädre (betongfabrik idag), Palmska gården i kvarteret Malmån 3, en gård i nordöst i gränsen mot Fleninge

(Fleningetorp 1:21) samt Björka gård i Kropps socken. Det var jordbruksmarken till flera av gårdarna som framöver kom att bebyggas med framför allt bostadshus.

I mitten eller slutet av 1800-talet byggdes flera bondgårdar i Ödåkra om med ett nytt större bostadshus och större ekonomibyggnader. Ödåkragården och Svensgård fick nya mangårdar och Duvestubbe och Bäckarp fick både stora nya mangårdar och ekonomibyggnader byggda i tegel och natursten. Bostadshusen byggdes fristående i en stil inspirerad av de större herrgårdarna eller stations-samhällets offentliga byggnader. Ekonomibyggnaderna är uppförda med inspiration av de idéer och ritningar av lantmannabyggnader som bland andra C E Löfvenskiöld presenterade på 1860-talet. Han var en landsbygdsarkitekt vars skrifter, mönsterritningar och mönsterböcker vann stort inflytande inom landsbygdens arkitektur. Syftet med skrifterna var att främja både praktiska och vackra byggnader. Duvestubbe och Bäckarp har behållit sitt byggnadsskick, ekonomibyggnaderna byggdes redan vid uppförandet så stora att det sannolikt inte fanns någon

anledning att förnya byggnadsbeståndet, men det kan också bero på den inriktning jordbruken valde.

Duvestubbe friköptes från Kulla-Gunnarstorps gods 1870 av Carl Henckel som lät uppföra de nuvarande byggnaderna. Gården stod helt klar 1888 med huvudbyggnaden i tegel ritad av Helsingborgsarkitekten Ola Anderson. Han utförde ritningar till drygt 400 bostads- och industribyggnader i Helsingborgstrakten. Några exempel är Zoégahuset vid Drottninggatan 1894–1905, Pålsjöbaden 1908, Ödåkra spritfabrik 1896 och flera byggnader vid Hasslarps sockerfabrik kring 1896.

Henckel anlade samtidigt en parkanläggning dit hans förmögna vänner från staden kunde komma. Resultatet blev platsen som idag kallas Duvestubbeskogen och i denna lät han uppföra lusthus och en damm med inplanterade vita svanar. I parken har funnits en dansbana som byggdes på 1920-talet och som revs 1993. Parken har stora naturvärden och är naturreservat sedan 2009. Mellan parken och Duvestubbe gård finns Starke Tufves stuga,

Familjen Henckels hem på Duvestubbe gård. Årtalet är okänt men foto bör vara taget kring sekelskiftet 1900.
Foto: Helsingborgs museum 669-55:19.

uppförd 1890 för att bevara minnet av Starke Tufve som brukade gården på 1700-talet. Stugan återbyggdes efter en brand 1977.

Stations- och industrisamhället växer fram

I princip alla landsbygdssocknar i Helsingborgsbygden backade i befolkningsantal under 1880-talet. Efter det vände det i vissa socknar – där stations- och industrisamhällen etableras så som i Ödåkra. Kopplingarna mellan staden (Helsingborg) och landsbygden blev fler och intensivare i industrisamhället, vilket Ödåkra och spritfabriken är ett tydligt uttryck för. Redan på 1800-talet kan man urskilja den process som innebar en form av urbanisering av landsbygden. Tack vare järnvägen omvandlades bondbyn Ödåkra till en industriort med mer stadlika förhållanden.

Helsingborgs första järnväg invigdes 1865 och gick söderut till Billeberga där den anslöt till linjen Landskrona

- Eslöv. Sju år senare gavs tillstånd att anlägga en järnväg från Helsingborg till Göteborg, men arbetet fördröjdes bland annat på grund av vikande konjunkturer. 1885 öppnades sträckan Helsingborg – Ängelholm och 1888 var hela västkustbanan från Helsingborg till Göteborg färdigbyggd. Järnvägen kom att dras genom Ödåkra även om sockenborna protesterade över stationens placering här i socknens yttergräns. De ville istället att stationen skulle förläggas mer centralt i socknen men frågan fick inget gehör.

Järnvägsstationen i Ödåkra byggdes 1884, inredd med väntsal, biljett- och godsexpedition. På stationsområdet byggdes därtill magasin och packhus på östra sidan spåren, samt boställshuset med uthus söder om stationshuset. 1971, mitt under Ödåkras stora expansion, slutade persontågen att stanna i Ödåkra. Detta var ett resultat av den ökande bilismen, de yrkesverksamma valde bilen som transportmedel framför tåget. Stationshuset revs i mitten av 1980-talet. Ungefär samtidigt revs två villor från

År 1938. Stationsområdet med Spritfabriken, stationen och boställshuset, magasin, mangelhuset på Kvarteret Lappspårven 5 samt bostadshus. I fonden Duvestubbe gård. Foto: Kulturen KM 85976.9407.

Spritfabriken på 1940-talet. Foto: Helsingborgs museum. 1990-2008:3 och 659-2013:1.

sekelskiftet 1900, magasinen och packhusen runtomkring för att ge plats till nya bostadshus i kvarteret Lappspärven. Persontågstrafiken återupptogs 1998.

Ödåkra spritfabrik "Spritran" byggdes 1896 och fick namnet Helsingborgs Spritförädlings Aktiebolag. Ändamålet var att förädla och sälja brännvin förädlad av rotfrukter, säd eller melass. Bränneriet började sin fabrikation 1897 och reningsverket sin verksamhet 1898. När fabriken startade hade man fördelen att det redan fanns järnvägsförbindelse, eller så kan man anta att järnvägen var en förutsättning för etableringen. I syfte att underlätta för transporter till och från Spritfabriken drogs stickspår fram på området mellan stationen och fabriken. För turbindrift till fabriken elproduktion användes en kvarndamm vid Duvestubbe. Verksamheten övergick alltmer till buteljering och förädling av sprit så som likörer och kryddning av brännvin. Produktionen utökades successivt, vilket medförde tillbyggnader i olika etapper av den stora fabriksbyggnaden. Fabriken utvecklades till en stor arbetsplats med omkring 125 anställda, men lades ner 1977. Sedan nedläggningen har lokalerna använts framförallt som lager.

I och med att järnvägen drogs fram genom Ödåkra 1885 lades grunden till dagens bebyggelsestruktur. Ödåkra stationssamhälle växte upp kring skärningspunkten mellan järnvägen och den öst-västliga vägen mellan Fleninge och Allerum. Här låg AB Vin- och Spritfabrikens fabriksområde och ytterligare ett antal verksamheter hade uppkommit invid järnvägsområdet under 1880- och 1890-talet. Redan 1883 startade den första trävaru- och

diversehandeln av handlaren O. Pålsson från Billeberga, på den orten hade det funnits järnväg sedan 1865 så Pålsson visste säkert vad han gjorde. Han hade insett att Ödåkra skulle expandera och då krävdes byggnadsmaterial och utmed landsvägen uppförde han nya byggnader för sin verksamhet. Under 1900-talets första hälft etablerades bland annat Sture Nilssons speceriaffär, Frisks cykelaffär, Gereon Anderssons speceriaffär, Rantzows bageri, möbelhandlare, KF/Svea Speceriaffär, sybehörsaffär och Gösta Rantzows trävaruaffär.

Ödåkra var under första delen av 1800-talet en jordbruksbygd men började expandera i och med att järnvägen anlades samt i samband med etableringen av spritfabriken. Men 1885 när västkustbanans första delsträcka invigdes, fanns det knappt någon bebyggelse i närheten av Ödåkra stationsbyggnad, endast de gårdar som bildade den gamla Ödåkra by. Från 1880-talet fram till 1917 genomfördes omfattande avstyckningar från stamhemmanen som hade mark i direkt anslutning till järnvägsområdet.

Avstyckningarna var tomter om ungefär 700–900 m² men även någon större om ett tunnland (5 000 m²). Tomterna såldes till en varierad grupp av personer som skollärare, lokomotivförare, grosshandlare, bokhållare, blomsterhandlare, kronolänsman med flera. 1899 köpte också Helsingborgs sockerfabriks AB ett stycke om 5508 m² mitt för godsmagasinet vid Ödåkra station och 1906 Ödåkra missionshus sin tomt om 771 m² i nuvarande kvarteret Ormvråken.

Bostadshusen längs med spåren var ofta uppförda och

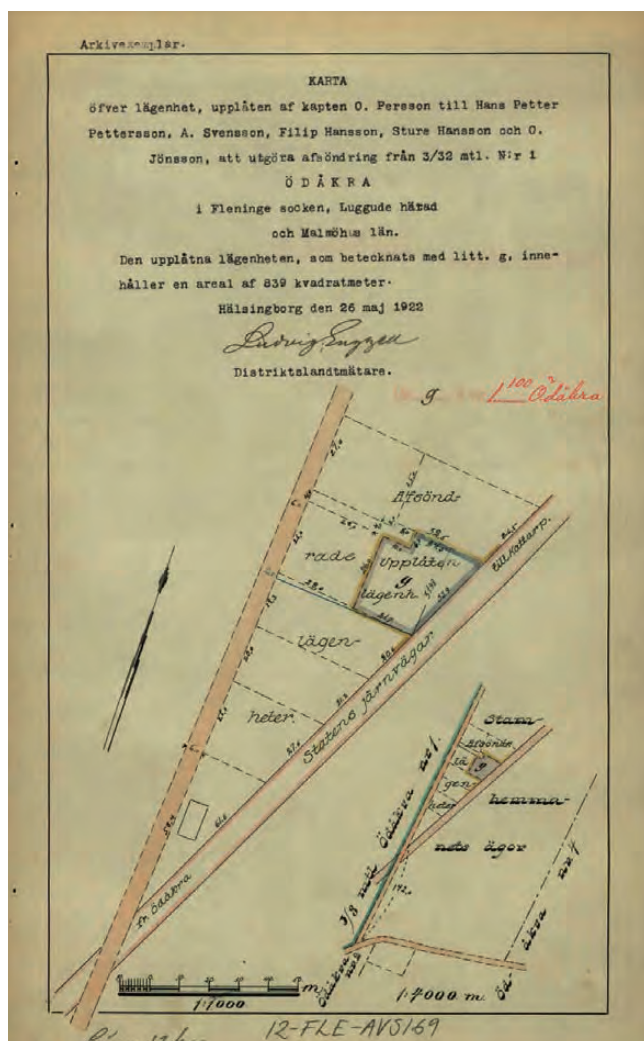

Assars Nilssons Cykelaffär på Drivhusgatan. Vykort 1930-talet. Foto: Helsingborgs museum. DIG_2011_1206.

Bostadsbebyggelse i nära anslutning till järnvägen, foto från 1920-talet. Foto: Helsingborgs museum. 865-49_9.

bebodda av lägre tjänstemän inom järnvägen. Byggnaderna var enfamiljshus, ofta styckebyggda efter typritningar. Vanligast var ännu att småhusen uppfördes i enkla rader utmed vägarna. Husen byggdes oftast med ornamentrika utformade fasader, burspråk, veranda och frontespis med snickarglädje i en stil typisk för perioden kring sekelskiftet 1900. År 1906 köpte spritfabrikens direktören N. P. Mathiason en tomt om drygt ett hektar som avstyckning från Ödåkra 1 3/8, sydost om fabriken. Här lät han uppföra sin villa i herrgårdslänkande jugendstil omgiven av en stor trädgård som sköttes av anställd trädgårdsmästare. I början av 1970-talet revs huset tillsammans med ytterligare ett antal villor för att ge plats för ny gruppbebyggelse i kvarteren Morkullan och Lärkfalken.

Karta över avstyckningar på 1920-talet, kvarteret Berganden intill järnvägen. Källa: Lantmäteriet ©.

Första världskriget förde med sig kristider med kraftigt höjda byggnadskostnader och byggandet i Sverige stannade nästan helt. Det dröjde fram till 1923 innan inflationen släppte. I lantmäteriets handlingar kan man i Ödåkra se ett uppehåll vad gäller avstyckningar just mellan åren 1917 och 1922. Kännetecknande för 1920-talet är ekonomisk tillväxt, jordbruket gick tillbaka medan industrin befann sig i utveckling. Elektrifieringen spred sig, produktionen mekaniserades och rationaliserades. I Ödåkra fortsatte en livlig avstyckning av tomter från jordbruksfastigheter i närheten av järnvägsområdet mellan 1922 och 1925. Nu såldes flera tomter i de kilar som bildats mellan de allmänna vägarna och järnvägen, både norr och söder om stationsområdet. Det blev nya tomter om cirka 600–1000 m² som köptes av företrädesvis välbeställd arbetarklass för byggande av ett eget enfamiljshus. Dessa hus var vanligen mindre än tjänstemannabostäderna längs järnvägen och i en enklare stil liknande typritningar från statens byggnadsbyrå. En rad med hus tillkom också en bit ifrån centrum längs Björkavägen i dagens kvarter Långforsen. Husraden har senare förtätats och integrerats i villakvarteren under 1970-talet, men det går ännu att utläsa att flera byggnader är från tidigt 1900-tal.

Ett hus i kvarteret Berganden byggt på 1920-talet.

Bebyggelseutveckling

Den tidiga utbyggnaden av Ödåkra, före 1930-talet, föregicks inte av någon stadsplan. Men det framgår en vision om att ny bebyggelse inte skulle få motverka ett planmässigt bebyggande av området invid stationen eller hindra för framtida planläggning. 1937 upprättade "Byggnadsnämnden för Allerum, Fleninge och Kropps socknars utomplansområde" handlingar angående utom-

plansbestämmelser och byggnadsordning över Ödåkra. I denna kan man läsa bland annat att tomter avsedda för boningshus ska vara på minst 1200 m². Vid särskilda omständigheter eller om fastigheten försågs med avloppsledning till det allmänna nätet eller annan avloppsledning som hälsovårdsnämnden kunde godkänna fick arealen göras mindre, dock minst 800 m². En bostadsbyggnad och "erforderliga gårdsbyggnader" fick uppföras på tomten. Byggnader fick i normalfallet inte placeras närmare vägen än 3,5 meter och 4,5 till tomtgräns. Boningshus fick uppföras i högst två våningar och brandsäkerhet poängterades både i byggnadssätt och till byggnaders placering sinsemellan. Byggnadsnämnden skulle ägna uppmärksamhet åt att "områdets bebyggande sker på ett i möjligaste mån enhetligt och planmässigt sätt, och särskilt inom sådana delar, där framtida tätare bebyggelse kan förväntas uppstå, tillse, att de enskilda byggnaderna grupperas efter bestämda byggnadslinjer".

1939 strax före andra världskriget, stängde AB Vin & Spritcentralen sin anläggning i Malmö och produktionen flyttade till Ödåkra. Fabriken i Ödåkra utvidgades och krävde större personalstyrka vilket i sin tur ledde till en efterfrågan på bostäder. För att få bukt med bostadsbristen köpte AB Vin & Spritcentralen ett cirka elva hektar stort markstycke sydost om järnvägen. Bebyggelsen blev till största delen friliggande enfamiljshus med tillhörande trädgårdar. Det var inte ovanligt vid den här tiden att industrier köpte mark och styckade av till tomter för byggande av arbetarbostäder. Tomterna såldes till arbetarna troligen med förmånliga villkor, ett sätt att förbättra arbetarnas levnadsvillkor men möjligen också i syfte att knyta till sig en trogen personal.

Samhället expanderade successivt under 1900-talets första hälft och byggnadsverksamheten var livlig i form av styckebygda enfamiljshus. Det följande område som började bebyggas 1959 var det så kallade Palmska området, som i väster ansluter till det markstycke som spritfabriken köpt upp. Kommunen hade köpt marken av systrarna Palm, vars gård låg i kvarteret Malmån. I kvarteren kring bland annat Palmgatan byggdes på fribyggartomter rader av enplansvillor med fasadtegel på regel- eller Siporexstomme. Många var katalogvillor medan andra var självbyggen ritade av en byggmästare eller arkitekt. De håller alla en gemensam stil med fasadtegel, flacka sadeltak och ofta källargarage. Husen ligger med en liten förträdgård avskild med diskret staket mot bilvägen som löper genom kvarteren.

Kvarteret Pärlogglan. 2-5 byggdes kring 1939, möjligen lät Spritfabriken uppföra de fem husen i funktionalistisk stil. Ett par av husen är idag välbevarade. Foto: Helsingborgs museum. 2057_2005_001.

Foto från Palmgatan 15–19, kvarteret Sidensvansen, under uppbyggnad på 1960-talet. Foto: Helsingborgs museum. DIG_2011_1294.

Åkermark blir till småhusområden

Fram till början av 1960-talet var ännu bebyggelsen koncentrerad i anslutning till järnvägen medan marken kring Ödåkra var öppen jordbruksmark med ett antal bondgårdar. Det fanns också stora frukt- och grönsaksodlingar med växthus.

Efter 1960 började bostäder uppföras i Ödåkra utan koppling till vare sig jordbruket, spritfabriken eller järnvägen. Ett antal år innan kommunsammanslagningen med Helsingborg utfördes en större omdaning av centrum och under 1960-talet planlades de stora småhusområdena, på den tidigare jordbruksmarken, och samhället kom i fortsättningen främst att präglas av seriebyggda småhus. Under de följande årtiondena utökades bebyggelsen med ytterligare småhus, radhus och flerfamiljshus.

År 1966. Den första större etappen av bostadshus är uppförda. Mitt i bilden låg direktörsvillan med trädgård, nordöst därom det område som Spritfabriken köpte för bostadsändamål samt i fonden "Palmska" området byggt på 1960-talet. I det övre vänstra hörnet skymtas Palmska gården och runtomkring tar åkerlandskapet och fruktodlingarna vid Svengård vid. Väster om järnvägen bebyggda tomter som styckades av under 1920-talet. Foto: Kulturen. KM 85976.9039.

Före kommunreformerna 1952 och 1971 var expansionsmöjligheterna begränsade till mark inom Fleninge sockengräns, men i och med sammanslagningarna vidgades möjligheterna geografiskt. Ödåkra storkommun var ett resultat av 1952 års kommunreform som innebar att ett stort antal kommuner i hela landet lades samman. Fleninge socken upphörde som egen kommun i och med att Allerum och Fleninge socknar nu slogs ihop till Ödåkra kommun. Det nya kommunnamnet valdes efter den blivande huvudorten. Sammanslagningen innebar att Ödåkra kunde växa utanför sockengränsen som gick direkt väster om spritfabriken.

De två decennierna efter andra världskrigets slut hade Sverige en mycket kraftig ekonomisk tillväxt, vilket påver-

kade utvecklingen i kommunen under 1950-1960-talen. Tiden har kallats "rekordåren" och under den här perioden blev svensk levnadsstandard bland den högsta i världen. Jordbrukets rationalisering under 1950- och 1960-talen, ledde till att allt flera flyttade från landsbygd till städer och tätorter. Samtidigt gjorde den framväxande bilismen folk mer oberoende av avstånd, vilket gjorde det möjligt att bo kvar på landet och pendla till tätorter och städer för att arbeta eller tvärtom. 1970-talets "gröna vågen" låter som det enkla lantlivet med natur och omgivande landskap – men blev i realiteten oftast en flytt till en "villamatta".

Omflyttningen samt den service som det framväxande välfärdssamhället skulle erbjuda krävde ett ökat bostadsbyg-

gande och stora kommunala följdinvesteringar i form av gator, skolor, bibliotek, äldreomsorg och andra kommunala institutioner. Den sociala bostadspolitikens syfte var också att motverka bostadsbristen och höja bostadsstandarden.

Ödåkra kommuns utbyggnadsplaner koncentrerades i huvudsak till Hittarp, Laröd och Ödåkra. Ödåkra var kommunens centralort och den största tätorten med omkring 900 invånare. För att möta utbyggnaden av välfärdssamhället och för att klara exploateringen med bostäder gjorde kommunen stora markinköp. På 1960-talet köpte kommunen Ödåkragårdens och Svensgårds ägor. Även industrimark reserverades för utvidgning av spritfabriken och i norr på ömse sidor om järnvägen hade man lagt ut ett industriområde som lätt kunde anslutas till både järn- och landsvägen. Författarna till generalplanen 1970 menade, ”med hänvisning till den befintliga bebyggelsen och den lokala traditionen, att målsättningen var

att låta enfamiljshus i friliggande eller sammanbyggda i grupp dominera bostadsproduktionen”. En utbyggnad i enlighet med generalplanens förslag skulle ge ett tillskott på drygt 2000 lägenheter i kommunen, varav 520 fanns i flerfamiljshus.

Vid 1971 års kommunreform slogs Ödåkra kommun ihop med Helsingborg, Kattarp, Mörap, Vallåkra till Helsingborgs kommun och då kunde Ödåkra även expandera söderut. 1975 var invånarantalet 2008 personer. Idag har Ödåkra närmare 5000 invånare.

Centrumbildningen

Intill Duvestubbe uppfördes år 1961-1962 ålderdomshemmet Tuvehagen. Tuvehagen präglades av för tiden modern arkitektur i låga envåningspaviljonger. Det var redan från början byggt så att det fanns möjligheter till

Ekonomiska kartan över Ödåkra 1969. De östra delarna som bestod av bland annat Ödåkragården och Svensgården har planlagts men ännu inte byggts. Väster om järnvägen är kvarteren Duvhöken och Fiskmåsen nybyggda. Källa: Lantmäteriet ©.

Tuvehagen på 1960-talet. Innan Tuvehagen byggdes fanns Ödåkra ålderdomshem i Fleninge. 1957 trädde en ny lag i kraft som innebar bland annat att kommunerna var skyldiga att inrätta ålderdomshem för dem som var i behov av omvårdnad och tillsyn, även om de inte var sjuka. Så beslutades att bygga kommunens nya ålderdomshem i Ödåkra. Tuvehagen präglades av för tiden modern arkitektur i låga envåningspaviljonger. Foto: Helsingborgs museum. DIG 2011 1291.

utbyggnad. Ansvarig arkitekt var Erik Magnusson från Arton arkitekter, som upprättade ritningar till flera offentliga byggnader och bostäder i Helsingborgsområdet.

Samtidigt planerades för en ny högstadieskola, Norrlyckeskolan, för Kattarps och Ödåkra kommuner. 1962 hade riksdagen fattat beslut om allmän övergång till en obligatorisk nioårig grundskola. Skolan, som hade ritats av arkitekten Gunnar Cedervall från Stockholm, togs i bruk 1966. Det var ett prestigefyllt bygge, präglat av modernt paviljongsystem, i högkvalitativa material. Det gula teglet köptes från Rögle. Ungefär samtidigt byggdes sydöst om skolan ett nytt kommunalhus med bibliotek i samma byggnad och post, bank och varuhall i en byggnad samt tre flerfamiljshus. Centrum utformades enhetligt med låga paviljongbyggnader i gult tegel och mörka detaljer. Väster om järnvägen bebyggdes genom HSB ett område med kedjehus samt genom Ödåkrahem med radhus. Norrlyckeskolan revs 2010 men ett par byggnader sparades: gymnastiksalen, hemkunskapssalarna, slöjdsalarna och tekniksalen.

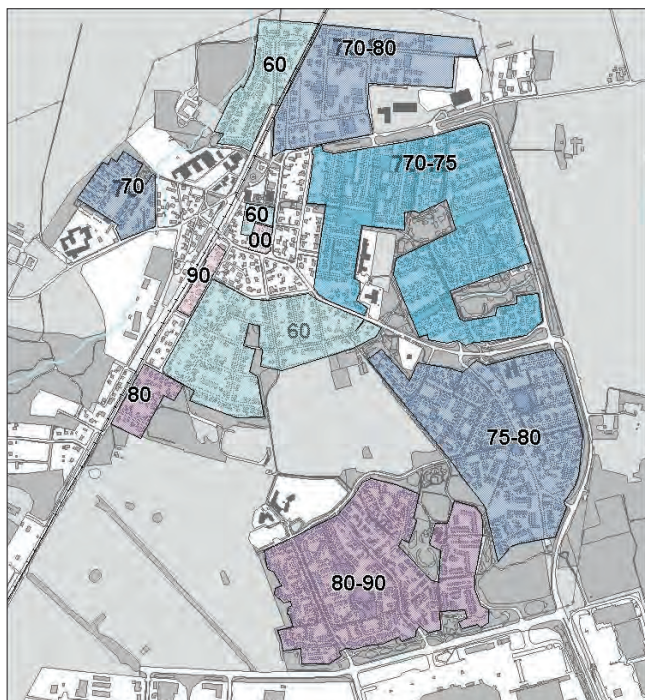
Miljonprogrammet och trafikseparering

År 1965 antog riksdagen det så kallade miljonprogrammet – under tio år skulle det med hjälp av statliga bidrag

byggas en miljon bostäder. Av dessa var flertalet lägenheter i flerbostadshus, men en tredjedel av bostäderna kom att bli friliggande villor och radhus. Under 1970-talet producerades allt mer villor, vilket Ödåkra är ett tydligt exempel på.

Helsingborgs kommun hade till stora delar köpt in mark i syfte att ha tillgång till bostadsbyggande. Den mark som bebyggdes var i huvudsak obebyggd åkermark men det fanns också byggnader till omkring tre bondgårdar i de områden som exploaterades. De gamla mangårdarna planerades oftast att behållas för allmänna ändamål, men så blev inte alltid fallet.

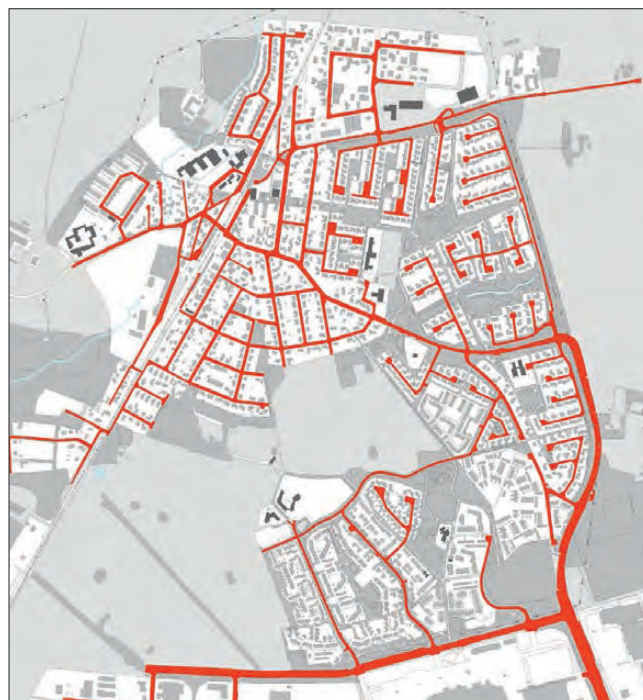
Den östra delen av Ödåkra planlades under 1960-talet och bebyggdes under 1970-talet i etapper från norr till söder och utifrån planidealet trafikseparering. Bilen hade blivit en vardagsvara och var en förutsättning i de nya stadsplanerna. Trafikseparering vann stor spridning vid 1970-talets början. Denna princip byggdes på att bilar separerades från fotgängare och cyklister, så att man skulle kunna ta sig till grönområden, lekplatser och skolor utan att behöva passera bilvägar. Den nya bebyggelsen i Ödåkra skulle främst bli bostäder, aningen friliggande småhus eller kedjehus. Trädgårdarna anordnades ofta med en liten terrassering mot gatan med buskar, vintergröna växter

Kartbilderna ovan visar utbyggnadsfaserna i Ödåkra där de äldsta delarna, vita på kartan, finns tätt intill järnvägen medan de senare ligger som årsringar. De grå områdena i söder och i mitten bebyggs just nu.

och gärna ett prydnadsträd. Genom att lägga villorna utmed korta angöringsgator (återvändsgränder) som bands samman av en större matarled skapade man lugna villagator. I kvarterens bakkant lades sammanhängande grönstråk. De små tomterna kompenserades också genom allmänningarna i kvarterets mitt. Bostäderna var nu tydligt separerade från arbetsplatser och industri, men i de nya områdena fanns däremot skola och förskola.

Ödåkras sydligaste del planlades 1976, området omfattar kvarteren Saxån och från Billälven i nordväst till Sörälven i sydost. Planförslaget upprättades för att möjliggöra cirka 100 småhus i form av gruppbebyggelse. Planområdet uppdelades så att den centrala delen utformas som tät bebyggelse inom storkvarter (kvarteret Klarälven) och övrig bebyggelse utformades, som det anges i planbeskrivningen, "på traditionellt sätt" med gatuanslutning till varje fastighet. I kvarteret Saxån byggdes också Svensgårdsskolan. På Svensgård bedrevs äppelodling in på 1970-talet, men av den gamla gården finns idag mangårdsbyggnaden kvar, omgärdad av trädgård och gröna partier med äppelträd. Ekonomibyggnaderna revs på 1980-talet. Ett tydligt karaktärsdrag i de byggda kvarteren i Svensgårdsom-

Vägnätet har utformats olika under de olika utbyggnadsfaserna där trafiksepareringen drivs som längts på 1980- och 1990-talen. Kartor © Helsingborgs stad.

rådet är de många äppelträd som finns bevarade både på allmänningar och i trädgårdar.

Mot slutet av 1970-talet ändrades bebyggelsekaraktären genom att bland annat kvarteret Klarälven och Vindelälven utformades som tät flerfamiljsbebyggelse inom storkvarter, vilket gav bilfria och gröna ytor mellan byggnaderna. Mot 1980-talet drevs trafiksepareringen ännu längre och samlade alla parkeringsplatser och ofta garage i områdets ytterkant, husen nådde man sedan till fots. Detta system ser man i de sydligaste kvarteren bland annat i Sänkan, Höjden och Ravinen.

Dagens Ödåkra domineras främst av den serieuppförda bebyggelsen från 1960-talet och framåt. Denna bebyggelse har ett kulturhistoriskt värde eftersom den visar förändringarna i samhället. Den illustrerar mycket väl planidealet med trafikseparering och en av efterkrigstidens vanligaste boendeformer.

Serieuppförda eller grupphus innebar att husen är byggda efter en typritning, vanliga hustyper är en våning med inredningsbar vind och med sadeltak. Ett mindre antal

Kvarteren kring Värwindsgatan med grupphus byggda efter idealet med trafikseparering.

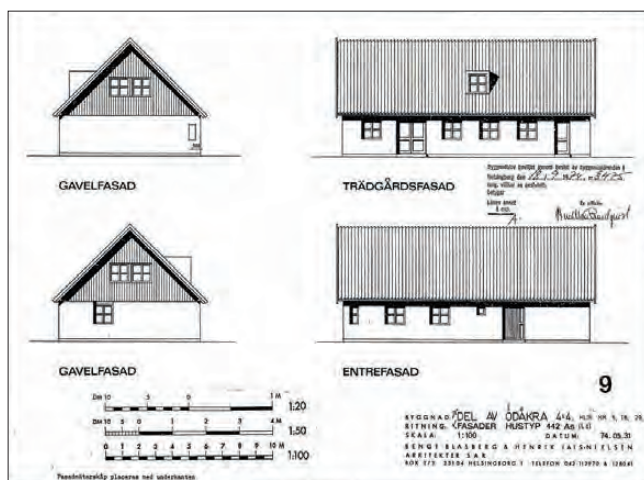
kvarter planerades för styckebyggda hus, exempelvis längs Tögatan och Istappsgatan. Ett av de största grupphusområdena är kvarteren kring Dammån och Rödån. Det var Skånska Cementgjuteriet som uppförde 79 småhus efter typritning från Småhusbyrån. Fasaderna är strama av mörkrött tegel med infällda stuprör och distinkta entréer.

Genomgående karaktärsdrag för alla småhus från perioden är fasadtegel, rött, brunrött eller gult tegel. Fasaderna är ibland blandade av flera material, till exempel tegel på nedre våningen och träpanel på övre våningen eller kontrasterade material eller färg i gaveln. Taken är täckta med tegel eller betongpannor. I kvarteren Laxån, Limån och delar av Lyckebyån gjordes redan från början en plan över färgsättningen av träpanel i gavelrösten, entrédörrar och carport. Varje husgrupp fick en färg men mellan grupperna kunde färgen variera mellan antingen röd, blå eller grön. Färgsättningen är till stor del bevarad idag och bidrar till den enhetliga karaktären.

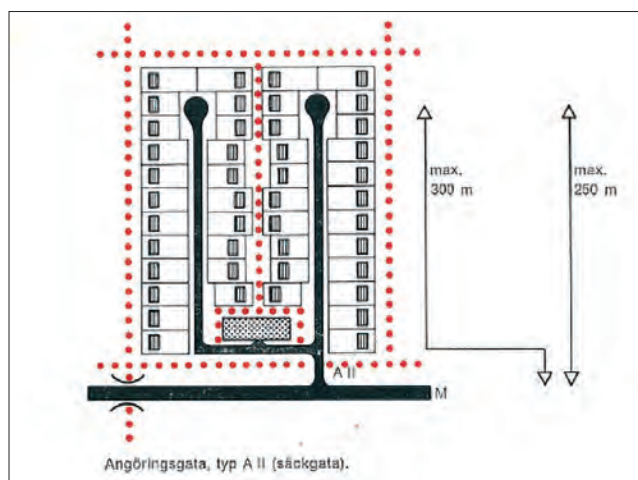
Sikån och Brattforsen bestående av gula tegelhus med plant tak, uppförda 1970 i "tätt- och lågt-stil" skiljer sig genom takformen åt från de omkringliggande kvarteren. Det var Byggnads AB O P Wihlborg & Son i Malmö som ägde fastigheterna och som år 1970 ritade och byggde de 32 villorna av tegelklädda väggelement. Idag har flertalet försetts med sadeltak vilket förändrat karaktären.

De yttersta årsringarna

Under 1980- och 1990-talet fortsatte utbyggnaden av Ödåkra. Norr om Fleningevägen upprättades ett planförslag som syftade till att möjliggöra en etablering av bostäder, områden för småindustri och bostäder samt ett område avsett för hästsport. Planområdet var i huvudsak högklassig åkermark. Inom planområdet låg Ödåkragårdens mangårds- och ekonomibyggnader varav en ekonomibyggnad finns kvar idag och används av Ödåkra Ridsällskap som häststall. 1987 byggdes det nya

Ritningar för kvarteren Laxån och Lillån med flera. Fastighetsägare var Helsingborgs fastighetskontor och byggmästare Svenska Industribyggen AB och ritningar utförda av Bengt Blasberg & Henrik Jais-Nielsen. Fasaderna av tegel med enhetligt målade gavlar och garageportar. Kvarteren är byggda enligt riktlinjerna säckgata. Källa: Helsingborgs kommun, bygglovarkivet. Dokument nr 359 747.

Exempel på schematiskt trafiknät, utformat enligt riktlinjerna med säckgata. De svarta linjerna är bilväg och de röda gång- och cykelstråk. Källa: Riktlinjer för stadsplanering med hänsyn till trafiksäkerhet: Scaft 68. (1968). s. 18.

Kvarteret Lillån, grupphus i gult tegel med röda gavlar.

Sulcus hus i kvarteret Rödån med flera.

ridhuset. I kvarteret Tannån bevarades mangården fram till 1980-talet när den ersattes av ett nybyggt korsvirkeshus. Här är strukturen av den gamla trädgården med uppvuxna träd och buskage tydlig och finns bevarad som en allmänning mellan bostadshusen. På 1980-talet förtätades centrala Ödåkra med nya flerfamiljshus i två våningar och träfasader i nära anslutning till järnvägen. Inför byggena revs ett antal äldre villor, magasin och Palmska gården.

Den sydligaste delen är bebyggd under 1980- och 1990-talen och vidare fram till idag när villabyggande pågår. Fram till 1990-talet dominerades det exteriöra uttrycket av fasadtegel vilket gav ett enhetligt intryck. Till kvarteren hör ofta en samlingsbyggnad eller barnstuga och i kvarteret Stengärdet ligger Björka stadsdelskyrka. De enfamiljshus som byggs idag har en mer individuell stil, ofta med träpanel eller är liksom flerfamiljshusen inspirerade av nyfunkisstilen.

Kulturhistorisk klassificerad bebyggelse i Fleninge

KVARTERET BLÅVINGEN

Kvarteret ligger söder om Fleningevägen och består av det före detta kommunalhuset, gymnastiksal, möbelhall, verksamhetsområde och ett bostadshus. Kvarteret bestod sedan byns etablering av åkermark och var enligt enskifteskartan (1806) obebyggt. Efter enskiftet flyttades två gårdar hit, samtidigt rätades Byvägen ut till den sträckning Fleningevägen har idag. I slutet på 1800-talet började bebyggelsen kring vägkorsningen att förändras och 1929 stod kommunhuset klart. Intill kommunalhuset byggdes också gymnastiksalen och brandstationen. På samma fastighet fanns åtminstone sedan 1943 Fleninge automatstation, en automatisk telefonväxel. För att tillgodose nya abonnenter med telefon behövde Televerket utföra en utbyggnad 1943 och ytterligare en 1966. Byggnaden fanns i västra delen av fastigheten i en separat byggnad. 1948 uppfördes en brandstation kombinerat med övriga kommunala behov. Brandstationen finns idag integrerad i en av lagerhallarna. Mellan år 2000 och 2011 byggdes nya lagerhallar.

I mitten av 1900-talet byggdes möbelhallen längs med Väst-kustvägen och ett bostadshus med ekonomibygnader längs Fleningevägen på Blåvingen 4. Möbelhallen uppfördes 1959 av Möbelhallen L Truedsson som affärsfastighet och bostad. Möbelhallen är ett uttryck för väg- och bilsamhället. Bostaden fanns i södra gaveln på andra våningen. 1933 etablerade Lantmännen sin verksamhet och 1956 flyttade de in i sina egna lokaler med magasin, kvarn och silo. Så småningom revs en av gårdarna söder om vägen för att ge plats till vidareutveckling av verksamhetsområdet, medan gården Charlottenlund sedan enskiftet ligger kvar centralt i Fleninge. Under 2000-talet revs delar av Lantmännens silor med kvarn och sedan dess har området vidarebebyggts med lagerbyggnader och hallar medan en del mindre byggnader och ekonomibygnader rivits. Sydvästra fyrkanten i vägkorsningen kan sedan dess i stort sett betraktas som ett verksamhetsområde.

Blåvingen 1, kommunhus

Blåvingen 1, gymnastiksal

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §:

Blåvingen 1, Fleningevägen 288 A, 288 B, 400

Byggår: 1928

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Före detta kommunhus och gymnastiksal. Det före detta kommunhuset är uppfört i 1½ våning med källare. Putsad gråmålad sockel, fasader av rödaktigt tegel i kryssförband, omfattningar och lister av profilerad, dragen puts som vitfärgats. Huvudfasaden i öster mot Västkustvägen markeras av en mittrisalit krönt av frontespis med urtavla samt en pardörr vilket ger byggnaden en officiell prägel. Sadeltaket är belagt med röda, enkupiga lertegelpannor. Skorstenar i rött tegel. Fönstren är vita korspostfönster av senare tillverkning. På västra långsidan finns två entréer. Färgsättningen har varit annan tidigare vilket kan ses på äldre foton samt i jämförelse med gymnastikbyggnaden som uppförts vid samma tid.

Kommunhuset har, liksom den närliggande banken, tidvis använts som skola och intill kommunhuset uppfördes även ett annex innehållande gymnastiksal, skolkök och skolsal. I källaren har badhus bedrivits. Gymnastikbyggnaden är uppförd med putsad sockel och tegelfasader liksom kommunhuset, men fönsteromfattningarna på gymnastikbyggnaden är brunaktiga och fönstren är brunmålade. Fasader i kryssförband och sadeltak med enkupigt rött lertegel, en skorsten i tegel och en lanternin i målad plåt. 1928 fanns en köksträdgård väster om gymnastikbyggnaden. Köksträdgårdar fanns i anslutning till skolor ofta för att bedriva undervisning i husbehovsodling. Kommunhuset fortsatte att användas även efter 1952 av Ödåkra kommun. Då detta på 1960-talet ansågs otidsenligt beslutades om byggandet av ett nytt kommunhus i Ödåkra.

Kulturhistorisk värdering: Det före detta kommunhuset är en symbolbyggnad som visar på ortens betydelse och hur kommunreformerna påverkat landsbygden. Kommunhuset och gymnastikbyggnaden är exteriört välbevarade och uppvisar drag typiska för sin tid och för den regionala byggnadstraditionen. På tomten har nyligen uppförts en hallbyggnad som inte anpassats i storlek, material eller kulör till den befintliga miljön vilket inverkar negativt på upplevelsen av den historiska miljön.

KVARTER/FASTIGHETSBETECKNING FLENINGE

Eftersom merparten av bebyggelsen i Fleninge har fastighetsbeteckningar med bynamnet istället för kvartersnamn följer nedan korta beskrivningar av de olika områdenas framväxt istället för de inledande kvartersbeskrivningarna.

Fleningevägen

Fleningevägen har idag den raka sträckning som drogs upp efter skiftet i början av 1800-talet, från gård nummer 5 i väster och genom hela byn mot öster. Innan dess var vägen svagt krokig och utgjorde den huvudsakliga bygatan längs vilka bondgårdarna låg på rad. På 1700-talet fanns tolv fyrkantiga gårdar på norra sidan av vägen (inom undersökningsområdet för detta bevarandeprogram). Marken på båda sidorna om vägen bestod i huvudsak av åkermark. Efter skiftet förändrades bebyggelsen successivt både till strukturen och så småningom med nytt byggnadsskick och nya byggnader.

Väster om vägkorsningen: Efter skiftet tillkom längst i väster en gård, två gårdar flyttades till nytt läge söder om vägen, medan fyra gårdar verkar ha legat kvar norr om vägen. Vid slutet av 1800-talet uppkom gården kallad Magnerup genom sammanslagning av två gårdar. Till Magnerups gårdsmiljö hör även trädgård, ett mejeri och en statarlänga (statarlänga på Nässelfjärilen 1). Enligt Häradsekonomiska kartan (1910–1915) hade därtill nio hus tillkommit placerade nära intill vägen. Av dessa var en troligen smedja och en affär. Här fanns också en väderkvarn av typen stubbamölla, vilken revs kring 1950-talet. Under 2000-talet har ett nytt villaområde byggts på den tidigare åkermarken norr om vägen.

Kring vägkorsningen: I slutet på 1800-talet började bebyggelsen kring vägkorsningen att förändras. Redan 1810 hade Gästgivaregården med ekonomibyggnader byggts, 1866 öppnade banken och så småningom byggdes bankhuset, i hörnet fanns en butik och 1929 stod kommunalhuset klart. Intill kommunalhuset byggdes också gymnastiksalen och brandstationen. 1933 etablerade Lantmännen sin verksamhet och 1956 flyttade de in i sina egna lokaler. Så småningom revs en av gårdarna söder om vägen för att ge plats till vidareutveckling av verksamhetsområdet, medan gården Charlottenlund sedan enskiftet ligger kvar centralt i Fleninge. Under 2000-talet revs delar av Lantmännens byggnader och silor med kvarn och sedan dess har området bebyggts med lagerbyggnader och hallar. Sydvästra fyrkanten i vägkorsningen kan sedan dess i stort sett betraktas som ett verksamhetsområde. Läs vidare under kvarteren Blåvingen och Guldvingen.

Öster om vägkorsningen: Efter skiftet låg väderkvarnen samt tre av sex hus kvar norr om vägen. Idag finns endast

delar av några ekonomibyggnader och kvarnen kvar. Söder om vägen bebyggdes kvarteret Guldvingen successivt från mitten av 1900-talet

Kring kyrkan

Kyrkan byggdes här i norra delen av byn på 1100-talet. Kring kyrkan låg enligt kartorna från 1700-talet flera bondgårdar och några mindre hus. Kyrkogården var fram till 1900-talets början lokaliserad söder om kyrkan och prästgården låg tätt intill i väster. I början av 1900-talet ersattes de kringbyggda korsvirkesgårdarna av den nya prästgården och prästlönebostället och kyrkogården utvidgades, medan den gård som låg norr om kyrkan revs kring mitten av 1900-talet. Sydöst om kyrkan byggdes ett nytt församlingsshem 1967.

Längs Västkustvägen

Västkustvägen utgör den gamla landsvägen från Helsingborg norrut. Kyrkan byggdes under medeltiden här i norra utkanten av byn. I nära anslutning till kyrkan fanns på 1700-talet 5 gårdar varav en var Präste anexehemmandet och en Scholehemmanet. Efter skiftet 1806 låg fyra gårdar kvar grupperade kring kyrkan, medan en gård en bit norrut enligt Skånska rekognosceringskartan (1812–1820) försvann eller flyttades, samtidigt tillkom fyra gatehus direkt söder om kyrkan. Enligt samma karta verkar vägen ha varit allékantad till stor del. I norr ungefär där inägora övergick till fälad låg sedan 1700-talet fyra hus, möjligen soldattorp. Denna bebyggelse i norr förändrades över tid från en öst- västlig rad till en på Häradsekonomiska kartan (1910–1915) nord-sydlig rad med tre hus.

Fram till det första årtiondet på 1900-talet hade bebyggelsen längs vägen förtätats med 16 hus norr om vägkorsningen, bland annat skolhuset och fattighuset, och tre hus en bit söderut. Sannolikt tillkom en del av dessa direkt efter skiftet när möjligheten till avstyckningar gavs. De södra husen låg på randen mellan tidigare åkermark och fäladsmark. På 1930-talet förtätades bebyggelsen ytterligare. Intill Gästgivaregården byggdes ett ålderdomshem, som nu är rivet, och kilen söder om Gästgivaregården hade börjat byggas med styckebyggda enfamiljshus. Längst i söder där det idag finns fyra byggnader fanns redan enligt Häradsekonomiska kartan (1910–1915) tre små hus.

Redan i slutet på 1800-talet började bebyggelsen kring vägkorsningen att förändras. I mitten av 1900-talet byggdes möbelhuset längs med vägen söder om kommunhuset.

Fleninge 2:1, bostadshus

Fleninge 2:1, ekonomibyggnad

Fleninge 2:1, ekonomibyggnad och vagnsbod

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Fleninge 2:1, Fleningevägen 251 (Magnerups gård)

Byggår: manbyggnad 1899, ekonomibyggnad 1896, loge 1936, vagnsbod 1925,

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Gården består av mangård, ekonomibyggnader, vagnsbod. Mangården är byggd med sidorisalter och sadeltak. Vitputsad med röda tegeldetaljer kring hörn, fönster, takfot samt listverk. Huset står på en murad, tuktrad naturstenssockel och har källarfönster av gjutjärn. Taket har enkupiga röda tegeltakpannor och murade skorstenar. De gröna korspostfönstren och de vita dörrarna är sentida. Byggnaden har flera entréer, huvudentrén ligger mot öster och har en balkong med smidesräcke som bärs av pelare. Mot söder finns altan och frontespis. En parkliknande trädgård omger mangården.

Till gården hör en ekonomibyggnad med ladugård och loge i H-form. Östra längan, ladugården, är byggd i natursten med tegelornerade gjutjärnsfönster och svarta träportar. Gavelrösten i röd locklistpanel och dekorativ spets. Byggnaden angränsar till en gjuten gödselplatta. Övriga längor klädda med rödslammad panel, vita fönster och luckor i gavelröste, vita tvåluftsfönster och svarta portar. Byggnaderna har i huvudsak ursprungliga portar och fönster och har sadeltak med utskjutande takfot och synliga taktassar samt små takfönster. Den västra längan har tak av korrugerade eternitskivor medan övriga takfall är av eternit i facettmönster. Logen mot väster har elevatorkupa ovan taknocken.

Det finns även en vagnsbod med fasad av rödslammad panel och sadeltak med enkupigt rött tegel. De dekorativa vindskivorna och gavelspetsen är vita. Boden står på en gjuten sockel. Den öppna sidan som vetter mot ekonomibyggnaderna bärs upp av stolpar av trä på en gjuten plint.

Vid slutet av 1800-talet uppkom gården, som sedan 1920-talet kallas för Magnerus, genom sammanslagning av två gårdar. Gården hade en mejerirörelse med mejeribyggnad från 1884, den lades ner 1918 men byggnaden finns kvar och beskrivs närmre under rubriken *Byggnader av kompletterande värde*. Hönshus från 1926 är rivet. Enligt fotografier hade mangården tidigare falsat plåttak.

Kulturhistorisk värdering: Välbevarad miljö med mangård, trädgård och ekonomibyggnader. Mangårdsbyggnaden utgör en betydelsefull del i gårdsmiljön. Mangårdsbyggnaden är exteriört sett välbevarad och utgör en tidstypisk representant för en större gård under 1800-talets slut. Ekonomibyggnaderna utgör betydelsefulla delar i gårdsmiljön. Genom att ekonomibyggnaderna bevarats finns möjlighet att läsa hur miljön med bebyggelse och landskap nyttjats samt marken brukats. Ekonomibyggnaderna är exteriört sett väl bevarade och utgör tidstypiska representanter för en större gård under 1800-talets slut.

Fleninge 4:23, Fleningevägen 223 (Gunnegård)

Byggår: 1868 (mangårdsbyggnad), Ekonomibyggnader: ladugård 1891, stall 1905, loge 1916

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Gård med bostadshus, ekonomibyggnad och trädgård i samma läge som på 1915-års ekonomiska karta. Bostadshus i 1½ våning. Sockel av natursten och fasader av rödaktigt tegel med vita putsade fönsteromfattningar. Sadeltak belagt med svart papp, lunettformade takkupor i södra takfallet. Skorstenar i tegel. Byggt cirka 1868. Parkliknande trädgård i söder. Ekonomibyggnader i T-form, fasader av natursten och rödaktigt tegel, sadeltak belagda med eternitskivor, gjutjärnsfönster och träfönster. Ekonomibyggnaderna med ladugård, loge och stall är byggda årtiondena kring 1900. Gården ligger i samma läge som före skiftena och beskrivs i Fleningeboken som en av socknens äldsta gårdar med uppgifter om att den tillhört ärkebiskopen i Lund under 1500, här finns även en ägarelängd från 1658 till 1980 presenterad. Nybyggd gäststuga från 2005. Träden vid infarten bildar en kort allé och söder om huset ligger trädgården kvar i samma läge som på Häradsekonomiska kartan från tidigt 1900-tal.

Kulturhistorisk värdering: Gård med bostadshus och ekonomibyggnader från 1800-talets mitt med proportioner och uttryck som präglar gårdsbebyggelse från denna tid. Trädgården i söder är en värdefull del av gårdsmiljön.

Fleninge 7:10 – 7:11, Fleningevägen 219

Byggår: 1800-talets slut (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: På tomten finns både bostadshus och uthus. Bostadshus med rektangulär form klätt med locklistpanel, står på murad naturstenssockel. Sadeltaket är klätt med enkupigt lertegel, en murad skorsten. Spröjsade fönster med sex och nio rutor. Dörren är en brunmålad pardörr med fyllningar, skärmtak i 1950-tals stil. Uthus/gårdshus i röd locklistpanel med dekorativt sågade panelbrädor i gavelröset, sadeltak och skorsten. Byggnaderna är markerade på Häradsekonomiska kartan (1910–1915) vilket betyder att de är uppförda efter skiftet, kring sekelskiftet 1900, på en liten kil norr om vägen precis i en ägo gräns som drogs upp vid enskiftet.

Kulturhistorisk värdering: Ett av de små husen med uthus som uppfördes i nära anslutning till vägen efter skiftet. Byggnaderna representerar den tidens byggnadsskick, med bostad, uthus och nyttoträdgård, samt den bebyggelse som uppstod efter skiftena ofta för lantarbetare eller jordlösa. Välbevarad volym samt detaljer som skorstenar, stensockel och entrédörr, uthus.

Fleninge 4:23, mangårdsbyggnad till höger

Fleninge 4:23, ekonomilångor

Fleninge 7:10 - 7:11, Fleningevägen 219

Fleninge 7:12, Fleningevägen 217

Fleninge 8:8, Magnerupsvägen 15, före detta komministerbostad/ prästgård

Fleninge 7:12, Fleningevägen 217

Byggår: 1800-talets slut (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: På tomten finns både bostadshus och uthus. Bostadshuset har rektangulär vitputsad fasad står på naturstenssockel. Sadeltaget är klätt med eternitplattor i facettmönster och skorstenen är bevarad. Spröjsade fönster med sex rutor. 1955 moderniserades huset invändigt och försågs med takbeklädnad av eternit mot norr, mot söder hade redan tidigare lagts eternit. Det var vanligt att hus försågs med eternittak. Det finns ett takfönster samt en ny entré med murad omfattning och skärmtak. Över huset finns en liten ekonomibyggnad/ gårdshus i röd locklistpanel med dekorativt sågade panelbrädor i gavelröstet, sadeltak och skorsten. Byggnaderna är markerade på Häradsekonomiska kartan (1910–1915) vilket betyder att de är uppförda efter skiftet, kring sekelskiftet 1900, på en liten kil norr om vägen precis i en ägogräns som drogs upp vid enskiftet.

Kulturhistorisk värdering: Ett av de mindre hus med uthus som uppfördes i nära anslutning till vägen efter skiftet. Byggnaderna representerar den tidens byggnadsskick, med bostad, uthus och nyttoträdgård, samt den bebyggelse som uppstod efter skiftena ofta för lantarbetare eller jordlösa. Välbevarad volym samt detaljer som skorstenar, stensockel, uthus.

Fleninge 8:8, Magnerupsvägen 15, före detta komministerbostad/ prästgård

Byggår: 1912

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: Fleninge församling

Beskrivning och historik: Enligt Fleninge församling är byggnaden uppförd som komministerbostad och det är församlingen som är byggherre. Det finns uppgifter om att det redan 1784 legat ett prästannexhemman på platsen, och på häradsekonomiska kartan (1910–1915) avtecknar sig ett bostadshus i samma läge som det nya. På den kartan finns även en ekonomibyggnad i U-form som med bostadshuset bildar en kringbyggd gård. Ekonomibyggnaderna är rivna, möjligen revs de redan i samband med byggnationen av nya komministerbostaden 1912. Sockeln är uppförd av huggen natursten och fasaderna av rött tegel. Bostaden är uppförd i en våning med inredd vind och en frontespis åt söder. Sadeltaget är belagt med listtäckt papptak, två skorstenar murade i rött tegel. Fönstren är inpassade i stickbågar och utformade som vita korspostfönster, troligen ursprungliga, färgsättningen har dock troligen varit annorlunda. Den stora parkträdgården omges av kallmurad stenvmur, smidesgrinden är försedd med kors och omges av två murade plintar krönta av gjutjärnsurnor. I parken stora lövträd, häckar, buskar och gräsytor.

Kulturhistorisk värdering: Som välbevarad byggnad med den historiska funktionen komministerbostad har byggnaden ett högt kulturhistoriskt värde. Trots avsaknaden av ekonomibyggnader bidrar gården till, genom sin utformning och placering invid kyrkan, berättelsen om hur byn och socknen varit organiserad.

Fleninge 11:3, Västkustvägen 364

Byggår: 1848

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Byggt som småskola efter folkskolestadgan 1842 och från 1880 använd som bostadshus, till en början som komministerbostad. Byggnaden har en naturstenssockel som målats, fasader av hårdbränt rött tegel lagt i kryssförband samt sadeltak belagt med enkupigt rött tegel, två tegelskorstenar med utkragade krön,nockpannorna lagda i bruk. Spröjsade vitmålade tvålufts-fönster och sentida spegelindelad pardörr med glas i överdel. Vid norra gaveln ett mindre uthus klätt med liggande mörk panel, sadeltak och murad skorsten. Uthuset är möjligen en äldre byggnad som försetts med nyare panel. Även uthuset är försett med sadeltak med röda enkupiga lertegelpannor och spröjsade tvålufts-fönster.

Kulturhistorisk värdering: Byggnaden har genom sin historia och välbevarade exteriör ett högt kulturhistoriskt värde som förstärks av läget i byn med långsidan mot Västkustvägen och i närheten av donationshuset och kyrkan.

Fleninge 15:6, Fleningevägen 289–91 före detta bank och högre folkskola

Byggår: 1896 (banken bildades 1866 men byggnaden är senare)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: Fleninge Sparbank

Beskrivning och historik: Före detta bank och skolhus uppfört i en våning med inredd vind, kraftfull mittsalit i söder och frontespis i norr. Sockel i huggen natursten, fasader i gulaktigt förbländertegel med inslag av dekorativa band av glaserat grönt tegel. Namnfält på mittsaliten och fönster och dörrar inpassade i stickbågar. Sadeltaket belagt med takpanneimiterande svart plåt. Fönstren delvis ursprungliga korspostfönster och delvis aluminiumfönster. Två entréer med röda pardörrar, en historisk bild visar att här tidigare fanns öppna verandor till respektive entré. Banken lades ned 1979. Ny takbeklädning 1994. 1959 byggdes en transformatorstation i gult tegel på fastigheten, den finns fortfarande kvar. I väster finns ett mindre uthus i vit puts. Det har sadeltak belagt med grå eternit samt äldre rödmålade fönster med krysslagda spröjsar och port i röd panel.

Kulturhistorisk värdering: Byggnaden har ett högt kulturhistoriskt värde som en av mest tydliga funktionsbyggnaderna på orten. Byggnadens välbevarade fasader ger möjlighet att läsa funktionen som bankbyggnad och skola, även om vissa förändringar gjorts så som byte av takmaterial. Läget invid Fleningevägen gör byggnaden väl exponerad. Uthuset ingår i klassningen och visar på behovet av gårdsbyggnader för olika ändamål i ett tidigare samhälle.

Fleninge 11:3, Västkustvägen 364

Fleninge 15:6, Fleningevägen 289–91 före detta bank och högre folkskola

Fleninge 17:6, Västkustvägen 395

Fleninge 17:10, Västkustvägen 397

Fleninge 17:6, Västkustvägen 395

Byggår: 1800-talets andra hälft (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus med uthus och trädgård.

Bostadshus med fasad av brun panel, sadeltak klätt med enkupigt tegel, murad skorsten. En takkupa på varje takfall. Vita spröjsade fönster. Veranda med spröjsade fönster mot väster. Färgsättningen är från 1960-talet, det uppges finnas äldre målningar som visar en grågrön fasad, fönster med röda spröjsar och vita foder. De visar också att en skorsten samt vissa arkitektoniska detaljer har försvunnit. Uthus i korsvirke klätt med brun panel, sadeltak, en skorsten, vita spröjsade fönster. Garage, byggt ca 1920, i brun panel. Mot vägen trädstaket i betongstolpar vanliga vid 1900-talets mitt, hamlad lind. Trädgård med buskar och stora träd. Bostadshuset och uthuset är sannolikt byggda i slutet av 1800-talet. Det gör det till ett av de tidiga gathusen i Fleninge efter enskiftet. Bostadshuset är typiskt placerat nära vägen med uthuset indraget på tomten. Huset har fungerat som Fleninge telefonstation under 1900-talets första hälft.

Kulturhistorisk värdering: Ett av de äldre husen tätt längs gatan med uppvuxen trädgård. Välbevarad volym. Byggnader, såväl bostadshus som uthus, samt trädgården bidrar till byvägens karaktär och upplevelse av bondby.

Fleninge 17:10, Västkustvägen 397

Byggår: 1800-talets andra hälft (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus i rött tegel med gavelrösten i röd locklistpanel, sockel är putsad och utkragande utanför fasadlivet. Sadeltak klätt med rött enkupigt taktegel, en skorsten. Spröjsade vita fönster, entré med pardörr orienterad mot gatan, putsad trappa med steg från båda sidorna. Litet uthus i röd locklistpanel, spröjsade fönster och tegelklätt sadeltak. Mot gatan avgränsas tomten med en låg kallmurad stenmur. Öppningarna i gavelrösten är sentida. Det samma gäller vindskivor och fönster. Bostadshuset och uthuset är sannolikt byggda i slutet av 1800-talet och ett av de tidiga gathusen i Fleninge efter enskiftet. Bostadshuset är typiskt placerat nära vägen med uthuset indraget på tomten. Byggnadsskicket med hus i tegel blev mer allmänt under 1800-talet och ersatte bland annat korsvirke.

Kulturhistorisk värdering: Ett av de äldre husen tätt längs gatan med både bostadshus och uthus, bidrar till byvägens karaktär och upplevelse av bondby.

Fleninge 19:22, Västkustvägen 377

Byggår: 1800-talets mitt eller andra hälft (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Mangård i en länga av tegel på naturstenssockel, gavelrösten i röd locklistpanel, veranda mot trädgården i söder. Sadeltak klätt med papp, en skorsten. Spröjsade fönster med sex rutor, två entréer mot gårdsplan. Verandan byggdes om och till 2006. Trädgården omgärdas av en kallmurad, låg mur samt stormträd, mot gatan finns en öppning med grindstolpar. Ekonomibyggnad i väster mot gatan murad i gråsten med locklistpanel i gavelröste, ett gjutjärnsfönster mot gatan, tvåkupigt tegeltak och en skorsten. Ålderdomlig locklistpanel men nyare tegeltak. Ekonomibyggnad mot öster, murad i gråsten med locklistpanel i gavelröste, tvåkupigt yngre tegeltak. En port i brun panel mot gården. Gården byggdes efter enskiftet och byggnaderna är sannolikt från 1800-talets slut. Ursprungligen fanns ytterligare en ekonomilänga i norr och gården var då helt kringbyggd.

Kulturhistorisk värdering: En gård med mangård och ekonomibyggnader som tydligt visar byns ursprung som bondby. Vällbevarade byggnader i volym med enkla rektangulära former och sadeltak, och med tidstypiska material från 1800-talets slut, gråsten och tegel. Fristående mangårdsbyggnad är också ett typiskt byggnadssätt för tiden. Den inramade trädgården med entré mot gatan bidrar till helheten.

Fleninge 19:22, Västkustvägen 377

Fleninge 19:22, Västkustvägen 377

Fleninge 27:14, Fleningevägen

Byggår: 1850-talet

Arkitekt: –

Byggmästare: Möllebyggare Per Larsson från Döshult

Byggherre: Fleninge släkt- och bygdeförening

Beskrivning och historik: Holländarekvarn klädd med tjärat spån, vita spröjsade fönster och träportar. Står på sockel av natursten med bred vit fog. Väderkvarnen är flyttad hit från Hjälmshult i Allerums socken och byggdes upp 1961. I möllan har aldrig funnits motor eller elektricitet. På samma plats stod tidigare en väderkvarn av holländaretyp byggd 1854 men vilken förstördes i en brand 1960. De båda kvarnarna ska ha varit exakt likadana och ursprungligen byggda av samma möllebyggare. Vingarna byttes 1981.

Kulturhistorisk värdering: Kvarnen representerar jordbruket före industrialismen, på platsen har sedan åtminstone 1700-talet stått en holländarekvarn. Kvarnplatsen har lång kontinuitet. Vällbevarad kvarn med både vingar och kvarnstenar. Idag är också kvarnen ett landmärke och välkänd siluett i landskapet.

Fleninge 27:14, Fleningevägen

Fleninge 47:1, Västkustvägen 363

Fleninge 47:1, Västkustvägen 363

Fleninge 47:1, Västkustvägen 363

Fleninge 47:1, Västkustvägen 363

Byggår: 1853, återuppbyggt efter brand 1856

Byggmästare: –

Byggherre: Sone Karsson och Sissa Assarsdotter

Beskrivning och historik: I Fleninge finns ett hembygdsmuseum som drivs av Fleninge hembygdsförening. Museimiljön består av ett äldre tegelhus kallat Donationshuset, samt ett uthus och en korsvirkesbyggnad som flyttades till platsen 1972. Till miljön hör även en trädgård. Donationshuset är uppfört på en naturstenssockel med fasader av gult handslaget tegel lagt i kryssförband. Takfotsgesimsen består av några skift utkragad tegel, varav ett skift av karnisformat tegel. Fogtekniken är åsfog vilket ger en försiktig skuggverkan över fasaden. Huvudentrén består av en brunmålad pardörr infogad i en stickbågeformad öppning med slutsten där det står information om donationen. Pardörren är inladd i ramverk och åtta speglar vilka är prismatiskt upphöjda. Fönstren är utformade som spröjsade tvåluftsfnster med vit kulör. Sadeltaket är lagt med strängpressade enkupiga lertegelpannor, en skorsten är bevarad och den är inklädd i röd plåt men det utkragade krönet kan anas. I östra långsidan finns dörrar från 1900-talets andra hälft. Rumsindelningen är äldre. I trädgården finns en pump som hämtats från spritfabriken i Ödåkra. I byggnaden finns utställningar om trakten och dess historia. På enskifteskartan från 1807 syns två mindre byggnader i vinkel markerade på platsen för donationshuset. Historiken nedan bygger på uppgifter från Fleninge hembygdsförening.

Hembygdsmuseet inryms i det tidigare så kallade Donationshuset. Det byggdes 1853 som en gåva av Sone Karsson och Sissa Assarsdotter, Fleninge Gunnestorp. Huset var avsett att användas som fattighus och enligt överenskommelse skulle det byggas mitt emot det nybyggda skolhuset byggt år 1848. 1856 drabbades huset av våldeld. Huset hade trägavlar och halmtak. De som redan flyttat in fick omplaceras till Fleninge nr 12 och tillbaka till det gamla fattighuset. År 1868 flyttades de till den nybyggda gemensamma fattig- och arbetsinrättningen i Allerum. Donationshuset renoverades och gavelrösterna byggdes med tegel. Gav-larna kläddes med träpanel och målades med rödfärg. Taket lades om till spåntak, som senare täcktes med tegelpannor. Donationshuset blev Skolhus. Sockenbiblioteket flyttade in från andra sidan vägen och 1861 invigdes det. Biblioteksverksamheten fanns kvar till 1967, då biblioteket flyttades till Ödåkra. Det gamla sockenbibliotekets böcker togs om hand och finns nu i hembygdsföreningens arkiv. Under 1860-talet hyrdes rum ut till en privat flickskola under Augusta Wittgrens ledning. På 1870-talet inrättades småskola i donationshuset. Södra delen av huset blev lärarinnebostad. Småskoleverksamheten flyttades till Fleninge Norra skola år 1949. År 1951 blev den gamla småskolesalen Församlingssal fram till 1967, då ett nybyggt församlingshus var inflyttningsklart. Kommunal-kontoret, som haft lokal i gamla skolhuset flyttade in på 1890-talet i de två rummen intill norra gaveln. Ett rum byggdes brandsäkert och det är nu föreningens arkiv. År 1929 var det nybyggda Fleninge kommunalhus mitt emot Fleninge Gästgivargård klart för inflyttning. Fleninge Släkt- och Bygdeföreningen flyttade in i donationshuset 1969 och blev ägare 1998, nu bedrivs Fleninge Hembygdsmuseum.

Korsvirkeslängan. Längan flyttades till platsen 1972 från annan plats i byn. Stomme av rödfärgat korsvirke med fyllningar i tegel som i en del putsats och i andra delar är oputsade. I södra långsidan är nedre facken satta med liggande plank i en skiftesverksliknande teknik. Gavelrösten av rödfärgad locklistpanel. Dörrar och portar består av svartmålad brädor. Småspröjsade äldre fönster. Sadeltak belagt med strå, ryggning med ektrån. I taknock finns vällingklocka. Historik nedan från Fleninge hembygdsförening, enligt den kom Hans Pärsson från Alrom till Fleninge

nr 15 1842 för att fria till dottern i huset. Han fann, att av gårdens korsvirkeshus var en del i dåligt skick och beslöt att ta ett korsvirkeshus med sig till Fleninge som brudgåva. Huset, som han tog med sig var uppbyggt år 1802 av Anders Pålsson och hans hustru Karna Petersdotter på Alrom nr 4. Korsvirkenslängan stod kvar på Fleninge nr 15 till 1972, då Lantmännens Lokalförening behövde marken för att kunna utvidga sin verksamhet. Släkt- och Bygdeföreningen fick riva längan och fick byggnadsnämndens tillåtelse att bygga upp den igen på Bygdemuséets tomt. Grunden murades och i dess västra grundmur inmurades handlingar om husets historia. Längan har båle på södra sida och klineväggar på den norra sidan. Väggarummen på gavlarna och hela söderväggen över bålverket är uppbyggda av tegel. Allt arbete gjort av frivilliga. År 1974 lades vasstak och därefter fylldes längan med kulturhistoriskt värdefulla föremål från olika verksamheter i socknen.

Uthuset. Mindre uthus i en våning med fasader klädda i röd locklistpanel, vita hörn, fönsteromfattningar och vindskivor. Putsad sockel. Små spröjsade vitmålade fönster samt svartmålade bräddörrar, varav en halvdörr. Sadeltak belagt med enkupigt rött tegel, nockpannor i bruk. Skorsten i rött tegel, antyder att här funnits bykstuga och/eller bakstuga.

Kulturhistorisk värdering: Miljön med donationshuset, korsvirkenslänga och uthus har stort kulturhistoriskt värde. Donationshuset med sin skiftande historia som fattighus, skola, sockenbibliotek, kommunalhus och museibygnad ger en god bild av bygdens historia och människornas levnadsvillkor under stora delar av 1800- och 1900-talen. Genom de välbevarade exteriörerna och trädgårdsmiljön bildas en miljö som underlättar förståelsen av traditionellt byggnadsskick och hur gemensamma anläggningar utformats.

Fleninge 47:1, Västkustvägen 363

Fleninge 47:1, Västkustvägen 363

Fleninge 47:1, Västkustvägen 363

Fleninge 48:2, Väst kustvägen 387

Fleninge 48:2, Väst kustvägen 387

Fleninge 48:2, Väst kustvägen 387

Fleninge 48:2, Väst kustvägen 387

Byggår: 1954

Arkitekt: Gustaf Birch-Lindgrens Arkitektkontor, Stockholm

Byggmästare: –

Byggherre: Kungliga Automobil Klubben

Beskrivning och historik: Motellbyggnad med tre längor byggda kring en gårdsplan med parkeringsplatser framför respektive rum. Fasader av vitmålade Siporexblock, synliga ljusblå vertikala balkar i stommen. Längorna mot väster och söder har flackt pulpettak med bred sarg, tak och sarg i korrugerad plåt, samt pulpettak som skyddar entré och bilparkeringsplatsen mot gården. Den norra längan har ett flackt sadeltak som idag är klätt med tegelimiterande plåt. Taken bärs upp mot bilplatserna av smäckra järnstolpar och undersidan är av vitmålad panel och träbjälkar. Entréerna utgör ett litet vindfång med vita trädörrar, flera dörrar är ursprungliga i karosseripanel med en vertikal fönsterruta. Mot gården sitter fönsterband men i övrigt är det övriga vita rektangulära enluftsfönster. Fönstren är inte original men placerade som ursprungligen.

Arkitektkontoret var Gustaf Birch-Lindgrens Arkitektkontor, Stockholm, och ritningarna är undertecknade av Bent Hjelm Jensen. Han hade rest runt i USA för att få inspiration. Han satsade på en klassisk låg motellarkitektur med kringbyggd gård och parkeringsplatser framför respektive rum. Alla rum var likvärdigt inredda. Byggnaderna uppfördes i Siporex med platsbehandlad fasad. Alla taken var pappklädda pulpettak med motfallstak över parkeringsplatsen. Motellet beräknades kunna tas i bruk 1 maj 1954. 1954 byggdes en bensinstation av Svenska bensin & petroleum aktiebolaget BP Stockholm invid motellet mot vägen. Här kunde man få bilen tankad och servad. Bensinstationen hade tidstypiskt utformat motfallstak på betongpelare över pumparna. Samma byggherre lät uppföra en servicehall 1969. Bensinstation och servicehall är rivna. 1990 gjordes på motellet fasadförändring och dagens entré tillkom. Den norra längans tak har ändrats till sadeltak. 1961 uppfördes indraget på tomten en villa ritad av Småhusbyrå AB och byggherre var Kungliga Automobil Klubben. Det är en enplansvilla byggd i Siporexblock med pulpettak, byggnaden är bevarad men något förändrad.

Kulturhistorisk värdering: Ett av de första motellen som öppnade i Sverige, strategisk placering invid vägen. Få av denna typ av anläggningar finns bevarade i Sverige. Motellängorna har delvis originaldörrar exteriört och bevarad struktur med skärmtak och biluppställningsplats kopplat till varje rum. Drag av föregångare i Amerika och med amerikansk karaktär. Även om förändringar skett och bensinmacken är riven utgör byggnaderna ett exempel på motell i funktionalistisk arkitektur med rationella byggnadsmaterial, och ger en bild av 1950-talets bilturism. Motellet är en 1900-talskoppling till Fleninges långa historik som vägknut med gästgiververksamhet. Det finns ett värde i att anläggningen fortfarande drivs som motell. Motellens historia kan också kopplas till riksvägarnas betydelse.

Det särskilda värdet är knutet till bebyggelsestrukturen med den kringbyggda gården och indelningen i enskilda rum med tillhörande bilplatser under skärmtak som är tydligt avläsbar. För att betona detta har gårdsfasaderna klassats som särskilt värdefulla. Resten av de ursprungliga byggnadskropparna har klassats som av kompletterande värde på grund av de många förändringarna. Byggnaderna har genomgått många ändringar över åren inte minst det faktum att motfallstaken har byggts på eller ändrats till sadeltak. Mindre varsamma tillägg som sarger och paneler har satts upp och byggnadsdetaljer har försvunnit. Vid ändring av enskilda byggnader gäller generell varsamhet. Sentida tillägg omfattas inte av klassningen.

Fleninge 57:1, Magnerupsvägen

Byggår: 1100-talet, om- och tillbygg på 1300-talet, 1839–1840 samt på 1920-talet

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Vitputsad kyrka med långhus, tvärskepp, kor, absid och torn. Taktäckning kopparplåt, rundbågiga småspröjsade fönster. Kyrkogården omgärdas av en naturstensmur, årtal 1922 finns inristat i en sten, grindar i svart smide. Utanför muren finns ett bårhus, vitputsat med sadeltak klätt med enkupigt tegel och blyinfattade fönster. Intill huset finns en kallmurad naturstensmur. Från öster leder en allé fram till kyrkan. Kyrkobyggnadens äldsta delar är från 1100-talet, då byggdes en kyrka i romansk stil med långhus, kor och absid med små fönster. På 1300-talet försågs kyrkan med ett västtorn. Under 1839–1840 förändrades kyrkan radikalt. Största delen av ytermurarna revs för att möjliggöra en utvidgning av kyrkorummet. Fönster förstörades och dörrar kom till. På 1920-talet fick tornet sitt nuvarande utseende och hela taket kläddes med kopparplåt.

Kulturhistorisk värdering: Kyrkligt kulturminne som skyddas genom kulturmiljölagen 4 kap.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:**Fleninge 2:1, Fleningevägen251 (Magnerup)**

Byggår: 1884

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: En byggnad byggd i vinkel med tegelstomme och sadeltak. Tegelfasaden mot gatan i öster har åsfog medan de övriga är enklare utformade med slät fog. Fasaden har senare målats ljusgul. Delar av fasaden är inklädd med plåt. Tak klätt med eternitplattor lagda i facett. En murad skorsten. Fönster och dörrar på den östra längan är sentida. Den västra längan har gjutjärnsfönster och sentida stora plåtportar. Före detta mejeri från tillhörande Magnerups gård. Byggnaden var i funktion som mejeri från då den byggdes 1884 till nedläggningen 1918. Gården Magnerup har fått sitt namn efter mejeristen Magnus Pehrsson.

Kulturhistorisk värdering: Mejeri tillhörande den välbevarade miljön på Magnerups gård. Mejeriet utgör en betydelsefull del i gårdsmiljön. Tidstypiska detaljer som takfot och gjutjärnsfönster. Trots sentida förändringar kan man utläsa att byggnaden haft en funktion i jordbruksbygden och i byn. Genom att mejeriet bevarats finns möjlighet att läsa hur miljön med bebyggelse och landskap nyttjats samt marken brukats.

Fleninge 57:1, Magnerupsvägen

Fleninge 2:1, Fleningevägen251 (Magnerup)

Fleninge 2:7, Fleningevägen

Fleninge 2:7, Fleningevägen

Byggår: 1800-talets mitt (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Ekonomibyggnad i natursten, gavel av tegel och vitputsad, gavelröste med röd panel. Sadeltak klätt med korrugerade eternitskivor. Fönster och dörrar saknas men i gråstensväggen och gaveln finns formen av öppningarna kvar. Del av mur efter riven ekonomibyggnad finns kvar. Övriga gårdsbyggnader är rivna. Gården etablerades på denna plats efter skiftet 1806 med mangård och trelängad ekonomibyggnad. Trädgården fanns sydöst om byggnaderna.

Kulturhistorisk värdering: Ekonomilänga i beständigt stenmaterial som förespråkades vid tiden. Även eternittaket är typiskt för sin tid, kring mitten av 1900-talet, som ersättning för tidigare material. Den kvarvarande ekonomibyggnaden representerar det tidigare samhället dominerat av jordbruk.

Fleninge 7:5, Västkustvägen 370

Fleninge 7:5, Västkustvägen 370

Byggår: 1800-talets andra hälft (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus och uthus. Bostadshuset, som ligger med gaveln mot Magnerupsvägen, är uppfört med sockel av kluven fältsten. Bostadshus och uthus har idag putsade ofärgade fasader. De båda byggnadernas gavelrösten är klädda med rödfärgad locklistpanel. Bostadshusets sadeltak är lagt med röda betongpannor och försett med två stora takkupor. Byggnaden saknar idag skorsten. Bostadshusets huvudentré åt öster är av samma traditionella typ som hembygdmuseets entré d v s en rödmålad pardörr indelad i ramverk och åtta speglar vilka är prismatiskt upphöjda. Till dörren finns ett spröjsat överljus. Fönstren i bottenvåningen är rödmålade spröjsindelade tvålufts-fönster av traditionell typ. Fönstren i takkupan är vitmålade enlufts-fönster. Gårdshusets sadeltak är belagt med eternitplattor i facett, rödfärgade. Uthusets fönster är vitmålade spröjsindelade tvålufts-fönster av traditionell typ, dörren är glasad i överdel och försedd med rödmålad karosseripanel. I uthusets västra gavel har en mindre luta i röd locklistpanel tillfogats. Gårdshuset ska ha fungerat som mjölkaffär under 1900-talets mitt.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus och uthus utgör viktiga beståndsdelar i Fleninge bykärna, genom att de förmedlar en bild av utformningen av bostäder under 1800-talet. Att uthuset fungerat som mjölkaffär utgör ett förstärkande värde som beskriver hur en del av livsmedelsförsäljningen varit organiserad.

Fleninge 7:5, Västkustvägen 370

Fleninge 8:1, Magnerusvägen 21, prästlöneboställe

Byggår: 1933 mangårdsbyggnaden, ekonomibyggnad 1911, svinhus 1934

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: Fleninge församling

Beskrivning och historik: Bostadshus, ekonomibyggnader och gårds-hus. Gården ligger strax väster om kyrkan och grupperar ett bostadshus och en T-formad ekonomibyggnad runt en öppen gårdsplan. Gården har fungerat som prästlöneboställe alltsedan strax efter 1910, vilket innebär att marken ägs av kyrkan men utarrenderas. Mangårdsbyggnaden är uppförd i en våning med inredd vind, fasader i rött hårdbränt tegel och sadeltak belagt med rött enkupigt lertegel. Huset har två skorstenar i tegel och ett mindre lunettfönster i takfallet över entrén. Fönstren är sentida pivothängda kompositfönster med spröjsindelning som efterliknar de tidigare spröjsade tvåluftsfönstren. Dörren är förmodligen bytt under 1950–1960-talet till nuvarande dörr med oljad träyta med dekorativ behandling och mindre glasparti. Gårdens ekonomibyggnad är uppförd i gult tegel, röd locklistpanel och röd plåt. Småspröjsade gjutjärnsfönster, sadeltak belagt med sinuskorrugerad fibercementplatta. Bruna och svarta portar samt en senare garageport i plåt. Svinstallet uppfört med fasader i hårdbränt tegel i munkförband, stickbågeformade dörröppningar och dörrar i svart panel, småspröjsade gjutjärnsfönster, sadeltak belagt med sinuskorrugerad fibercementplatta. På gården finns även ett mindre hus i den östra delen, som kan innehålla delar från den gård som låg på platsen innan. Det mindre huset har en gavel som ska efterlikna korsvirke samt fasader med gult tegel och röd locklistpanel.

Kulturhistorisk värdering: Som gårdsmiljö i bykärnan nära kyrkan har miljön ett högt kulturhistoriskt värde men en del ändringar i byggnaderna har minskat andelen bevarade detaljer. Gården med bebyggelse och trädgård har stor betydelse för miljön kring kyrkan.

Fleninge 10:1, Västkustvägen 336

Byggår: 1800-talets mitt (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Äldre bostadshus och ekonomidel uppfört i en våning i vinkel med senare inredd vind. Korsvirkeskonstruktion med delvis rödfärgad timra och vitputsade fyllningar. Sadeltak belagt med svart papp på trekantslist. Spröjsade tvåluftsfönster. Ekonomidel klädd i röd locklistpanel som en förlängning av bostadshuset. Även del av korsvirket i norr är klädd i röd panel liksom gavelröste. Bebyggelse är markerad på denna plats på Häradsekonomiska kartan (1910–1915). 1977 togs fasadbeklädnad av trä bort och en lagerlokal revs. 2002 tillbyggnad uterum och skärmtak.

Kulturhistorisk värdering: Byggnad med några äldre karaktärsdrag som speglar de hus som uppförts på avstyckade tomter i närheten av bykärnan. Korsvirke som speglar den regionala byggnadstraditionen och en traditionell planform.

Fleninge 8:1, bostadshus

Fleninge 8:1, ekonomibyggnader och gårdshus

Fleninge 10:1, Västkustvägen 336

Fleninge 15:11, Väst kustvägen 374

Fleninge 15:12, Väst kustvägen 372

Fleninge 15:11, Väst kustvägen 374

Byggår: 1800-talets mitt (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshuset ligger med långsidan åt vägen och ett uthus i vinkel åt gården. Bostadshuset är uppfört i en våning med senare inredd vind. Fasaderna är putsade och vitfärgade, gavelrösten klädda i blå locklistpanel. Spröjsade tvåluftsfnster blåmålade i bottenvåningen och vitmålade i vindsvåningen. Blåmålade spegelindelade pardörrar med glas i överdel. Sadeltak belagt med tegelfärgade skivor i sinuskorrugerad form, troligen eternitskivor. Större takkupa åt öster med sidor i blåmålade locklistpanel, två skorstenar i rött tegel. Uthus åtminstone delvis i korsvirkeskonstruktion med röd timra och fyllningar av bränt rött tegel, gavelröste i röd locklistpanel, sadeltak belagt med enkupiga gulaktiga lertegelpannor, putsad skorsten.

Kulturhistorisk värdering: Äldre bostadshus med proportioner, karaktär och läge i förhållande till vägen som speglar bebyggelse från 1800-talet som uppförts på avstyckade tomter i närheten av bykärnan. Uthuset i korsvirke förstärker intrycket av äldre kulturmiljö.

Fleninge 15:12, Väst kustvägen 372

Byggår: 1800-talets andra hälft, före 1890 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Envånings bostadshus med inredd vind, placerad intill landsvägen genom Fleninge. Sockeln är putsad och målad grå, fasaderna är klädda med kalksandstenstegel av en typ som brukar kallas mexisten, tidigare var fasaderna av rött tegel. Gavelrösten är klätt med svartmålad locklistpanel och sadeltaket är belagt med en takpanneimiterande svart plåt. En skorsten i vitfärgat tegel är placerad inock. Fönstren är spröjsade svartmålade tvåluftsfnster, den äldre entrédörren åt gatan har satts igen och ersatts med ett mindre fönster.

Kulturhistorisk värdering: Trots förändringar har huset genom sin ålder och genom den traditionella placeringen längs vägen ett värde för bykärnans miljö. Till värdet hör volymen, taklutningen och fönsterplaceringen. Byggnaden är försedd med sentida, utvändiga material, dessa ingår inte i klassningen.

Fleninge 15:13, Västkustvägen 398

Byggår: 1910–20 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: byggnad som tidigare inrymt lanthandel, på äldre foto står "Jönsson" över dörren (se kapitlet historik). Sockeln består av natursten och fasaderna är putsade och vitfärgade. Byggnaden är uppförd i en våning och inredd vind samt källare. I plan är byggnaden L-formad men har även försetts med en utbyggnad i norr. Sadeltaget är lagt med enkupigt rött lertegel mednockpannor i bruk, i södra och norra takfallet finns mindre takkupor. På taket finns två putsade skorstenar. Den tidigare butiksdörren i den avfasade hörnan har satts igen och ersatts med ett fönster, trappan har tagits bort och de flankerande skyltfönstren har minskats i storlek. Även fönstren i bostadsdelen har ändrats från korspostfönster till enlufts-fönster men i stora drag är byggnaden bevarad och kan fortfarande utläsas som f d butiksbyggnad. Utbyggnaden i norr är utformad med plantak som utgör en altan med en betongbalustrad.

Kulturhistorisk värdering: Bostad och butik med ett framträdande läge i en central del av byn. De stora fönstren gör att det är tydligt att huset även har varit butik. Byggnaden är ändrad i en del detaljer men speglar ändå byggnadsskicket kring decennierna efter sekelskiftet 1900. Byggnaden bidrar genom sin historiska funktion och utformning till berättelsen om Fleninge som en centralort i trakten.

Fleninge 15:26, Västkustvägen 378

Byggår: 1930–1940-tal (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus av egnahemstyp. Uppfört i en våning med källare och inredd vind. Putsad sockel och fasader klädda med cementfiberplattor av typen sidiplattor, gråfärgade. Sadeltaget lagt med cementfiberplattor i facettmönster, gråfärgade, takkupa åt gatan. Spröjsade två- och trelufts-fönster med båge i röd kulör och karm i vit. Uthus och garage i grå locklistpanel med vita hörn och omfattningar.

Kulturhistorisk värdering: Huset är en god representant för byggandet på 1930-40-talen och visar på kontinuiteten i bebyggelsen i byn. Huset tillhör en senare årsring och är väl bevarat i karaktär och detaljer.

Fleninge 15:13, Västkustvägen 398

Fleninge 15:26, Västkustvägen 378

Fleninge 15:28, Västkvägen 384

Fleninge 15:28, Västkvägen 384

Byggår: 1800-talets slut (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Byggnad som enligt uppgift inrymt bryggeri. Under 1800-talets slut och 1900-talets början då näringsfrihet införts på landet utvecklades mindre hantverksrörelser av denna typ på många håll. Byggnaden är uppförd med hög källarvåning i natursten och bostadsvåning samt inredd vind. Fasaderna är putsade och gavelröset åt vägen är klädd i svart locklistpanel. Sadeltaket är belagt med tvåkupiga röda betongpannor, skorsten av hårdbränt tegel. Fönstren i sockelvåningen är inpassade i stickbågar med tegelomfattning, de ospröjsade tvåluftsfönstren i bostadsvåningen är troligen inplacerade under 1940-talet.

Kulturhistorisk värdering: Bostad och bryggeri i samma byggnad med ett relativt framträdande läge längs landsvägen genom byn. Byggnaden är ändrad i flera avseenden men det traditionella byggnadsskicket och den höga sockeln antyder åldern och att funktionen inte endast varit bostad. Byggnaden bidrar genom sin historiska funktion och utformning till berättelsen om Fleninge som en centralort i trakten.

Fleninge 15:35, Fleningevägen 294

Fleninge 15:35, Fleningevägen 294

Byggår: bostadshus mitten av 1900-talet, ekonomibyggnader 1930-talet (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Mangårdsbyggnad och ekonomibyggnader. Mangårdsbyggnaden är fristående och ekonomibyggnader byggda i vinkel. Bostadshuset är vitputsat, putsad sockel, sadeltak med två skorstenar och en kupa. Mot öster ett burspråk, frontespis och balkong. Fönstren är i huvudsak ospröjsade träfönster. Ekonomibyggnaderna består av ladugård och stall samt loge. Ladugården/stallet har fasader av rött tegel med förhöjd skulder i träpanel, sadeltak. Bevarade gjutjärnsfönster samt träportar, vissa träportar är förstörda efter behov när maskiner blivit större. Loge byggd 1927 med röd fasad och sadeltak klätt med korrugerade eternitskivor. Tomten omgärdas dels av trädrader dels av häckar och gräsmatta och har direktkontakt med det omgivande jordbrukslandskapet. Enligt Häradsekonomiska kartan (1910–1915) var ekonomibyggnaden u-formad och bostadshuset fristående ungefär på samma plats som idag. Gården byggdes upp på denna plats efter skiftet, det tidigare bostadshuset anges vara byggt på 1840-talet. På ekonomiska kartan 1969 kallas gården för Charlottenlund.

Kulturhistorisk värdering: En gård med både mangårdsbyggnad och ekonomibyggnader som nybyggts under 1900-talet. Tidsenliga byggnader för rationaliserat jordbruk. Bevarad karaktär. Gården är en del i den bondby som Fleninge varit och bidrar till byns karaktär samt det omgivande landskapet.

Fleninge 15:35, Fleningevägen 294

Fleninge 17:12, Västkustvägen 423

Byggår: 1920–1930-talet (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus med kvadratisk form med burspråk åt söder. Fasad av röd locklistpanel/masonit sadeltaket med en liten kupa klätt med eternitplattor i facettmönster, skorsten. Korspostfönster med två och tre lufter. Indraget på tomten finns ett uthus med fasad av röd locklistpanel, sadeltak klätt med tegelpannor, spröjsade fönster. Bostadshuset och uthuset med träfasad är av de första egnahemmen som byggdes i Fleninge, tomten avstyckades 1927. Garaget i anslutning till vägen är byggt 1992.

Kulturhistorisk värdering: Ett bostadshus i tidstypisk arkitektur liknande typritningar från statens byggnadsbyrå samt liten uthusbyggnad och tomt med plats för husbehovsodling. Vällbevarat bostadshus och uthus samt trädgård till uttryck och volym samt byggnadsmaterial och detaljer som fönster och skorsten. Huset representerar en senare årsring och visar på kontinuiteten i byn.

Fleninge 19:5, Västkustvägen 313

Byggår: 1900-talets början (uppskattning).

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus uppfört i 1½ våning. Vita putsade fasader bortsett från södra gaveln som klätts i locklistpanel, sadeltak belagt med skivtäckt plåt. Några äldre korspostfönster bevarade och sekundära ospröjsade fönster. Mindre fönster under takfoten speglar traditionella bostadshus. Perspektivfönster i västfasad och balkong med betongpelare förmodligen från modernisering på 1950-talet. Äldre uthus i locklistpanel. Bebyggelse är markerad på denna plats på Häradsekonomiska kartan (1910–1915).

Kulturhistorisk värdering: En byggnad med äldre karaktärsdrag som speglar de hus som uppförts på avstyckade tomter i närheten av bykärnan.

Fleninge 17:12, Västkustvägen 423

Fleninge 19:5, Västkustvägen 313

Fleninge 19:5, Västkustvägen 313, uthus

Fleninge 23:14, Väst kustvägen 446

Fleninge 23:14, Väst kustvägen 446

Byggår: 1800-talets slut. (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus uppfört i en våning med senare inredd vind. Huset lagt med gaveln åt vägen och senare höjningar av vägbanan har fört med sig att byggnaden ligger lågt i förhållande till vägen. Vita putsade fasader, sadeltak belagt med röda eternitskivor i facett, plåtklädd skorsten och panelklädd takkupa i södra takfallet. Sekundära ospröjsade tvålufts-fönster. Panelklätt gavelröste. Trädgård med äldre fruktträd och häck, två senare uthus. Bebyggelse är markerad på denna plats på Häradsekonomiska kartan (1910–1915). 1966 utfördes förändringar när sannolikt vinden inreddes, takkupan tillkom och fönstren byttes. Garage byggt 1960.

Kulturhistorisk värdering: Äldre byggnad som speglar de hus som uppförts på avstyckade tomter i närheten av bykärnan. Placeringen lågt i förhållande till den höjda vägbanken och bostadshusets proportioner med en smal huskropp och brant sadeltak visar att byggnaden är äldre. Värde är främst kopplat till volymen och traditionellt utförande, inte till färgsättning och nyare ytskikt, värdet förstärks av den äldre trädgården med fruktträd och häck.

Fleninge 46:2, Väst kustvägen 361

Fleninge 46:2, Väst kustvägen 361

Byggår: 1947

Arkitekt: Lennart Blomqvist

Byggmästare: –

Byggherre: Fleninge församling

Beskrivning och historik: Bostadshus och ekonomibyggnad. Bostadshus uppfört i 1½ våning med källare. Putsad sockel och fasader i mörkrött helsingborgstegel i munkförband. Sadeltak belagt med enkupigt rött lertegel, skorsten i helsingborgstegel. Vita två och trelufts-fönster ursprungliga, sekundär entrédörr under skärmtak och i utspringade murparti. Ursprunglig balkong. Bostadshus och ekonomibyggnad uppfördes som ersättning för en gård som användes som klockareboställe och låg på annan plats i byn. På denna plats fanns tidigare ingen bebyggelse enligt skifteskartan (1806) eller Häradsekonomiska kartan (1910–1915).

Kulturhistorisk värdering: Tidstypisk mindre jordbruksbebyggelse från 1940-talet. Vid den här tiden har de äldre gårdstyperna med kringbyggd gård övergetts. Volymen, fasader och detaljer ger god inblick i uppförandeperiodens byggnadsskick.

Fleninge 46:2, Väst kustvägen 361

Fleninge 48:2, Västkustvägen 387 (Fleninge motell)

De byggnadsdelarna av Fleninge motell som har klassats som av kompletterande värde är beskrivna tillsammans med helheten. Se "särskilt värdefull bebyggelse", Fleninge 48:2.

Fleninge 48:2, Västkustvägen 387 (Fleninge motell)

Fleninge 57.1, Magnerupsvägen

Byggår: 1967

Arkitekt: Assar Björnsson

Byggmästare: –

Byggherre: Fleninge församling

Beskrivning och historik: Församlingshem i ett plan med källare. Fasader av gult tegel och gavelröste av brun locklistpanel. Sadeltak klätt med enkupigt tegel, en skorsten. Entré i gaveln med skärmtak och utskjutande vägg. Vita ursprungliga fönster indelade i fyra rutor. Sockelvåning med gråputsad fasad och vita tvålufts-fönster.

Kulturhistorisk värdering: Byggnaden är välbevarad och har tidstypiska material och utformning. Den visar på kyrkans betydelse på orten vid byggnadstiden.

Fleninge 46:2, Västkustvägen 361

Guldvingen 2, Väst kustvägen 403. Gästgivaregården.

Flygelbyggnaden till vänster i bild utgör byggnad av kompletterande värde för miljön och grindstugan till höger i bild särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §.

KVARTERET GULDVINGEN

I slutet på 1800-talet började bebyggelsen kring vägkorsningen att förändras. 1810 hade Gästgivaregården med ekonomibyggnader i natursten och tegel byggts. På 1910-talet byggdes ett ålderdomshem söder om Gästgivaregården, det är rivet idag och på dess plats byggdes istället flerfamiljshus 1991. Enfamiljshusen på Guldvingen 4–7 byggdes mellan åren 1976 och 1979 och de övriga på 2000-talet.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Guldvingen 2, Väst kustvägen 403

Byggår: Gästgivaregården 1810, grindstuga 1941

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: Måns Segerberg

Beskrivning och historik: Gästgivaregården med grindstuga, murar, grindstolpar och kullerstensbelagd gårdsplan. Byggnad med fasader av rött tegel med ljus fog, gavarna är putsade där putsen följer murverkets struktur, står på en hög sockel av murad natursten. Mansardtak med valmad spets, klätt med handslaget rött lertegel med inslag av gula pannor. Två vitputsade skorstenar. Entré och trappa mot en kullerstensbelagd gårdsplan i väster. Vita spröjsade träfönster. Gästgivaregården flankeras av en murad naturstensmur med krönande tegelpannor. I hörnet Fleningevägen – Väst kustvägen ligger en grindstuga i natursten med putsade fasader, tälttak klätt med taktegel, takkupa mot öster och väster. Ovanvåningen har en del sentida fönster, i material som inte samspelar med byggnadens ålder och karaktär. Mot väster avgränsas tomten med en naturstensmur och i norr med ett staket med murade grindstolpar av natursten. Det finns även en trädgård med fruktträd som omgärdas av träd. Gästgiveriet uppfördes 1810 med huvudbyggnad och ekonomibyggnader och stall. Ekonomibyggnaderna revs 1935 och stenar användes möjligen till uppförandet av naturstensmuren, grindstolparna och grindstugan. Grindstugan byggdes i gammal stil 1941, enligt nybyggnadsritningar. På huvudbyggnaden har det även skett en tillbyggnad med trapphus i glas, och en ekonomibyggnad samt ett växthus har beviljats lov år 2005.

Kulturhistorisk värdering: Gästgivartraditionen i Fleninge har anor sedan 1600-talet och i denna byggnad sedan 1810, strategiskt lokaliserad i vägkorsningen. Byggnaden, som är en symbol för Fleninge, visar på verksamhetens mycket långa kontinuitet. Huvudbyggnaden med grindstuga, mur, pelare, kullerstensbelagd gårdsplan är välbevarade och representerar en förnämlig men tidstypisk arkitektur och byggnadssätt.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Guldvingen 2, Väst kustvägen 403

Byggår: Nya matsalen 1938

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: "Nya matsalen" mot öster byggdes 1938. Slätputsade klassicistiska fasader och småspröjsade fönster, flackt sadeltak. Tympanonfält i gavlarna. Vissa fönster är ersatta.

Kulturhistorisk värdering: Klassicistiskt utformad byggnad som kompletterar gästgivaregården och dess funktion.

KVARTERET NÄSSELFJÄRILEN

Marken i kvarteret var under 1700-talet obebyggd åkermark eller inägomark i Fleninge by. Enligt Skånska rekognosceringskartan (1812–1820) fanns en byggnad något öster om Näselfjärilen 1. Statarlängan på Näselfjärilen 1 byggdes sannolikt i slutet av 1800-talet med ett bostadshus för flera statarfamiljer och ett gemensamt uthus. Under 2000-talet bebyggdes södra delen av kvarteret med två styckebyggda friliggande enbostadshus.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Näselfjärilen 1, Magnerupsvägen 24

Byggår: 1800-talets slut (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: En statarlänga med tegelfasader som idag vitmålat. Står på sockel av tuktad murad natursten. Sadeltak med tvåkupigt rött tegel, två skorstenar. Symmetriskt placerade fönster, fönstren är sentida, och två entréer med dörrar och trappa från mitten av 1900-talet, vindskivor har ersatts med plåt. Mot söder två sentida altandörrar. Byggnaden har varit statarlänga till gården Magnerup som ligger längs Fleningevägen och uppfördes sannolikt i samband med att Magnerup etablerades i slutet av 1800-talet. Norr om byggnaden har funnits ett tillhörande uthus.

Kulturhistorisk värdering: Trots sentida förändringar med ersatta fönster och dörrar har byggnaden bevarat sin karaktär av statarlänga vilket visar sig i volym, flera dörrar och skorstenar. Tidstypiska material i tegelfasad och sockel. Byggnaden är den enda i sitt slag i Fleninge by och visar statarsystemet som förekom på större gårdar.

Näselfjärilen 1, Magnerupsvägen 24

Kulturhistorisk klassificerad bebyggelse i Ödåkra

Almån 1, Fleningevägen 1

KVARTERET ALMÅN

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Almån 1, Fleningevägen 1

Byggår: 1967

Arkitekt: Gunnar Cedervall Arkitekt

Byggmästare: –

Byggherre: Kommunalnämnden Ödåkra

Beskrivning och historik: Kubiska byggnadskroppar med gult fasadtegel står på betongsockel. Taksarg av kopparplåt. Åt norr smala vertikala fönster övriga kvadratiska. Fönster och dörrar ersatta. Byggnaden uppfördes som panncentral med en rektangulär byggnadskropp sammanbyggd med en kvadratisk del samt skorsten. Fönstren var kvadratiska och mot norr sju vertikala smala fönster och dörr med vertikalt mönster eller fönster. 1976 ändrades anläggningen till hetvattencentral. 1995 ny takbeklädning och nybyggd skorsten. Tidstypisk funktion när uppvärmning började att samordnads för flera fastigheter.

Kulturhistorisk värdering: Byggnad som härrör till uppbyggnaden av välfärdssamhället och Ödåkras expansion. Arkitekturen kring centrum-anläggningen är stram och väl sammanhållen med gult fasadtegel och få detaljer. Bevarad karaktär.

KVARTERET ALTERÄLVEN

Här låg Svengård med mangård och ekonomibyggnader byggda på 1910-talet och söder om mangården fanns trädgården. Gården flyttades sannolikt ur byn vid skiftet på 1800-talet och försågs senare med nya byggnader. På 1940-talet hade gården 19 hektar, med fruktodlingar på cirka 8 hektar. På gården bedrevs äppelodling in på 1970-talet men marken köptes under 1960-talets första hälft in av Helsingborgs kommun i syfte att ha bostadstomter tillgängliga. Området, som omfattar kvarteren Saxån och från Billälven i nordväst till Sörälven i sydost, låg vid planläggningen 1976 i Ödåkras sydligaste del. Sedan 1980-talet ägs och används Svengård av Fleninge församling. Ekonomibyggnaderna revs 1986.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Alterälven 1, Björkavägen 36

Byggår: cirka 1910 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: Troligen Peter Svensson

Beskrivning och historik: Bostadshus byggt i nationalromantisk stil slätputsad vit fasad med utsmyckningar i gavelrösten. Sockel av tuktad fältsten med åsfog och fotgesims av tegel. Symmetriskt uppbyggd med korspostfönster, två skorstenar i tegel, frontespiser med ovalt fönster samt förstukvist med småspröjsade fönster. Sadeltak klätt med sentida shingel. Dörr och altan mot trädgården i söder tillkom 2009. Vissa fönster i ovanvåningen är sentida. Trädgården med stora gräsytor inramas av uppvuxna träd och äppelträd mot söder medan anläggningen mot Björkavägen är sentida.

Kulturhistorisk värdering: Arkitektur typiskt för 1910-talet med symmetri. Bostadshuset är en representant för de större bostadshus som ofta byggdes en tid efter skiftet. Det har bevarad karaktär även om vissa detaljer har bytts eller tillkommit. Byggnaden och fruktträden i angränsande kvarter står som en markör för Ödåkra som jordbruksbygd och de fruktodlingar som bedrivits.

Alterälven 1, Björkavägen 36

Alterälven 1, Björkavägen 36

Alterälven 1, Björkavägen 36

Arbogaån 3, Ginstgatan 6

KVARTERET ARBOGAÅN

Kvarteret bestod fram till 1900-talets första årtionden av åkermark. Järnvägen ligger tätt väster om kvarteret. Tomterna styckades av kring 1920-talet från Ödåkra gård och det första huset byggdes i den sydligaste kilen, det huset är idag ersatt med ett nytt bostadshus.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Arbogaån 3, Ginstgatan 6

Byggår: cirka 1920 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1½ våning med sadeltak och källare. Fasad av gulmålad locklistpanel med gröna detaljer och putsad sockel. Sadeltak klätt med eternitplattor i facett, en murad skorsten. Bevarade vita fönster med sex eller nio rutor, smäcker avvattning. Betongtrappa med järnräcke. Dörr är sentida. Trädgård med fruktträd, rabatter och trädgårdsland.

Kulturhistorisk värdering: En välbevarad villa i tidstypisk egnahemsstil med bevarade detaljer, volym och karaktär. Trädgården med fruktträd är tidstypisk och kompletterar helheten.

KVARTERET ASPÅN

Centralt kvarter i närheten av järnvägen. På 1910-talet fanns en damm i kvarteret och därtill infarten till Bäckarps gård vars ena grindstolpe samt flankerande träd står kvar vid Ginstgatan. För kvarteret fastställdes byggnadsplan kring mitten av 1960-talet.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Aspån 1, Norra Rälsgatan 1

Byggår: 1966

Arkitekt: Gunnar Cedervall Arkitekt

Byggmästare: –

Byggherre: Ödåkra kommunalnämnd

Beskrivning och historik: Byggnad i ett plan med källarvåning. Fasader av gult tegel med översta varvet murat med stående tegel, symmetriskt placerade kvadratiske bruna fönster. En entrédörr i bruneloxerad aluminium med skärmtak av kopparplåt. Plant tak med smal taksarg. Fönstren är utbytta till aluminiumfönster. Uppfördes som kommunalhus, kontors och biblioteksbyggnad. Enligt bygghandlingarna var mittdelen högre men om det utfördes så är oklart. Framför huset fanns från början en damm, men denna togs enligt uppgift bort efter en tid. 1974 ombyggd för tandpoliklinik, 1980 utökning av bibliotek. Inför byggnationen revs en snickeriverkstad med mera.

Kulturhistorisk värdering: Ödåkras kommunalhus byggdes som en tidsenlig kommunal anläggning inför Ödåkras expansion och kort innan kommunsammanslagningen med Helsingborg och utgör en del i centrumuppbyggnaden på 1960-talet. Byggnaden är tidstypisk i funktion med utökad kommunal service samt ökad administration. Arkitekturen kring centrumanläggningen är låg, stram och väl sammanhållen med gult fasadtegel och få detaljer.

Aspån 1, Norra Rälsgatan 1

Foto ovan på boningshus och ekonomilänga på fastigheten Baggån 1.

Baggån 2-3, Norra Rålgatan 1

KVARTERET BAGGÅN

Centralt kvarter i närheten av järnvägen. På 1910-talet fanns några bostadshus i norra delen. På 1930-talet upptogs åt söder stora delar av odlingar till trädgårdsmästeriet Flora. För kvarteret fastställdes byggnadsplan kring mitten av 1960-talet. Centrumanläggningen byggdes 1966. 1980 revs ett äldre bostadshus med uthus i norra delen. Kvar i kvarteret på fastigheten Baggån 1 finns ett bostadshus och uthus som uppskattningsvis är från ca. 1910. Det är det enda äldre hus som finns kvar i kvarteret och har vissa kulturvärden.

Baggån 1 kommer att förvärfvas i samband med dubbelspårsutbyggnaden för att få plats för ny väg under järnvägen. Fastigheten har därför utgått från klassningen.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Baggån 2-3, Norra Rålgatan 1

Byggår: 1966

Arkitekt: Gunnar Cedervall Arkitekt

Byggmästare: –

Byggherre: AB Eols kreditinstitut, Göteborg

Beskrivning och historik: Byggnad i ett plan byggd som två byggnadskroppar med en sammanlänkande mittdel. Fasader av gult räfflat tegel med översta varvet murat med stående tegel, kvadratiske bruna träfönster. En del av fönstren är ersatta med aluminiumfönster. Entrédörrar i bruneloxerat aluminium åt öster och väster. Plant tak med smal taksarg. Uppfördes som post, bank och affärshus/varuhall med fasader av tegel och tak med takpapp. Byggs inför Ödåkras expansion och kort innan kommunsammanslagningen med Helsingborg. Byggnaden är tidstypisk i funktion med utökad kommunal service.

Kulturhistorisk värdering: Tidsenlig centrumanläggning med samlad service. Arkitekturen kring centrumanläggningen är låg, stram och väl sammanhållen med gult fasadtegel och få detaljer.

KVARTERET BERGÅN

Kvarteret bebyggdes vid 1900-talets mitt. Innan dess bestod marken av åkermark men tidigt under 1900-talet hade tre hus byggts på rad i den norra delen längs dagens Fleningevägen. Dessa hus är ersatta med nyare hus.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Bergån 12, Grönegatan 12

Byggår: 1954

Arkitekt: Ytong-hus

Byggmästare: –

Byggherre: Herr John E. Ericson

Beskrivning och historik: Enfamiljs bostadshus om 1½ våning med källare. Sadeltak med bevarat taktegel, en murad skorsten. En takkupa med enluftsöfönster är original. Rött fasadtegel på stomme av Ytong, tegelinramning kring fönster på entrésidan, slät betongsockel. Indragen entré med vitputsad vägg. Vita enluftsöfönster original. Dörr och trappräcken original. Ursprungligen fanns en balkong med finkorrugerat räcke mot söder. Tillbyggnad 1964 mot söder, uterum 1973, tak över uterum 1977.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från början av 1950-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Flera byggnader längs gatan har behållit sin tidstypiska arkitekturstil och dess huvudsakliga exteriöra material. Detta ger en sammanhållen gatumiljö och tydliggör kvarterens uppbyggnad kring 1950-talet. "Katalogvillorna" är tidstypiska i ett rationaliserat byggande.

Bergån 12, Grönegatan 12

Dammån 1–2, Djupån 1–5, Pinnån 1–5, Renån 1–7, Risån 1–4, Rödån 1–4. Brittsommargatan, Sunnangatan, Regnbågsgatan

Dammån 1–2, Djupån 1–5, Pinnån 1–5, Renån 1–7, Risån 1–4, Rödån 1–4. Brittsommargatan, Sunnangatan, Regnbågsgatan

KVARTEREN DAMMÅN, DJUPÅN, RENÅN, RISÅN, PINNÅN, RÖDÅN

Kvarteren bestod fram till 1970 av obebyggd åkermark. Ett av de första områdena som började bebyggas med grupphus i Ödåkra.

Bebyggelse av enhetlig karaktär

Dammån 1–2, Djupån 1–5, Pinnån 1–5, Renån 1–7, Risån 1–4, Rödån 1–4. Brittsommargatan, Sunnangatan, Regnbågsgatan

Byggår: 1970

Arkitekt: Småhusbyrån, Småhusbyrån planerade även situationsplan

Byggmästare: Göran Eriksson AB Skånska Cementgjuteriet

Byggherre: Fastighets AB Sulcus

Beskrivning och historik: Fristående grupphus i ett plan med inredd vind. Fasader av mörkrött tegel med infällda stuprör. Stående träpanel kring fönster samt i gavelspetsar, målade i olika färger huvudsakligen grönt och rött. Sadeltak klädda med mörka betongpannor. Entrédörrar i lackat trä, huvudentré med skärmtak. Fristående carport eller garage i trä med plant tak, samma färgsättning som bostadshuset. Enlufts-fönster bruna. Flera hus har ersatt entrédörrar eller fönster samt tillbyggt uterum in mot gården. Säckgator leder fram till husen och mellan husen bildas grönytor. Trädgårdar huvudsakligen orienterade mot söder.

Kulturhistorisk värdering: Ett av de största grupphusområdena i Ödåkra byggt under miljonprogrammet. Den enhetlig karaktär består även om några få ändringar genomförts och tar sig uttryck i material, volym och färgsättning. Stilren tegelarkitektur med välavvägda detaljer. Varsamhetkravet ska särskilt beaktas med hänsyn till helhetsbilden.

DUVESTUBBE GÅRD

Gården Duvestubbe gård ska ha nämnts på 1570-talet och den historiska markanvändningen bestod före 1900-talet av ängsmark och skottskog. Gården friköptes från Kulla Gunnarstorps gods år 1870 av Fredrik Henckel, som lät uppföra dagens byggnader. Från 1738 finns en "Geometrisk Charta öfver Frälsehemmanet Dufvestubbe" där gården markeras som en kringbyggd gård på ungefär samma läge som idag. På samma karta finns kvarndamm och kvarn utmärkt. Kvarndammen kom senare att användas av Ödåkra spritfabrik för turbindrift till fabriken elproduktion. Rester av stengårdsgårdar markerar tidigare gränser, en del gårdsgårdar kan ha ursprung i 1700-talet. De nuvarande gårdsbyggnaderna uppfördes på 1880-talet efter ritningar av Helsingborgsarkitekten Ola Andersson som vid samma tid även ritade byggnader till gården Stureholm utanför Allerum. Söder om gården har naturreservatet Duvestubbeskogen inrättats 2009 med utgångspunkt från den park som anlades av byggherren Carl Henckel i samband med nybyggnationer av gårdens byggnader. Gården ägs och drivs av Helsingborgs stad. I förhållande till 1915-års karta är relativt få förändringar genomförda, endast några mindre byggnader har försvunnit.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Duvestubbe 1:1, (Starke Tuves stuga) Allerumsvägen 68

Byggår: cirka 1890 (återuppbyggt 1979 efter brand)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: Gisela Henckel 1890, 1979 familjen Viktors

Beskrivning och historik: Den lilla stugan är uppförd som ett museum över Starke Tufve, Tufve Jönsson (1685–1747). Tufve ägde Duvestubbe på 1700-talet och ska ha haft stora kroppskrafter. Den ursprungliga stugan ska ha varit ett bryggghus på Tufves gård uppfört i korsvirke. Mindre stuga uppförd i en våning med rödfärgat korsvirke och vita putsade fyllningar, träsyllan saknas och är ersatt med sten eller tegel som putsats. I norra gaveln en mindre utbyggnad vars nedre del är klädd med liggande panel. Fönstren med dekorsågade foder täcks av fönsterluckor. Gavelrösten med dekorsågade avslut. Sadeltak belagt med strå och ryggning med ryggaträ, i västra takfallet en putsad vit skorsten med utkragat krön. I båda gavlarna finns snidade trätavlor, den norra möjligen flyttade från ett danskt örlogsfartyg och den södra en tavla med danska och svenska vimplar. (Källa informationsskylt från Kullen hembygdsförening)

Kulturhistorisk värdering: Byggnaden har en stor betydelse som en del av en lokal tradition om den starke Tufve. Byggnaden i sig är rekonstruerad med en del äldre partier som kvarstod efter branden. Stugan är en vittnesbörd om 1800-talets historieintresse.

Duvestubbe 1:1, (Starke Tuves stuga) Allerumsvägen 68

Duvestubbe 1:1, (Starke Tuves stuga) Allerumsvägen 68

Duvestubbe 1:53, Allerumsvägen 72

Duvestubbe 1:55, Allerumsvägen 68

Duvestubbe 1:53, Allerumsvägen 72

Byggår: ca 1920 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshuset ligger strax sydväst om Duvestubbe gård och bör vara uppfört som komplement till gården, kanske som inspektorsbostad eller extra bostadshus till gården. Byggnaden finns inte med på häradsekonomska kartan från 1915 och är alltså byggd efter den tidpunkten. Bostadshuset med källare är uppfört i en våning med inredd vind. Sockeln är uppförd i kvaderhugen natursten. Fasaderna består av hårdbränt tegel av Helsingborgstyp lagt i kryssförband med stickbågevalv över dörrar och fönster. Fönstren är småspröjsade tvålufts-fönster. Sadeltaget är belagt med svarta betongpannor, i nack finns två murade skorstenar i samma tegeltyp som fasaderna. Entrédörr i brun panel med sido- och överljus. 2005 tillbyggdes uterum och ombyggnad av kupa mot söder.

Kulturhistorisk värdering: Välbevarat bostadshus med betydelse för gårdsmiljön som helhet. Byggnaden är uppförd i påkostade material och den bidrar till att visa vilka resurser som lagts ned på bebyggelsen på Duvestubbe gård.

Duvestubbe 1:55, Allerumsvägen 68

Byggår: 1888

Arkitekt: Ola Andersson

Byggmästare: –

Byggherre: Carl Henckel (konsul)

Beskrivning och historik: Mangårdsbyggnaden är uppförd i en våning och inredd vind på en hög källare. Planformen är ett U med två sidorisaliter i östra fasaden som omger en öppen veranda. I östra takfallet en större takkupa med tälttak mellan risaliterna. I västra fasaden en frontespis. Sockeln är uppförd i kvaderhuggna naturstenar. Fasaderna består av rött tegel lagt i kryssförband med lister, gesimser och omfattningar av vit puts. Sadeltag med valmade spetsar lagt med röd plåt. Tegelskorstenar med utkragade krön. Små dekorativa takryttare pryder taket. De brunmålade fönstren är utförda som korspostfönster och tvålufts-fönster, de kan vara ursprungliga. Trädgården är förenklad. 2013 ersattes eternittaket med plåt.

Kulturhistorisk värdering: Mangårdsbyggnaden är kulturhistoriskt värdefull och utgör en betydelsefull del i gårdsmiljön. Mangårdsbyggnaden är exteriört sett väl bevarad och utgör en tidstypisk representant för en större gård under 1800-talets slut.

Duvestubbe 1:55, Allerumsvägen 70

Byggår: 1887 (årtal i södra gaveln)

Arkitekt: Ola Andersson

Byggmästare: –

Byggherre: Carl Henckel (konsul)

Beskrivning och historik: Ekonomibyggnader uppförda som två längor i vinkel. Byggnaden på bilden är ett stall som uppförts i en våning med sadeltak. Bottenvåningen är byggd i kluven och tuktad fältsten, fönster- och dörröppningar i rött tegel. Gavelröste av gult tegel med lister och omfattningar av rött tegel. Fönster i småspröjsat gjutjärn med övre luft öppningsbar, trädörrar målade i mörkbrunt. Sadeltak lagt med svart korrugerad plåt, äldre bilder visar att det funnits lanterniner för ventilation i taknocken, lanterniner av samma typ kan ses på loglängan norr om stallet. Ingen invändig besiktning har gjorts. I Gods och gårdar från 1940-talet beskrivs gården som elektrifierad, det kan betyda att en del arbetsmoment som tidigare gjorts manuellt eller med hjälp av dragdjur nu kunde utföras med eldrivet maskineri. I samma källa beskrivs djurbesättningen bestå av 10 hästar, 5 unghästar, 1 avelstjur, 49 kor, 59 ungdjur, 8 modersugor, 67 gödsvin.

Kulturhistorisk värdering: Ekonomibyggnaderna är kulturhistoriskt värdefulla och utgör betydelsefulla delar i gårdsmiljön. Genom att ekonomibyggnaderna bevaras finns möjlighet att läsa hur miljön med bebyggelse och landskap nyttjats samt marken brukats. Ekonomibyggnaderna är exteriört sett väl bevarade och utgör tidstypiska representanter för en större gård under 1800-talets slut.

Duvestubbe 1:55, Allerumsvägen 70

Byggår: cirka 1890 (uppskattning)

Arkitekt: Ola Andersson

Byggmästare: –

Byggherre: Carl Henckel (konsul)

Beskrivning och historik: Ekonomibyggnader uppförda som en lång loglänga i trä och en mindre länga i tegel i vinkel, troligen svinstall. Loglängan är uppförd i röd panel med vita omfattningar och svarta portar. Sadeltaket är belagt med sinuskorrugerad grå eternit, lanterniner för ventilation i taknocken. Ingen invändig besiktning har gjorts. Svinstallet är byggt i rödaktigt hårdbränt tegel med högt sittande gjutjärnsfönster i stickbågeform. Sadeltaket är belagt med sinuskorrugerad grå eternit.

Kulturhistorisk värdering: Ekonomibyggnaderna är kulturhistoriskt värdefulla och utgör betydelsefulla delar i gårdsmiljön. Genom att ekonomibyggnaderna bevaras finns möjlighet att läsa hur miljön med bebyggelse och landskap nyttjats samt marken brukats. Ekonomibyggnaderna är exteriört sett väl bevarade och utgör tidstypiska representanter för en större gård under 1800-talets slut. I förhållande till 1915-års karta är relativt få förändringar genomförda, endast några mindre byggnader har försvunnit.

Duvestubbe 1:55, Allerumsvägen 70

Duvestubbe 1:55, Allerumsvägen 70

Duvestubbe 1:54, Allerumsvägen 79 . Bostadshus och uthus.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Duvestubbe 1:54, Allerumsvägen 79 . Bostadshus och uthus.

Byggår: cirka 1920 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: bostadshuset ligger söder om vägen, strax sydväst om Duvestubbe gård och bör vara uppfört som komplement till gården, kanske som ett parhus med bostäder för lantarbetare eller andra funktionärer på gården. Byggnaden finns inte med på häradsekonomiska kartan från 1915 och är alltså byggd efter den tidpunkten. Bostadshuset är uppfört i en våning med inredd vind. Fasaderna består av gulfärgad spritputs med omfattningar och hörn av vitfärgad puts. Fönstren är utförda som korspostfönster i nio lugter, av senare tillverkning, entrédörren är vit och av sentida tillverkning. Sadeltaget är belagt med röda betongpannor, i nack finns två murade skorstenar i hårdbränt rött tegel. Uthuset är byggt i röd locklistpanel, vita fönster och vindskivor.

Kulturhistorisk värdering: I stora delar ett bevarat bostadshus med betydelse för gårdsmiljön som helhet. Byggnaden är uppförd med enklare material än övriga bostadshus i miljön. Byggnaden är en viktig beståndsdel i gårdsmiljön då den ger information om den sociala spännvidden. Uthuset har ett kompletterande värde till bostadshuset. Till en lantarbetarbostad behövdes uthus för förvaring av ved och de redskap som behövdes för brukningen av marken för egen del.

KVARTEREN DUVESTUBBE1:22 OCH DUVHÖKEN

Kvarteren ligger i den västra delen av Ödåkra i det som var Allerums socken. Fram till 1960-talet bestod området av obebyggd åkermark och ett lövskogsparti. När kvarteren bebyggdes kan man säga att de var en del av den nya centrumbildningen i Ödåkra. År 1961–1962 hade redan ålderdomshemmet Tuvehagen uppförts sydväst om kvarteren och i mitten av 1900-talet byggdes centrumanläggningen öster om järnvägen och Norrlyckeskolan väster om järnvägen. Området är planerat med en kvartersgata kring Duvhöken där tomterna är placerade inåt kvarteret och husen tätt intill gatan. Husen på Duvestubbe 1:22 är Ödåkras första radhus och bostaden når man till fots medan bilen parkeras på parkeringsplats eller i kallgarage intill kvartersgatan.

Bebyggelse av enhetlig karaktär

Duvestubbe 1:22

Byggår: 1967

Arkitekt: HSB Riksförbund

Byggmästare: –

Byggherre: Ödåkrahem

Beskrivning och historik: Kvarteret består av sju radhuslängor varav den sydligaste är sammanbyggd med en förskola. Radhus i en våning med ½ stens rött fasadtegel och vit impregnerad fiberskiva kring fönster. Sadeltak med valmad spets klädda med mörka cementpannor, takfot klädd med mörk gleslagd träpanel. Utskjutande vindfång och förråd i mörkt trä vid entrén. Lackade trädörrar klädda med karosseripanel. Enhetliga enkla vita armaturer vid entrén. Vita enlufts-fönster, delvis ersatta. Trädgårdarna är orienterade mot söder och tillfartsvägen åt norr. Två fristående kallgarage med pulpettak och mörkbruna väggar och portar, likadana armaturer som vid bostädernas entréer. 1991 glasades flera uteplatser in.

Kulturhistorisk värdering: Kvarter med bevarad enhetlig karaktär uppförda under miljonprogrammet. En del av 1960-talets tidiga grupphusbebyggelse i Ödåkra och planerad utifrån idealet med trafikseparering. Varsamhetkravet ska särskilt beaktas med hänsyn till helhetsbilden.

Duvhöken 1–16

Byggår: 1964

Arkitekt: HSB Riksförbund

Byggmästare: –

Byggherre: HSB i Hälsingborg Brf. Duvestubbe i Ödåkra

Beskrivning och historik: Kedjehus i en våning med ½ stens gult fasadtegel gavelrösten i stående träpanel målad i olika färger. Sadeltak klätt med mörka betongpannor. Bruna enlufts-fönster, vissa hus har vita fönster. Entré invid garaget. Husen är sammanbyggda genom kallgaragen som har fasader av brunt trä och sadeltak klätt med mörka betongpannor. Garagen är placerade vid gaveln så att det bakre takfallet bildar en enhetlig linje med bostadshusets takfall. På 1980-talet byggdes utrum till flera hus.

Kulturhistorisk värdering: Kvarter med enhetlig karaktär uppförda under miljonprogrammet. En del av 1960-talets tidiga grupphusbebyggelse i Ödåkra och planerad utifrån idealet med trafikseparering. Varsamhetkravet ska särskilt beaktas med hänsyn till helhetsbilden.

Duvestubbe 1:22

Duvestubbe 1:22. Dagis.

Duvhöken 1–16

Fjällripan 2, Gränsgatan 2

Fjällripan 10, Maltgatan 1

KVARTERET FJÄLLRIPAN

Kvarteret Fjällripan delas i en östlig och en västlig del av den bäck som genomkorsar kvarteret. Här finns en del äldre bebyggelse, på häradsekonomiska kartan från 1910–15 är kvarteret i det närmaste helt fullbyggt. Möjligen är något av de hus som ligger allra längst i norr något senare. I flera fall har fasaderna tilläggsisolerats med tegel och kalksandstenstegel under 1900-talets andra hälft.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Fjällripan 2, Gränsgatan 2

Byggår: ca 1900 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Villa uppförd i 1½ våning med källare. Sockel av tuktad fältsten med åsfog och fasader av vitfärgad puts. Fönster och dörrar sentida men utförda i trä efter mönster av tidigare korspostfönster. Till vindsvåningen finns små lågt sittande fönster under takfoten. I södra fasaden en frontespis med indragen balkong och ett röste dekorerat med lövsågad trädecor. Sadeltaket belagt med svart shingel, en skorsten bevarad i östra halvan av taket. I norra takfallet en stor sentida takkupa i träpanel. Trädgården domineras av bäcken som avgränsar tomten i söder och väster.

Kulturhistorisk värdering: En villa från tiden runt 1900 som trots förändringar har behållit en del ursprungsdrag och utgör en viktig representant för sin byggtid på en iögonenfallande plats i samhället.

Fjällripan 10, Maltgatan 1

Byggår: ca 1902

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Villa uppförd i 1½ våning på sockel av kvaderstenar med fog mellan. Fasader i vit puts med band, hörn och omfattningar av rött tegel. Ursprungliga entrédörrar men senare träfönster utförda efter mönster av tidigare korspostfönster. Sadeltaket belagt med svarta betongpannor, utskjutande tak med dekorerade takfotstassar och strävor i röstet. En öppen, mindre veranda med dekorsågad trä vid sydöstra fasaden. I östra fasaden en mindre balkong med äldre gjutjärnsräcke. En ny entré tillkom 2004. Huset har under en period inrymt bibliotek.

Kulturhistorisk värdering: En villa från tiden runt 1900 som har behållit en del ursprungsdrag och utgör en viktig representant för sin byggtid på en iögonenfallande plats i samhället. Takmaterialet kan lätt återställas och byggnaden har en välbevarad helhet.

KVARTERET FJÄLLUGGLAN

De fyra sydligaste fastigheterna i kvarteret Fjällugglan var bebyggda 1910–1915 när häradsekonomiska kartan utarbetades.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Fjällugglan 1, Elevgatan 1

Byggår: cirka 1910 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Villa uppförd i 1½ våning med källare. Fasader av vitfärgad puts med dragna band och omfattningar. Fönster senare men utförda i trä efter mönster av tidigare korspostfönster. Till vindsvåningen finns små lågt sittande fönster under takfoten. I södra fasaden en frontespis. Sadeltaket belagt med röda lertegelpannor, en skorsten i rött tegel. I östra gaveln ett burspråk/farstu krönt av balkong med smidesräcke. Trädgården avgränsad av oxelhäck. Takfönster från 1979.

Kulturhistorisk värdering: En villa från tiden runt 1900 som har behållit en del ursprungsdrag och utgör en viktig representant för sin byggtid.

Fjällugglan 2, Allerumsvägen 2

Byggår: cirka 1910 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Villa uppförd i 1½ våning med putsad sockel och putsade fasader avfärgade i ljusgult. Fönsteromfattningar och gesimser av puts. Spröjsade tvåluftsfönster. I södra takfallet en större takkupa. Sadeltaket belagt med eternitskivor, en skorsten i rött tegel. I östra gaveln ett burspråk/farstu krönt av balkong med smidesräcke. Trädgården avgränsad av trådstaket. I huset fanns under första halvan av 1900-talet distriktsköterske- och läkarmottagning.

Kulturhistorisk värdering: En villa från tiden runt 1900 som har behållit en del ursprungsdrag och utgör en viktig representant för sin byggtid, tydligt exponerad i gatumiljön.

Fjällugglan 3, Allerumsvägen 4

Byggår: cirka 1910 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Villa uppförd i 1½ våning på putsad sockel. Fasader i vit puts med rusticerade hörn och markerade omfattningar i puts. Senare dörrar och fönster men dessa utförda i trä efter mönster av tidigare korspostfönster. Sadeltaket belagt med röda tegelpannor, utskjutande tak med dekorerade takfotstassar och strävor i röstet. En öppen, mindre veranda med dekorsågad trä vid sydöstra fasaden. I södra fasaden en mindre balkong med äldre gjutjärnsräcke. Flera likheter med Fjällripan 10.

Kulturhistorisk värdering: En villa från tiden runt 1900 som har behållit en del ursprungsdrag och utgör en viktig representant för sin byggtid på en iögonenfallande plats i samhället.

Fjällugglan 1, Elevgatan 1

Fjällugglan 2, Allerumsvägen 2

Fjällugglan 3, Allerumsvägen 4

Herden 8. Lantmätaregatan 42

Fjällugglan 4, Maltgatan 4

Byggår: cirka 1910 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Villa uppförd i 1½ våning med putsad sockel och putsade fasader avfärgade i vitt. Korspostfönster i mörkfärgat trä. I västra takfallet en större takkupa i röd plåt. Sadeltaket belagt med röda lertegelpannor, en skorsten i rött tegel. I södra gaveln en balkong med smidesräcke. Större uthus/garage med sentida garageport i väster och två äldre gjutjärnsfönster. Trädgården avgränsad av häck. 2007 ändrades fasaden från tegel till puts. Nybyggt garage 2007.

Kulturhistorisk värdering: En villa från tiden runt 1900 som har bibehållit en del ursprungsdrag och utgör en god representant för de byggnader som uppfördes i Ödåkra vid den tiden.

KVARTERET FJÄLLVRÅKEN

Kvarteret som redan från början var litet ligger mellan de två korsande vägarna och järnvägen. Enligt Häradsökonomiska kartan (1910–1915) verkar tomten ha varit bebyggd med två hus.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Fjällvråken 1, Vintapparegatan 2

Byggår: 1897 (årtal på vindflöjeln)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus uppfört i 1½ våning med ett torn i sydvästra hörnet. Fasaderna utförda i rött maskinslaget tegel med lister och omfattningar i utkragat tegel, möjligen svärtat. Fönstren är sentida och i kompositmaterial men utförda för att anknyta till äldre korspostfönster. Sadeltaget är valmat och lagt med svart shingel, två skorstenar av rött tegel. Taket på tornet är lagt med skivtäckt kopparplåt. Äldre foto från 1913 visar att tornet varit dekorerat med snickarglädje och delar av detta finns bevarat på norra sidan av tornet.

Kulturhistorisk värdering: Äldre och exteriört sett delvis välbevarat bostadshus, bortsett från fönstren. Huset har en för stationssamhällena och byggtiden karakteristisk utformning. Den är en betydelsefull byggnad i stationsmiljön.

Fjällvråken 1, Vintapparegatan 2

Fleningetorp 1:21, Fleningevägen 71. Östra längan.

Fleningetorp 1:21, Fleningevägen 71. Östra och norra längan.

FLENINGETORP 1:21

Gården består av tre ekonomibyggnader och ett bostadshus i vinkel. Gården är uppförd efter skiftet av Ödåkra by 1828. Enligt häradsekonomiska kartan (1910–1915) var gården fyrlängad med bostadshuset i samma läge som idag och med trädgård i öster. Skogsdungen i norr finns också med på kartan. Den östra längan härrör sannolikt från tiden kring sekelskiftet 1900 och rymmer loge och bostadsdel. Ekonomibyggnaden i norr är byggd kring 1930/40-talet med ladugård och loge i tidstypisk utformning för en smågård i södra Sverige, sammanbyggd ladugård i tegel med förhöjd skulle samt loge. Den västra längan är en senare uppförd ladugård byggd i gult tegel. Bostadshuset ligger i söder och är ombyggt. Mot trädgården i öster finns en smidesgrind i stolpar.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Fleningetorp 1:21, Fleningevägen 71 (norra och östra längan)

Byggår: –
Arkitekt: –
Byggmästare: –
Byggherre: –

Beskrivning och historik: Den östra ekonomibyggnaden är sannolikt från 1800-talet och finns utritad på häradsekonomiska kartan (1910–1915). Den är delvis byggd i korsvirke med röd timra och fyllningar av gult tegel, dels är fasaden av röd locklistpanel, precis som gavlarna. Sadeltaget är klätt med tvåkupigt tegel. Korsvirkesdelen utgör en undantagslägenhet med bakugn, byggnaden har skorsten och vita spröjsade fönster som är sentida och inte följer korsvirkets uppbyggnad. Byggnaden har gröna trädörrar och portar mot väster och en förhöjd träport mot öster. I norra gavelspetsen finns ett trekantigt, spröjsat fönster.

Den norra ekonomibyggnaden är en ladugård och loglänga från omkring 1900-talets mitt. Ladugården är av vitmålat tegel med fönster. Förhöjd skulle i röd locklistpanel, logdelen har fasad av röd locklistpanel. Sadeltaget är klätt med gråa korrugerade eternitskivor. Trekantigt vitt spröjsat fönster i östra gavelspetsen.

Kulturhistorisk värdering: Den östra längan är en av få bevarade korsvirkesbyggnader i Ödåkra. Byggnaden är en del av en fyrlängad gård och visar det byggnadsskick, korsvirke och fyrlängad gård, som var gängse byggnadssätt med lång tradition i Ödåkra bondesamhälle. Trots byte av takmaterial och fönster ger byggnaden en god bild av äldre byggnadsskick. Den norra längan är en tidstypisk ladugård med för tiden modernt byggnadssätt med flera funktioner samlade under samma tak, förhöjd skulle och tak klätt med eternitskivor. Byggnaden har samma placering som äldre ekonomibyggnader i den fyrlängade gårdsbilden. Gården är den enda mindre gården med behållen struktur i Ödåkra.

Byggnader av kompletterande värde för miljön**Fleningetorp 1:21, Fleningevägen 71 (södra längan)**

Byggår: –
 Arkitekt: –
 Byggmästare: –
 Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshuset utgör den södra längan och är en vinkelbyggnad med sadeltak. Huset är byggt i korsvirke men sedan 1960-talet klätt med mexitegel med gavelröste i brun panel. Takbeklädnad av eternit lagt i facett. Vita spröjsade fönster. Byggnaden är dold från vägen. Vid tidigare renovering har man funnit en stock med inskriptionen Anno 1775.

Kulturhistorisk värdering: Byggnaden är en del av en fyrängad gård och ger trots sentida förändringar en bild av äldre byggnadsskick med kringbyggd eller fyrängad gård, som var gängse byggnadssätt med lång tradition i Ödåkra bondesamhälle. Byggnaden har samma placering som äldre ekonomibyggnader i den fyrängade gårdsbilden. Gården är den enda mindre gården med behållen struktur i Ödåkra.

Fleningetorp 1:21, Fleningevägen 71 (västra längan)

Byggår: –
 Arkitekt: –
 Byggmästare: –
 Byggherre: –

Beskrivning och historik: Ekonomibyggnaden utgör den västra längan och är en ladugårdslänga i gult tegel med sadeltak klätt med kor-rugerade eternitskivor. Bruna fönster placerade nära takfoten. Fönster-placeringen kan tyda på att det är en äldre, ombyggd ekonomibyggnad. Byggnaden är dold från vägen.

Kulturhistorisk värdering: Byggnaden är en del av en fyrängad gård och ger en bild av äldre byggnadsskick med kringbyggd eller fyrängad gård, som var gängse byggnadssätt med lång tradition i Ödåkra bondesamhälle. Byggnaden har samma placering som äldre ekonomi-byggnader i den fyrängade gårdsbilden. Gården är den enda mindre gården med behållen struktur i Ödåkra.

Fleningetorp 1:21, Fleningevägen 71. Bostadshus till vänster i bild.

Fleningetorp 1:21, Fleningevägen 71. Ekonomibyggnad i gult tegel

Gulsparven 1, Fabriksgatan 5

Gulsparven 1, Fabriksgatan 5

Gulsparven 1:23, Vintapparegatan 3

KVARTERET GULSPARVEN

Kvarteret var troligen det första som bebyggdes när järnvägen anlades. Här fanns stationshuset byggt 1884 samt boställshuset med uthus. Mittemot på andra sidan spåren byggdes bland annat magasin.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Gulsparven 1, Fabriksgatan 5

Byggår: cirka 1890 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Hus uppfört i 1½ våning med källare. Sockel av tuktad natursten. Fasader putsade med rusticerade hörn, dragna fönsteromfattningar och lister. Putsdekor i form av dragna lister och trappstegsmotiv i gavlarna, frontespisen i väster försedd med putsdekor i form av festonger. Frontespis i östra och västra fasaden, i östra fasaden även ett utskjutande cylinderformat trapphus med plåttak. Sadeltak belagt med rödaktiga betongpannor, inplåtade skorstenar. Fönstren inte ursprungliga men utförda som T-postfönster i trä. Veranda i västra långsidan och i norra gaveln av sentida utförande. Byggnaden är möjligen uppfört som enbostadshus men dess kända funktion har varit hotell och restaurang, som på senare tid ändrats till fem separata bostadslägenheter. På hotellet övernattade bland annat de som skulle till spritfabriken i affärer, här fanns även restaurang. Senare har tjänstemän som arbetade på spritfabriken bott i huset.

Kulturhistorisk värdering: Betydelsefull byggnad i industri- och stationsmiljön. En byggnad som har genomgått vissa förändringar men som utgör länken till den historiskt viktiga industri- och stationsmiljön.

Gulsparven 1:23, Vintapparegatan 3

Byggår: 1884

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Ödåkra stationshus är rivet men detta bostadshus är troligen uppfört samtidigt med stationshuset och byggt som boställshus (personalbostad) med uthus. Öster om spåren låg ett trämagasin. Huset är uppfört på en sockel av naturstensblock, fasaderna består av gult tegel i kryssförband, stickbågar och band i rött tegel. Sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor, skorsten i hårdbränt tegel. Fönstren sentida men utförda i korspostindelning. På långsidorna mindre fönster till vindsvåningen under takfoten. På tomten finns även ett äldre uthus klätt i röd locklistpanel. Fönstren i uthusets västra gavel antyder att uthuset är samtida med tegelbyggnaden.

Kulturhistorisk värdering: En byggnad som genomgått vissa förändringar men som utgör länken till den historiskt viktiga stationsmiljön.

KVARTERET GÄRDSMYGEN

Kvarteret har behållit sin storlek och form sedan Häradsekonomiska kartan (1910–1915) men då verkar här ha funnits fem bostadshus. Sedan åtminstone 1960-talet är bostadshusen fyra till antalet. Kvarteret hör till de tidigaste bebyggda i Ödåkra stationssamhälle.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Gärdsmygen 1, Vintapparegatan 8

Byggår: 1910
Arkitekt: –
Byggmästare: –
Byggherre: –

Beskrivning och historik: En rikt utsmyckad villa med fasad av rött tegel murat i kryssförband med pärlfog, vitputsade hörnkedjor och omfattningar. Mittrisalit med frontespis och balkong samt burspråk mot gatan. Korspostfönster med fyra rutor i övre delen samt fönster med smårutor, runda fönster i gavelspetsar. Brant sadeltak med dekorativ takfot, klätt med rött tegel, skorsten med murat krön. Fönstren är inte original men anpassade efter husets stil, en del vindskivor är i plåt. Trädgården inramas med häck och smidesport i tegelstolpar. Ett av de tidiga bostadshusen som byggdes i stationssamhället. Garage byggt 1974.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från tiden runt 1900 med ett framträdande läge i stationsmiljön. Exteriört sett välbevarat bostadshus med för stationssamhällena och byggtiden karakteristisk utformning. Betydelsefull byggnad i stationsmiljön som ger en god uppfattning om hur byggnadsskicket tedde sig vid tiden för stationssamhällets första blomstringstid.

Gärdsmygen 2, Vintapparegatan 6

Byggår: cirka 1910 (uppskattning)
Arkitekt: –
Byggmästare: –
Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1½ våning invid platsen för järnvägsstationen. Sockeln av tuktad natursten, fasader av vit puts med dekorativa hörn och band av rött tegel. På långsidorna mindre fönster till vindsvåningen under takfoten. Entrépartiet i östra fasaden med glasparti samt indragen balkong i frontespisen, balkongbröstning försedd med namnskylt med texten "Gustafs minne". Frontespisen försedd med riktiga lövsågerier. Sadeltaket belagt med eternitplattor. Dekorativa grindstolpar och smidesgrind. 1972 ändrades fönstren från korspostfönster samt glaspartiets dekorativa smårutor till dagens utseende med delvis enlufts-fönster. Villan innehöll 1971 tre lägenheter som ändrades till enfamiljvilla. Tillhörande uthus revs 1971 och garage byggdes 1982.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från tiden runt 1900 med ett framträdande läge i stationsmiljön. Bostadshuset ger trots en del sentida förändringar en uppfattning om hur byggnadsskicket tedde sig vid tiden för stationssamhällets första blomstringstid. En traditionell fönsterindelning kan i framtiden återställas.

Gärdsmygen 1, Vintapparegatan 8

Gärdsmygen 2, Vintapparegatan 6

Gärdsmysen 3, Vintapparegatan 4

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Gärdsmysen 3, Vintapparegatan 4

Byggår: cirka 1900 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Ett bostadshus uppfört i 1½ våning.

Tegelfasader av rött tegel i kryssförband, hörn och omfattningar av gult tegel, svagt framskjutande. Tegelfasaden i söder är målad. Åt norr finns en frontespis samt ett entréparti som putsat i senare tid, på den södra fasaden finns en frontespis samt en sentida balkong. Sadeltak av grå eternitskivor lagda i facett. Senare plåtklädd skorsten. Sentida fönster och dörrar. Under en tid drevs pizzeria i byggnaden.

Kulturhistorisk värdering: Byggnaden ger trots en hel del förändringar en uppfattning om bebyggelsens karaktär vid stationssamhällets första expansionsperiod.

KVARTERET HUSSVALAN

På Häradsekonomska kartan (1910–1915) var tre hus byggda i kvarteret medan de två mittersta tomterna ännu var obebyggda. Redan från början fanns också något litet uthus vilka senare byggts ut vartefter behov fanns. Husen fick vatten och avlopp på 1960-talet. Kvarteret ligger i gränsen där de tre socknarna Fleninge, Allerum och Kropp möts och där Ödåkra storkommuns södra gräns gick.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Hussvalan 6, Fabriksgatan 15

Byggår: cirka 1900 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus uppfört i 1½ våning med källare. Putsad sockel och fasader, dragna omfattningar, lister och trappstegsformad dekor vid gavelröset. Sentida fönster som indelats efter T-postmodell. Sadeltak med frontespis i öster, taket belagt med svarta betongpannor. Huset var från början en vinkelbyggnad men har senare byggdes till åt väster. På gaveln står skrivet Skogshyddan. Huset angränsar sedan åtminstone 1910-talet till skog i söder och väster. Åt öster ändrades fönster 1967.

Kulturhistorisk värdering: Äldre putsat bostadshus med välbevarad dekor och fönstersättning.

Hussvalan 6, Fabriksgatan 15

Hornugglan 1, Fabriksgatan 12

KVARTERET HORNUGGLAN

Kvarteret ligger precis i Fleninge sockens sydvästra hörn och nära järnvägen. Detta har medfört att tomternas omfattning är begränsad. Enligt Häradsekonomiska kartan hade här byggts tre hus, troligen nummer 1, 2 och 4 på små avstyckade tomter. Innan dess bestod marken av åkermark.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Hornugglan 1, Fabriksgatan 12

Byggår: cirka 1900 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus uppfört i 1½ våning. Sockel av tuktad murad natursten med gesims av tegel. Vitputsade fasader, med markerade hörn, listverk och fönsteromfattningar i rött tegel. Mot gatan finns en öppen veranda med dekorativa pelare i trä och lövsågerier längs takfoten. Verandan har ett pulpettak klätt med röd falsad plåt. I övrigt har huset sadeltak med utskjutande takfot klätt med röda eternitplattor lagda i facett och en murad skorsten. Sentida fönster som indelats efter T-postmodell. Sentida dörr. Tillbyggnad åt söder. På gaveln står skrivet Lyckebo.

Kultuhistorisk värdering: Äldre bostadshus med välbevarade detaljer, tegeldekor och bibehållen volym.

KVARTERET JAKTFALKEN

Kvarteret ligger i södra utkanten av Duvestubbeskogen. När utvidgning av byggnadsplan för västra Ödåkra upprättades 1963 var detta kvarter inte inkluderat i planen. På 1910-talet finns ingen byggnad utritad i partiet som då bestod av skog och troligen tillhörde Björka gård.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Jaktfalken 1, Ekgatan 16

Byggår: cirka 1920 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Det enda huset med kvartersbeteckning Jaktfalken är utformat som ett 1½-plans bostadshus med nationalromantiska drag. Sockeln är putsad och gråmålad, bottenvåningen är klädd i gult tegel från troligen 1970-talet, lagt i löpförband. Gavelröstena och takkupan åt söder innehåller korsvirkesdekor målad i rött mot fyllningar avfärgade i gult. Övre delarna av gavelröstena klädda med stående röd panel. Senare enluftsfnster och senare veranda åt söder. Brutet sadeltak belagt med grå eternit i facettläggning. Läget i Duvestubbe park skulle kunna antyda ett historiskt samband med parken eller dansbanan i parken, något sådant samband är inte belagt.

Kulturhistorisk värdering: Några sentida förändringar till trots har huset en karaktär från den tid då Ödåkra expanderade.

Jaktfalken 1, Ekgatan 16

Järnsparven 2, Ekgatan 4

KVARTERET JÄRNSPARVEN

De fyra tomterna styckades av från hemmanet Björka 2³ i Kropps socken år 1925. Det var snickarmästare Magne Mårtensson som köpte nummer 3 och 4 och snickarmästare Åke Larsson köpte 1 och 2. Alla fyra tomterna bebyggdes men på nummer 1 har den gamla villan ersatts med en ny år 1989.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Järnsparven 2, Ekgatan 4

Byggår: cirka 1930 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Villa i egnahemsstil uppförd i 1½ våning med källare. Putsade vita fasader på en grå putsad sockel. Ursprungliga spröjsade två- och treluftsfönster. Frontespis med indragen balkong i söder. Sadeltak belagt med rött lertegel. Skorsten i hårdbränt rödaktigt tegel. På flera håll i Ödåkra styckades tomter av på 1920-talet och köptes av hantverkare.

Kulturhistorisk värdering: Välbevarad och tidstypisk villa för egnahemsstilen, med bibehållen volym och byggnadsdetaljer.

KVARTERET LAPPSPARVEN

Kvarteret bebyggdes kring sekelskiftet 1900 med två bostadshus i norra delen och med magasin, lagerbyggnader och ett litet mangelhus längs med järnvägsspåret och lastkajen. Här låg bland annat AB Gösta Rantzow. På 1940-talet tillkom ett bostadshus och 1957 distriktssjuksköterskemottagning i södra delen av kvarteret. Även lagerverksamheten hade successivt utökats med fler och större byggnader och i kvarteret fanns en kiosk. Magasinen och de två äldre bostadshus revs inför att sju tvåvåningshus uppfördes 1989. Av beredskapsskäl behölls den gamla lastkajen längs järnvägen.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Lappsparven 6, Drivhusgatan 1

Byggår: 1957

Arkitekt: Erik och Henry Andersson, Helsingborg

Byggmästare: –

Byggherre: Ödåkra kommunalnämnd

Beskrivning och historik: Långsmal tegelbyggnad med flackt sadeltak klätt med tegel, tre skorstenar. Entréfasaden är indragen så att taket samt gavelväggarna ramar in fasaden. Ljus liggande panel under fönstren. Tre entréer med fönsterband respektive tvålufts-fönster, entréerna skiljer sig åt efter ursprunglig funktion. Dörrarna är sentida, fönster sannolikt original. Byggnaden uppfördes som Ödåkra distriktssjuksköterskebostad. Det byggdes med stomme i Siporex, fasadtegel och värmeisolerande träpaneler under fönstren och kläddes med taktegel. I västra gaveln fanns en lägenhet om 1 rum och kök med badrum. I östra gaveln fanns en lägenhet om 4 rum och kök med badrum. Båda lägenheterna hade altan mot söder. I mitten fanns mottagningen med ett behandlingsrum, ett väntrum och laboratorium. Huset byggdes under Ödåkras begynnande expansion när också välfärdssamhället med ökad omsorg byggdes upp. 1974 byggdes huset om till vårdcentral och sedan 1988 används det till förskola/fritidshem.

Kulturhistorisk värdering: Välbevarad byggnad till exteriören med byggnadsmaterial, utformning och skorstenar. Representerar tidstypisk byggnadsteknik och en funktion i det välfärdssamhället som byggdes upp under efterkrigstiden. Byggnadens ursprungliga verksamhet går fortfarande att avläsa liksom funktionen som offentlig byggnad.

Lappsparven 6, Drivhusgatan 1

Lappspårven 5, N P Mathiassons gata 10

Lappspårven 5, N P Mathiassons gata 10

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Lappspårven 5, N P Mathiassons gata 10

Byggår: cirka 1900 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Ett litet hus klätt med liggande röd träpanel. De småspröjsade fönstren är möjligen original. Sadeltak klätt med tegel och en skorsten. Huset som ligger längs med järnvägsspåret har fungerat som mangelbod för Väla och Ödåkra byar under början av 1900-talet. Den högra delen har senare varit hönseri. Dörren har flyttats något och huset har idag ny användning. Man kan se huset på flygfotografier från 1930-talet.

Kulturhistorisk värdering: Det äldsta huset som är bevarat i kvarteret. Det minner om ett tidigare samhälle, innan alla hade bekvämligheter i sitt eget hus, och om det verksamhetsområde järnvägsområdet var.

Lappspårven 5, N P Mathiassons gata 10

Byggår: 1947

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Slätputsad rektangulär byggnad med flackt tälttak klätt med enkupigt tegel, kupa med lunettfönster samt skorsten mitt i taket. Fönster i olika storlekar indelade i två lufter, ibland i olika stora lufter, troligen original. Putsad sockel med källarfönster. Tidstypiska entrédörrar med skärmtak och gjuten trappa. Tomten omgärdas av trådstaket. Ursprungligen var tomten större åt söder där det fanns trädgårdsländ och rabatter. På samma tomt närmare järnvägen ligger mangelhuset som beskrivs ovan.

Kulturhistorisk värdering: Tidstypiskt villa i funktionalistisk stil med bevarade detaljer som fönster, entréer, skorsten, tak och form. Villan är ett exempel på denna typ av villor som även byggdes i de närliggande kvarteren.

KVARTERET LAPPUGGLAN

Kvarteret ligger intill järnvägen i nära anslutning till stationen. Det innehåller ett antal äldre bostadshus och en före detta butik/cykelaffär. Bebyggelsen, med sin ålder och utformning, bidrar starkt till karaktären i Ödåkras centrala delar. På häradssekonomiska kartan från 1910–15 finns tre bostadshus markerade inom det nuvarande kvarteret, det är troligen Lappugglan 3, 5 och 6.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Lappugglan 3, N P Mathiassons gata 16

Byggår: cirka 1910 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: bostadshus uppfört i 1½ våning och källare. Sockel av tuktad natursten, slätputsade fasader avfärgade i gult med dragna dekorelement av jugendtyp kring fönstrens övre delar. Vitmålade T-postfönster. I västra fasaden, äldre glasveranda med dekorerad bröstning, smidesräcket till trappan i jugendstil. I väster även en frontespis med balkong, där det svartmålade smidesräcket är utformat i jugendstil. Sadeltak belagt med enkupiga lertegelpannor ochnockpannor i bruk. Takkupa i östra takfallet, stort takutsprång som hålls av profilerade sparrändar. Uppvuxen trädgård med grindstolpar i natursten och smidesgrind, avenbokshäck och tuktade lövträd. Uthus i rödfärgad locklistpanel, putsad skorsten med utkragat krön. 1997 byggdes en carport.

Kulturhistorisk värdering: Ett av de bäst bevarade bostadshusen från 1900-talets början i Ödåkra. Byggnadens materialval och formgivning visar den framtidstro och tillgång till resurser som fanns i samhället vid tidigt 1900-tal. Uthus och trädgård är bevarad.

Lappugglan 6, N P Mathiassons gata 22

Byggår: 1908 (uppgift från ägare)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Byggnaden uppförd som bostadshus i 1½ plan med källare. Sockel av tuktad natursten, fasader av hårdbränt rött tegel i kryssförband med pärlfog. Inslag av putsade fält i fasaden som bygger upp en dekorativ fasad. Ursprungliga och för byggnadstiden typiskt indelade korspostfönster med småspröjsade övre lufter. Balkong i norra gaveln med smidesräcke och smideskonsoler. Burspråk krönt av balkong i västra fasaden, frontespis med ribbverk i gavelröset. Sekundär entrédörr åt väster. Shingelklätt sadeltak med stort takutsprång som hålls upp av profilerade sparrändar. En stor, sekundärt tillkommen, takkupa finns på östra takfallet. Uppvuxen trädgård med grindstolpar av tegel och tidstypisk smidesgrind. 1978 ersattes ett äldre bilgarage med nytt. 1999 byttes takbeklädnaden till nuvarande.

Kulturhistorisk värdering: Ett av de bäst bevarade bostadshusen från 1900-talets början i Ödåkra. Byggnadens materialval och formgivning visar den framtidstro och tillgång till resurser som fanns i samhället vid tidigt 1900-tal.

Lappugglan 3, N P Mathiassons gata 16

Lappugglan 3, N P Mathiassons gata 16. Uthus.

Lappugglan 6, N P Mathiassons gata 22

Lappugglan 1, Drivhusgatan 2

Lappugglan 2, Drivhusgatan 4

Lappugglan 5, N P Mathiassons gata 20 a

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Lappugglan 1, Drivhusgatan 2

Byggår: cirka 1906–07 (uppgifter från ägare)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Byggnaden är enligt uppgift från ägaren uppförd i askepottegel (asktegel) och även ursprungligen putsad. Den är troligen en av de äldre i kvarteret och uppförd som bostadshus i 1½ plan med källare. Sockel av tuktad natursten, slätputsade fasader med markerade hörn och fönsteromfattningar. Vitmålade korspostfönster med nedre glaslistor av aluminium. Frontespis med balkong i västra fasaden, öppen veranda i väster har tillkommit senare. Sadeltak belagt med svarta betongpannor. Byggnaden är uppförd som flerfamiljsbostad och inhyste från början fyra stycken lägenheter i varierande storlek. Under andra världskriget fanns det en tobaksaffär i den lilla låga delen mot söder.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från början av 1900-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom att det ligger invid järnvägen tillsammans med ett antal andra hus från samma tid bidrar den till att bygga upp karaktären av stationssamhälle.

Lappugglan 2, Drivhusgatan 4

Byggår: cirka 1920–30 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: – (eventuellt Assar Nilssons cykelaffär)

Beskrivning och historik: Hus med före detta Assar Nilssons cykelaffär ombyggt till bostadshus. Byggt med en våning samt källare, vinden är inredd. Sockel i slätputs och fasader i rödaktigt hårdbränt tegel, en rejält tilltagen naturstenstrappa till före detta butiksentrén på hörnet. Det valmade taket är belagt med sentida, svarta betongtakpannor, en större takkupa finns i takfallet åt öster. Ett uterum byggdes till 2003.

Kulturhistorisk värdering: Den äldre butiksfunktionen tydliggörs genom den karakteristiska entrén placerad i hörnet. Även spåren efter större skyltfönster intill entrén och närheten till järnvägsstationen och spårområdet visar att byggnaden haft en publik funktion.

Lappugglan 5, N P Mathiassons gata 20 a

Byggår: ca 1910 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Byggnaden uppförd som bostadshus i 1½ plan med källare. Slätputsad sockel avfärgad i grått. Fasader av hårdbränt rött tegel lagt i koppförband. Inslag av putsade fält som bygger upp en dekorativ fasad. Sekundära tvåluftsfönster med spröjs. Fönsteröppningar har stickbågeform. Mittrisalit med gavel i västfasaden. Här finns även en balkong med ett svängt smidesräcke i en form som var vanlig för tiden runt 1900. Glasveranda av traditionell typ i sydväst. Sadeltak belagt med svarta, sentida betongplattor och stort takutspång som hålls av profilerade sparrändar. Tomten avstyckad i öster men äldre uppvuxna träd i väster, smidesgrind med initialerna HN. 2003 revs ett gårdshus.

Kulturhistorisk värdering: Ett av de bättre bevarade bostadshusen från 1900-talets början i Ödåkra. Bibehållen fasad och bevarade material, bortsett från taket. Byggnadens materialval och formgivning visar den framtidstro och tillgång till resurser som fanns i samhället vid tidigt 1900-tal.

KVARTEREN LAXÅN, LILLÅN, LIMÅN OCH LYCKEBYÅN

Kvarteren ligger i nordöstra delen av Ödåkra. Kvarteren bestod fram till 1970 av obebyggd åkermark som sedan bebyggdes med grupphus.

Bebyggelse av enhetlig karaktär

Kvarteren Laxån, Lillån, Limån och Lyckebyån

Byggår: 1976

Arkitekt: Bengt Blasberg & Henrik Jais-Nielsen.

Byggmästare: Svenska Industribyggen AB

Byggherre: Helsingborgs fastighetskontor

Beskrivning och historik: 1 ½ plans bostadshus, grupphus byggda efter en ritning. Fasader av gult tegel, bruna spröjsade fönster i fyra rutor. Gavelrösten av stående panel målade rött, grönt eller blått. Sadeltak täckt med betongpannor i enhetlig färg för kvarteren, takkupa in mot gården. Vidstående carport eller garage i trä med samma färgsättning som bostadshuset. En del hus har satt in enlufts-fönster utan spröjs, men kvarteren har fortsättningsvis huvudsakligen mörka fönster. Lackade entrédörrar. Bostadshuset avskiljs tidsenligt med en häck eller låg terrasserings mot gatan, ofta finns ett prydsträd. Flera hus har tillbyggda uterum företrädesvis in mot gården. I kvarteren gjordes redan från början en plan över färgsättningen av träpanel i gavelrösten, entrédörrar och carport. Varje husgrupp fick en färg men mellan grupperna kunde färgen variera mellan antingen röd, blå eller grön. Färgsättningen är till stor del bevarad idag och bidrar till den enhetliga karaktären. Kvarteren är planerade utifrån planidealet trafikseparering med en matargata och en angöringsgata fram till husen. Mellan kvarteren finns grönstråk.

Kulturhistorisk värdering: Ett av grupphusområdena i Ödåkra som är byggt under miljonprogrammet. Enhetlig bevarad karaktär och trädgårdar som avgränsning mellan tomt och gata. Kvarteren är byggda enligt trafiksepareringsmetoden. Varsamhetkravet ska särskilt beaktas med hänsyn till helhetsbilden.

Lyckebyån 5–7

Lillån 9–6

Lärkfalken 8, Toftagatan 8 A

KVARTERET LÄRKFALKEN OCH MORKULLAN

Kvarteren Lärkfalken och Morkullan innehåller en grupphusbebyggelse om 15 hus från 1978. I båda kvarteren finns även äldre byggnader. Grupphusbebyggelsen har uppförts i två kvarter strax öster om järnvägen. Här låg fram till 1970-talet direktör N P Mattiassons villa i herrgårdsliknande jugendstil omgärdad av en stor trädgård. På häradsekonomiska kartan från 1910–1915 finns ett större bostadshus markerat ungefär på platsen för nuvarande Lärkfalken 12 och 13. Längs Södra Rålsgratan finns äldre lövträd som avgränsar bebyggelsen mot spåren.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Lärkfalken 8, Toftagatan 8 A

Byggår: cirka 1920 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: villa uppförd i 1 ½ våning med källare. Putsad sockel och fasad med omfattningar och lister i slät vit puts mot fält av grövre ljusgrå puts. Burspråk med rödmålat plåttäckt tak. Ursprungliga fönster i korspostform med småspröjsade övre lufter, karmar i blått och bågar i vitt. Ytterdörr sekundär av senare slag. Balkong i östra gaveln med smidesräcke. Sadeltak belagt med rödaktiga betongpannor, takkupa i norra takfallet, skorsten av hårdbränt mörkt tegel. Uthus i vinkel, utformat med putsade fasader avfärgade i rött med vita hörn och sadeltak. Förträdgård med varierade växter.

Kulturhistorisk värdering: Ett av de bäst bevarade bostadshusen från 1900-talets början i Ödåkra. Byggnadens materialval och formgivning visar den framtidsstro och tillgång till resurser som fanns i samhället vid tidigt 1900-tal.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:**Lärkfalken 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, Toftagatan 3–7 och Tujagatan 1, 3, 5, 7, 9**

Byggår: 1978

Arkitekt: LJA Arkitektkontor AB, Jan Tellving

Byggmästare: Renova Bygg AB

Byggherre: Renova Bygg AB

Beskrivning och historik: Grupphusbebyggelse som fördelats på två kvarter. Byggnaderna i 1½ plan är mestadels uppförda med gavel och garage åt gatan. Fasaderna består av brunaktigt fasadtegel och partier klädda med liggande svartmålad panel med inslag av vitmålade lister. Fönstren är utformade som stående enlufts-fönster i mörklaserat trä. Sadeltaken är belagda med rödaktiga betongpannor. Som avgränsning mellan tomter och mot gatorna har låga murar och staket byggts, i flera fall har dessa utformats med senare decenniums trädgårdsideal även om några exempel med äldre växtmaterial i form av städsegröna tujor och betongstensmurar finns.

Husen i de båda kvarteren uppfördes i två typer där hustyp A är sammanbyggd med carporten och hustyp B har fristående carport. De är byggda i två olika typer som även kunde spegelvändas. I den lägre byggnadskroppen finns vardagsrummet. Samma arkitekt hade ritat de båda typerna. Enligt handlingarna i bygglovarkivet skulle husen ges varierad färgsättning enligt specifikation. Det är oklart om så blev fallet eller om alla gavs samma mörka färgsättning som idag. Husen byggdes med fasadtegel och liggande panel i gavelspets, treglasfönster och takbeläggning av takpannor. Vid byggnationen ägdes alla fastigheterna av Renova Bygg AB. Flera av husen har tillbyggda uterum och ett har nyupptagna fönster.

Kulturhistorisk värdering: Tidstypisk och välbevarad grupphusbebyggelse med enhetlighet i material och färgsättning. Byggnaderna är omsorgsfullt utformade. Varsamhetkravet ska särskilt beaktas med hänsyn till helhetsbilden.

Lärkfalken 3 och 14 kommer att förvärfvas i samband med dubbelspårsutbyggnaden för att få plats för nya kommunikationer, dessa fastigheter har därför utgått från klassningen.

Lärkfalken. Tuvagatan.

Lärkfalken.

Morkullan

Tujagatan 10

Morkullan 7, Lövsogsgatan 5

Morkullan 2, 3 4, 5, Tujagatan 2, 4, 6, 8, 10

Byggår: 1978

Arkitekt: LJA Arkitektkontor AB, Jan Telling

Byggmästare: Renova Bygg AB

Byggherre: Renova Bygg AB

Beskrivning och historik: grupphusbebyggelse som fördelats på två kvarter. Byggnaderna i 1½ plan är mestadels uppförda med gavel och garage åt gatan. Fasaderna består av brunaktigt tegel och partier klädda med liggande svartmålad panel med inslag av vitmålade lister. Fönstren är utformade som stående enlufts-fönster i mörklaserat trä. Sadeltaken är belagda med rödaktiga betongpannor. Som avgränsning mellan tomter och mot gatorna har låga murar och staket byggts, i flera fall har dessa utformats med senare decenniums trädgårdsideal även om några exempel med äldre växtmaterial i form av städsegröna tujor och betongstensmurar finns.

Husen i de båda kvarteren uppfördes i två typer där hustyp A är sammanbyggd med carporten och hustyp B har fristående carport. De är byggda i två olika typer som även kunde spegelvändas. I den lägre byggnadskroppen finns vardagsrummet. Samma arkitekt hade ritat de båda typerna. Enligt handlingarna i bygglovarkivet skulle husen ges varierad färgsättning enligt specifikation. Det är oklart om så blev fallet eller om alla gavs samma mörka färgsättning som idag. Husen byggdes med fasadtegel och liggande panel i gavelspets, treglasfönster och takbeläggning av takpannor. Vid byggnationen ägdes alla fastigheterna av Renova Bygg AB. Ett hus har tillbyggt uterum.

Kulturhistorisk värdering: Tidstypisk och välbevarad grupphusbebyggelse med enhetlighet i material och färgsättning. Byggnaderna är omsorgsfullt utformade. Varsamhetskravet ska särskilt beaktas med hänsyn till helhetsbilden.

Morkullan 1 kommer att förvärfvas i samband med dubbelspårsutbyggnaden för att få plats för nya kommunikationer, denna fastighet har därför utgått från klassningen.

Morkullan 7, Lövsogsgatan 5

Byggår: 1950-talet (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus uppfört i 1½plan med källare och garage. Putsad sockel målad i grå kulör, fasader av gult tegel i munkförband med springande kopp. Ursprungliga vitmålade enlufts-fönster. Sadeltak belagt med enkupiga röda lertegelpannor. Skorsten i gult tegel. Terrass med bröstning i grönmålad korrugerad plåt, smideshållare till planteringslådor. 1986 inreddes del av huset till garnaffär.

Kulturhistorisk värdering: Tidstypisk och välbevarad tegelbyggnad från 1950-talet.

KVARTERET MALMÅN

Kvarteret ligger centralt i Ödåkra där den gamla bondbyn låg samt där den första bebyggelsen i Ödåkra stationssamhälle uppstod kring 1900. Det var också en strategisk lokalisering för affären nära stationen och vägkorsningen. Kvarteret består idag av ett parti i väster bebyggt med äldre villor och ett parti i öster som bebyggdes med flerfamiljshus på 1960-talet. Bebyggelsen utökades 1990-talet. I den västra delen ligger fem hus på rad längs med järnvägen och ytterligare tre hus längs Björkavägen. De är byggda kring 1900 och utgör en del av den äldsta bebyggelsen i Ödåkra stationssamhälle. Flera hus har innehållit verksamheter eller butik i kombination med bostad. I den östra delen fanns fram till 1980-talet en bondgård med fristående mangård byggd kring 1800 samt ekonomibyggnader i U-form. Gården låg ungefär där Ödåkra bys östra gårdar låg före skiftet 1828, så troligt är att gården låg i förskiftesläge. Gården ägdes på 1940-talet av fröknarna Palm som hade iordningställt en betydande frukt- och prydnadsträdgård. I början av 1900-talet byggdes huset "Flora" som var ett trädgårdsmästeri. På 1930-talet och fram till 1960-talet bestod stora delar av fastigheterna 1 och 3 av växthus och grönsaksodlingar. Fastighet nr 1 bebyggdes med flerfamiljshus 1969. 2002 förtätades fastigheten med ett flerfamiljshus. År 1997 byggdes flerfamiljshusen på fastighet nummer 3 i den sydöstra delen, när också den gamla gården revs.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Malmån 4, Björkavägen 7

Byggår: cirka 1896

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: Trädgårdsmästare Petersen

Beskrivning och historik: Bostadshus med vitputsade fasader med detaljer i rött tegel, flackt pappklätt tälttak, korspostfönster med tre lugter och indragen balkong. Namnet Flora står skrivet vid takfoten. Fönster och dörrar har ersatts med nya. Fönstren var enligt äldre fotografi ett enlufts-fönster flankerat av två smala t-postfönster i samma stickbågsformade karm, fönstren hade en mörk färg, och huset hade två skorstenar. Flora byggdes som handelsträdgård eller plantskola av trädgårdsmästare Christian Petersen och hans hustru Anna Petersen, sannolikt på mark avstyckad från Palmska gården. Norr om bostadshuset låg odlingar och växthus.

Kulturhistorisk värdering: Välbevarad fasadutformning med slätputs och tegeldetaljer samt volym. Bostadshuset ger trots en del sentida förändringar en uppfattning om hur byggnadsskicket tedde sig vid tiden för stationssamhällets första blomstringstid. Byggnaden står som symbol för de odlingar och trädgårdsmästerier som funnits i Ödåkra.

Malmån 4, Björkavägen 7

Malmån 1, Centralgatan 12, 14, 16

Malmån 1, Centralgatan 12, 14, 16

Malmån 5, Björkavägen 5

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Malmån 1, Centralgatan 12, 14, 16

Byggår: 1969

Arkitekt: Skånska cementgjuteriet

Byggmästare: Skånska cementgjuteriet

Byggherre: Fastighets AB Sulcus

Beskrivning och historik: Tre stycken lamellhus i två våningar med källare. Fasader av gult slätt tegel, pulpettak med sarg i mörk plåt, sargen var ursprungligen av trä. Indragna balkonger med något utskjutande front av betsad liggande träpanel längs den ena långsidan, och loftgång längs den andra, fronterna är förhöjda med järnrecke. Synliga betongbalkar bär loftgångarna. Väggarna bakom balkonger och loftgångar är av brun-betsad stående panel. Bruna träfönster i ett till tre lugter och dörrar av trä. En del fönster är ersatta med aluminiumfönster. Enhetliga armaturer på fasader. Tidstypiska järnrecket vid källarnedgång. Byggnaderna uppfördes i betong med fasadtegel samt träpanel i taksargen och vid balkonger och loftgångar. Byggnaderna är grupperade enligt idealplanen för tiden: hus i park och trafikseparerat. Fastighets AB Sulcus var ett fastighetsbolag och dotterbolag till Skånska cementgjuteriet. Bolaget arbetade med ett effektiviserat, standardiserat byggande. Husen är uppförda med betongstomme vilket kan utläsas i betongbalkar och de symmetriskt placerade fönstren i betongelement.

Kulturhistorisk värdering: Tidstypisk arkitektur som är enkel och stram och bygger på upprepningens estetik. Husen kännetecknas av synliga bärande balkar, mörkt trä i kombination med tegel och bearbetade detaljer. Byggnaderna är strukturerade tidstypiskt med trafikseparering och ligger nära centrumanläggningen och skola från samma tidsperiod och utgör en del i centrumuppbyggnaden på 1960-talet. Ansluter till centrumbebyggelsen vad gäller materialval och utformning i låg och stram byggnadsstil.

Malmån 5, Björkavägen 5

Byggår: cirka 1900 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus och uthus. Bostadshuset har rektangulär form med symmetriskt placerade fönster och entré mot Björkavägen. Sockel av tuktad natursten. Fasaden kläddes med eternitplattor vid 1900-talets mitt. Taket är klätt med tvåkupiga betongpannor och har utskjutande takfot med synliga taktassar. Spröjsade, vita träfönster med ursprunglig karaktär, flera fönster är sannolikt original med munblåst glas samt en vit dörr från mitten av 1900-talet. Det finns en skorsten som har murats om i senare tid. Indraget på tomten finns ett uthus klätt med röd locklistpanel. Det har sadeltak klätt med tegel, skorsten och spröjsade vita träfönster.

Kulturhistorisk värdering: Ett av de äldre husen i centrala Ödåkra. Byggnaden ger trots en del förändringar en uppfattning om bebyggelsens karaktär vid stationssamhällets första expansionsperiod. Bevarade fönster med munblåst glas. Uthus med behållen exteriör och bevarade detaljer, uthuset visar behovet av gårdsbyggnader för olika ändamål i ett tidigare samhälle.

Malmån 6, Norra Rälsgatan 11

Byggår: cirka 1900 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Byggnaderna består av ett gathus längs Norra Rälsgatan och ett gårdshus längs Björkavägen. De ligger i den äldsta delen av Ödåkra stationssamhälle. Hörnhuset är en vinkelbyggnad som har varit speceriaffär. Sadeltaket har utskjutande takfot, taktäckning av eternitplattor lagda i facett. På taket finns två sentida kupor och en skorsten av rött tegel. Fasaden är tilläggsisolerad med gult tegel. Äldre fönster är ersatta med enlufts-fönster, mot Norra Rälsgatan finns entré och skyltfönster. Balkong med dekorativt järnräcke mot Norra Rälsgatan. Huset är sammanbyggt med ett gårdshus/ekonomibyggnad mot gården. Det är en länga av tegel med valmat tak täckt med eternitplattor i facettmönster, en skorsten, spröjsade träfönster i äldre utförande, samt portar anpassade för verksamhet. Vinden är inredd och har två takkupor.

Kulturhistorisk värdering: Byggnaden ger trots en hel del förändringar en uppfattning om bebyggelsens karaktär vid stationssamhällets första expansionsperiod. Även spåren efter större skyltfönster intill entrén och närheten till järnvägsstationen och spårområdet visar att byggnaden haft en publik funktion. I huset fanns under 1900-talet en av samhällets speceriaffärer. Gårdsbyggnaden visar behovet av olika byggnader för olika försörjning i ett äldre samhälle. Gårdshuset har bevarad volym och karaktär samt detaljer i fönster och portar samt eternittak i facettmönster liksom flera hus i Ödåkra centrum har.

Malmån 9, Norra Rälsgatan 7

Byggår: cirka 1900 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Byggnad i den äldsta delen av Ödåkra stationssamhälle. Bostadshus i gult tegel med omfattningar och listverk i rött tegel, står på tuktad naturstenssockel. Sadeltak med utskjutande takfot, taktäckning med eternitplattor i fasettmönster, två skorstenar i rött tegel med utkragande krön. Frontespis mot väster. Delvis bevarade korspostfönster och spröjsade fönster med åtta rutor. Övriga fönster är ersatta med enlufts-fönster. 1961 ändrades fasaden mot väster då två fönster ersattes med ett stort enlufts-fönster och dörr. Senare tillbyggd farstuvist mot väster. 1977 gjordes fönsterbyte. Indraget på tomten finns en mindre gårdsbyggnad i röd panel med spröjsade fönster, sammanbyggd med ett litet garage.

Kulturhistorisk värdering: Byggnaden ger trots en del förändringar en uppfattning om bebyggelsens karaktär vid stationssamhällets första expansionsperiod. Välbevarad exteriör vad gäller fasadmateriäl, naturstenssockel, vissa fönster, skorsten. Uthus med behållen exteriör, uthuset visar behovet av gårdsbyggnader för olika ändamål i ett tidigare samhälle.

Malmån 6, Norra Rälsgatan 11

Malmån 6, Norra Rälsgatan 11

Malmån 9, Norra Rälsgatan 7

Mittån 10, Grönegatan 10

Mittån 10, Grönegatan 10

KVARTERET MITTÅN

Kvarteret ligger ungefär där de östra gårdarna i Ödåkra gamla by låg. Platsen ligger direkt öster om den första bebyggelsen som uppstod i Ödåkra stationssamhälle. Det första huset i kvarteret uppfördes i hörnet av Björkavägen och Grönegatan. Ungefär samtidigt som spritfabriken expanderade kring 1930-talet byggdes två hus längs Hagagatan och de vidare under 1960- och 1970-talen med ytterligare villor.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Mittån 10, Grönegatan 10

Byggår: sekelskiftet 1900 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus i vinkel med en lägre byggnadskropp mot gården. Fasaden är klädd med eternitplattor, delvis nedplockade och visar då en äldre gulmålad locklistpanel. Sadeltak klätt med tvåkupigt tegel, två skorstenar i rött tegel. Frontespis mot söder farstukvist mot öster. Spröjsade vita fönster i två eller tre lugter, sannolikt originalfönster. Dörrar är från mitten av 1900-talet, troligen samtida med eternitbeklädnaden. Byggnaden uppförd under 1900-talets första hälft.

Kulturhistorisk värdering: Ett av de äldre husen i centrala Ödåkra. Byggnaden ligger längs Björkavägen som var en huvudled redan genom bondbyn. Byggnaden ger trots en del förändringar en uppfattning om bebyggelsens karaktär vid stationssamhällets första expansionsperiod. *Obs: Ny bedömning av kulturhistoriskt värde ska göras när pågående renovering är avslutad.*

KVARTERET MORKULLAN se Kvarteret Lärkfalken**KVARTERET MOÅN**

Marken bestod innan villorna byggdes av åkermark och Gröne-gatan följer ungefär en ägo gräns enligt Häradsekonomska kartan (1910–1915). I väster gränsar kvarteret till det som var Palmska gården och senare Floras trädgårdsodlingar. Kvarteret bebyggdes kring 1950-talet med styckebyggda enfamiljshus företrädesvis av de som arbetade på orten och nu fick möjlighet till att bygga sitt egna hem.

*Byggnader av kompletterande värde för miljön:***Moån 3, Månskensgatan 3**

Byggår: 1953

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: Lagerarbetare Kurt Forslund

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1½ våning med källare. Gult fasadtegel med utkragande omfattningar i gult tegel kring fönster och rött kring entrédörren. Sadeltak klätt med enkupigt rött tegel med muradnock. Plåtinklädd skorsten. Bruna enlufts-fönster, fönster vid entrén med rundade kanter, vilket gäller även fönsteromfattningen. Lackad trädörr med skärmtak, tidstypiskt trappräcke i järn. Huset byggdes med fasadtegel på lättbetong och enkupigt taktegel, materialen är bevarade. Balkongräcke av järnstativ med utvändig beklädnad av finkorrugerad plåt. Enlufts-fönster i norra gaveln, mot gatan i öster lika som idag, övriga sidor tvålufts-fönster samt balkongdörr. Fönsterform är bevarad. Murad skorsten. 1969 tillbyggnad i gult fasadtegel. Mot gatan lågt staket i murade stolpar.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från början av 1950-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Välbevarade detaljer och material. Flera byggnader längs gatan har behållit sin tidstypiska arkitekturstil och huvudsakliga exteriöra material. Detta ger en sammanhållen gatumiljö och tydliggör kvarterens uppbyggnad kring 1950-talet.

Moån 4, Gröne-gatan 16

Byggår: 1950-talet (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1½ våning med källare, sannolikt byggt på 1950-talet. Gult fasadtegel med slätmurade omfattningar i gult tegel kring fönster och entrédörren. Sadeltak klätt med enkupigt rött tegel med muradnock. Putsad skorsten. Balkong med järnräcke åt söder. De vita fönstren är sannolikt original och det finns ett åttakantigt blyinfattat fönster vid entrén. Lackad trädörr med smäckert skärmtak, original. Trappa och räcke är sentida. 1980 gjordes en tillbyggnad och garaget byggdes 1960.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från början av 1950-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Flera byggnader längs gatan har behållit sin tidstypiska arkitekturstil och huvudsakliga exteriöra material. Detta ger en sammanhållen gatumiljö och tydliggör kvarterens uppbyggnad kring 1950-talet.

Moån 3, Månskensgatan 3

Moån 4, Gröne-gatan 16

Norrån 2, Grönegatan 13

KVARTERET NORRÅN

Marken bestod innan villorna byggdes av åkermark och Grönegatan följer ungefär en ägo gräns enligt Häradsekonomiska kartan (1910–1915). Kvarteret bebyggdes kring 1950-talet med styckbyggda enfamiljshus företrädesvis av de som arbetade på orten och nu fick möjlighet att bygga sitt egna hem.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Norrån 2, Grönegatan 13

Byggår: 1949

Arkitekt: J. M Bomér

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1½ våning med källare. Gult fasadtegel med slätmurade omfattningar i gult tegel kring entrédörren. Sadeltak klätt med enkupigt rött tegel med muradnock, en takkupa med tre enluftsönster fanns redan från början. Murad skorsten i gult tegel. Lackad trädörr med smäckt skärmtak är ursprunglig. Vita fönster med mörka karmar, sannolikt original. Tillbyggnad åt söder på vilken finns en balkong med järnräcke. Samma arkitekt har ritat flera villor i Ödåkra.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från början av 1950-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Flera byggnader längs gatan har behållit sin tidstypiska arkitekturstil och huvudsakliga exteriöra material. Detta ger en sammanhållen gatumiljö och tydliggör kvarterens uppbyggnad kring 1950-talet.

KVARTERET ORMVRÅKEN

Kvarteret ligger i nära anslutning till järnvägen och den västra delen av kvarteret tillhör den del av Ödåkra stationssamhälle som bebyggdes först. Det var i den västra trekanten av kvarteret som villor uppfördes i början av 1900-talet. På Häradsökonomiska kartan (1910–1915) finns precis som idag tre hus i den norra delen och sju hus i en dubbelrad i södra delen av kvarteret. Fram till 1960-talet var den östra delen obebyggd och användes sannolikt för odlingar av Palmska gården. Byggnadsplan för kvarteret fastställdes 1968. Den östra delen av kvarteret bebyggdes mellan 1960- och 1980-talen. Fram till 1982 fanns ett magasin i anslutning till Björkavägen på fastighet nummer 3.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Ormvråken 13, Fiskalsgatan 6

Byggår: 1906

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: Missionsförening i Ödåkra

Beskrivning och historik: Vitputsat hus med röda tegeldetaljer kring fönster, hörn samt listverk. Står på tuktad naturstenssockel. Sadeltak med utskjutande takfot. Taket är belagt med tegelimiterande svart plåt och vidnocken sitter en murad skorsten. T-postfönster, en del av fönstren har spröjs. Fönster i ovanvåningen är ersatta medan de i nedre våningen är äldre, dörrarna är vita och av senare datum. Farstuväst mot norr, ovan dörren sitter ett kors. Dörrar och fönster hade enligt fotografier tidigare en mörk färgsättning. 2003 gavs ett tidsbegränsat lov för byte från eternittak till tegelimiterande plåt, då åtgärden utfördes akut. 2011 ersattes ett fönster mot väster med en dörr. Trädgården är nyanlagd. Kring sekelskiftet 1900 var väckelserörelserna aktiva och det byggdes missionshus på landsbygden. I början av 1900-talet bildades en missionsförening i Ödåkra. Medlemmarna träffades till en början på möten hemma hos varandra. 1904 beslöt man att bygga ett missionshus, tomten styckades av och köptes av missionsföreningen 1906. Huset användes för möten i föreningen men såldes 2003 och ändrades till bostad.

Kulturhistorisk värdering: Ett av de äldre husen i centrala Ödåkra. Huset byggdes som missionshus när väckelserörelserna var stora. Tidstypiska karaktärsdrag med symmetri, sadeltak och utskjutande takfot, vitputsad fasad med röda tegeldetaljer. Byggnaden är q-märkt i detaljplan. Huset ger en uppfattning om bebyggelsens karaktär vid stationssamhällets första expansionsperiod. Nuvarande tak ersatte ett äldre eternittak och har endast tillfälligt lov, det uppfyller inte varsamhetskravet.

Ormvråken 13, Fiskalsgatan 6

Ormråken 9, Cypressgatan 5

Ormråken 12, Fiskalsgatan 4

Ormråken 16, Fiskalsgatan 3

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Ormråken 9, Cypressgatan 5

Byggår: cirka 1900 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Vitputsad villa som står på en murad, tuktrad naturstenssockel. Sockeln kröns av en gesims av gult och rött tegel. Sadeltak klätt med shingel med utskjutande takfot och dekorativa taktassar och en murad skorsten. Rödmålade tvåluftsfönster. Frontespis och glasveranda mot söder. Veranda med kontursågade takbrädor och korspostfönster med spröjsad övre del. Sockeln bedöms som ursprunglig eftersom den även går under verandan. Frontespis med dekor i gavelspetsen, balkong med dekorativt järnräcke. 1979 tilläggsisolerades huset och det fick en vitmålad fasad samtidigt som taket belades med malmgrå lcopal shingel. Fönstren byttes och vinden inreddes, skorstenen murades ny och planlösningen ändrades. Utvändiga snickerier skulle brunlaseras och vitmålas. 1983 revs ett garage/förråd och ersattes med nytt. 1995 byggdes uterum

Kulturhistorisk värdering: Ett av de äldre husen i centrala Ödåkra. Tidstypiska karaktärsdrag med bibehållen volym, sadeltak och utskjutande takfot, frontespis. Byggnaden ger trots en hel del förändringar en uppfattning om bebyggelsens karaktär vid stationssamhällets första expansionsperiod.

Ormråken 12, Fiskalsgatan 4

Byggår: cirka 1900 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus med frontespis med balkong med dekorativt järnräcke. Åt norr finns ett burspråk. Slätputsad ljusgul fasad med vita, slätputsade fönsteromfattningar. Sadeltak med utskjutande takfot, klätt med enkupigt taktegel. Lövsågerier och namnet Serla i frontespis och vita fönster, till största delen enluftsfönster och korspostfönster, fönster är ej original. Murad skorsten. 1986 byggdes ett fristående garage och uterum indraget på tomten.

Kulturhistorisk värdering: Ett av de äldre husen i centrala Ödåkra. Byggnaden ger trots en del förändringar en god uppfattning om bebyggelsens karaktär vid stationssamhällets första expansionsperiod.

Ormråken 16, Fiskalsgatan 3

Byggår: cirka 1900 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Villa i vinkel. Vitputsad fasad på slätputsad brunmålad sockel. Sadeltak klätt med eternit i facettmönster, en skorsten. Bruna enluftsfönster och sentida dörr. I vinkeln mot söder finns en tillbyggd veranda med entrédörr och trappa samt en stor kupa och balkong. Mot norr tillkom ett vindfång 1986. Garage byggt 1964. Trädgård med fruktträd.

Kulturhistorisk värdering: Ett av de äldre husen i centrala Ödåkra. Byggnaden ger trots en hel del förändringar en uppfattning om bebyggelsens karaktär vid stationssamhällets första expansionsperiod.

KVARTERET PILFINKEN

Kvarteret började bebyggas i början av 1900-talet med två bostadshus i den nordvästra delen. Byggnaderna låg då precis intill spannmåls- och byggvaruhandeln vid järnvägen. På 1930-talet hade raden av hus längs N P Mathiassons gata byggts. Byggnadsplan för kvarteret upprättades på 1960-talet och i slutet av 1960-talet hade raden med fem hus längs Erik Stenbergsgatan byggts.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Pilfinken 9, N P Mathiassons gata 15

Byggår: cirka 1915–1920 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1½ våning med källare. Sockel av slät puts avfärgad i rött och fasader av kalksandsten med horisontala band av gult lertegel samt fogar med rödaktig pigmentering. Sadeltaget är belagt med svart shingel och det finns en sentida takkupa i ljus panel åt väster. Åt öster har en lägre fast flygel uppförts i samma material som huvudbyggnaden och i väster finns en sentida veranda i vit lockpanel. Fönstren är sekundära och vitmålade. Byggnadsmaterialet kalksandsten utvecklades under 1800-talets slut och 1904 startade tillverkning i Lomma. En emalskylt i byggnadens frontespis visar namnet Kullen. 1979 utfördes invändig tilläggsisolering, 1994 uppfördes ett uterum och 2005 gjordes en tillbyggnad av befintligt förråd.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från början av 1900-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom det specifika byggnadsmaterialet kalksandsten tydliggörs byggnadstiden. Närheten till järnvägen och att det finns ett antal andra hus från samma tid i området, bidrar den till att bygga upp karaktären av stationssamhälle.

Pilfinken 9, N P Mathiassons gata 15

Pärlugglan 2, Eric Stenbergsgatan 14

Pärlugglan 3, Eric Stenbergsgatan 16

KVARTERET PÄRLUGGLAN

Kvarteret Pärlugglan innehåller bebyggelse som spänner över hela 1900-talet, de äldre husen är villor från tiden runt 1900 men här finns även de som lokalt benämns "kaffekvarnhusen" på grund av sin likhet med en äldre kaffekvarn. Fastigheterna 2, 3, 4 och 5 bebyggdes vid samma tid och med samma byggnadstyp, troligen kring 1939. Pärlugglan 5 har rivits och ersatts med ett hus i senare tid men 2 och 3 utgör en liten sammanhållen miljö. Det var troligen AB Vin & Spritcentralen som köpte upp marken och styckade av till tomter som såldes till anställda arbetare vilka där kunde uppföra sin egen bostad. Byggnadsplan fastställdes på 1960-talet.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Pärlugglan 2, Eric Stenbergsgatan 14

Byggår: 1930-talet (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus i en våning med källare. Sockel och fasader är av slätputs, de senare avfärgade ljus grå med vita fönsteromfattningar. Fasaderna är tilläggsisolerade. Valmat, flackt sadeltak belagt med röda betongpannor. Fönstren är vitmålade tvåluftsfönster med nedre glaslist i aluminium. Dörren är sentida.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från 1930-talet som skiljer sig från de äldre byggnaderna i fönstersättning och utformningen av taket. Den symmetriska fasadutformningen och det lilla skärmtaket över entrén känns igen från 1920-talets klassicerande miljöer.

Pärlugglan 3, Eric Stenbergsgatan 16

Byggår: 1939

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus i en våning med källare. Sockel och fasader av slät puts, de senare avfärgade i ljus med fönsteromfattningar av rött tegel. Valmat, flackt sadeltak belagt med röda lertegelpannor och skorsten av tegel. Fönstren vitmålade tvåluftsfönster av ursprunglig typ. Skärmtak av ursprunglig typ ovan dörr. 1964 byggdes huset till från att ha haft kvadratisk plan till rektangulär plan. Det finns även ett uterum på trädgårdssidan.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från 1930-talet som skiljer sig från de äldre byggnaderna i fönstersättning och utformningen av taket. Den symmetriska fasadutformningen och det lilla skärmtaket över entrén känns igen från 1920-talets klassicerande miljöer.

Pärlugglan 8, Toftagatan 3

Byggår: cirka 1915 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1½ våning med källare. Sockel av grå spritputs och fasader i gul spritputs, som har dekorativa band och utsmyckningar i vit slätputs. Brutet sadeltak belagt med enkupigt, rött lertegel. Skorsten i tegel med utkragat krön. I västra fasaden finns ett burspråk krönt av en balkong samt en frontespis med namnfält. Balkongbröstning i puts och i smide. Fönster och balkongdörr i frontespis med svängt övre krön och småspröjsade rutor. Övriga fönster sekundära men utförda med förlaga i traditionella korspostfönster med småspröjsade glas i övre lufte.

Kulturhistorisk värdering: Omsorgsfullt utformat bostadshus från början av 1900-talet med jugendstilens dekor och proportioner. Närheten till järnvägen och att det finns ett antal andra hus från samma tid i området, gör att den bidrar till att bygga upp karaktären av stationssamhälle.

Pärlugglan 9, N P Mathiassons gata 29

Byggår: 1961

Arkitekt: AB Ytong-hus

Byggmästare: –

Byggherre: Lagerarbetare Göte Magnusson

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1½ våning med källare. Sockel av slät puts avfärgad i mörkgrått. Fasader av gult tegel i munkförband med springande kopp. Tegel av tidstypisk räfflad yta med vita fogar. Sadeltaket är belagt med mörkt glaserat tegel,nockpannor i bruk och skorsten i gult tegel. Ursprungliga vitmålade fönster indelade i en och två lufte. Ursprunglig entrédörr med lackerad karosseripanel och en frostad och färgad glastruta i den övre delen. Fritrappa med smidesräcke. Huset byggdes med ½ stens fasadtegel på Ytong stomme, taktäckning av tegel, en skorsten. 1970 byggdes villan till och 1978 tillkom ett garage.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från mitten av 1900-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Vällbevarade detaljer. "Katalogvillorna" är tidstypiska i ett rationaliserat byggande.

Pärlugglan 8, Toftagatan 3

Pärlugglan 9, N P Mathiassons gata 29

Rapphönan 3, Palmgatan 10

KVARTERET RAPPHÖNAN

Kvarteren runt Palmgatan (Rapphönan, Sidensvansen, Silvertärnan och Skogsduvan) bebyggdes under 1950- och 1960-talen med småhus. Innan dess bestod marken av åkermark. Palmgatan har ungefär samma sträckning som en markväg på Häradsekonomiska kartan (1910–1915) söderut från den gård som då låg i kvarteret Malmån. Det var framförallt hantverkare, arbetare och lägre tjänstemän som lät bygga sina hus här, vissa är arkitekt- eller byggmästarritade medan de flesta är "katalogvillor" från olika husleverantörer.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Rapphönan 3, Palmgatan 10

Byggår: 1955

Arkitekt: M Lundberg (?)

Byggmästare: Snickare Gösta Nilsson

Byggherre: Tegelbruksarbetare Stig Persson

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1 våning med källare. Sockel av slät puts, fasader av gult tegel. Flackt sadeltak belagt med röda betongpannor och skorsten i gult tegel. Fasadtegel och skorsten är bevarade sedan uppförandet. Fönstren och dörr sekundära, vitfärgade. Mot gatan ett lågt genomsiktligt trästaket mellan plintar av betong, järngrind. Huset byggdes med ½ stens fasadtegel på trästomme yttertak av tegelpannor, tvåluftsfönster och en skorsten. Garage i källare infart i norr. Tomten är en avstyckning från fastigheten Ödåkra 17. Carport byggd 1980.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från mitten av 1950-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom att ett större område vid Palmgatan bebyggts med liknande typ av enbostadshus vid samma tid ges en bild av hur småhusbebyggelsen utformats på denna ort. De enskilda husen bildar tillsammans en miljö som ger inblick i en vanligt förekommande bostadstyp. Eftersom byggnaderna här har behållit sin karaktär och huvudsakliga exteriöra material ger det en sammanhållen gatumiljö.

Rapphönan 4, Palmgatan 12

Byggår: 1961

Arkitekt: Eksjö Industri AB

Byggmästare: Lantbrukare Frithiof Ohlsson

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1 våning med källare. Sockel av slät puts, fasader av rött tegel. Flackt sadeltak belagt med svarta betongpannor. En katalogvilla från Eksjö Industri AB. Huset byggdes med ½ stens fasadtegel på regelstomme yttertak av tegelpannor, en skorsten. Fönstren var dels med två lufters dels en luft. Nuvarande fönster är sekundära medan entrédörren är ursprunglig. Fasadtegel är bevarade sedan uppförandet. Garage i källare infart i söder. Vidbyggd carport 1979, uterum 1983.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från 1960-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom att ett större område vid Palmgatan bebyggs med liknande typ av enbostadshus vid samma tid ges en bild av hur småhusbebyggelsen utformats på denna ort. De enskilda husen bildar tillsammans en miljö som ger inblick i en vanligt förekommande bostadstyp. Eftersom byggnaderna här har behållit sin karaktär och huvudsakliga exteriöra material ger det en sammanhållen gatumiljö. "Katalogvillorna" är tidstypiska i ett rationaliserat byggande.

Rapphönan 5, Palmgatan 14

Byggår: 1962

Arkitekt: Eksjö Industri AB

Byggmästare: –

Byggherre: Kriminalkonstapel Tore Fridén

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1 våning med källare. Sockel av slät puts, fasader av gult tegel. Flackt sadeltak belagt med rött tegel. Fönstren är laserade träfönster som troligen är original. Fasadtegel och taktegel är bevarade sedan uppförandet. Mot gatan finns ett lågt smidesstaket med naturstensklädda plintar. En katalogvilla från Eksjö Industri AB. Det byggdes med ½ stens fasadtegel på regelstomme yttertak av tegelpannor, en skorsten. Fönstren var dels med två lufters dels en luft. Garage i källare med infart från söder. Vidbyggt garage och uterum 1973.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från 1960-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom att ett större område vid Palmgatan bebyggs med liknande typ av enbostadshus vid samma tid ges en bild av hur småhusbebyggelsen utformats på denna ort. De enskilda husen bildar tillsammans en miljö som ger inblick i en vanligt förekommande bostadstyp. Eftersom byggnaderna här har behållit sin karaktär och huvudsakliga exteriöra ger det en sammanhållen gatumiljö. "Katalogvillorna" är tidstypiska i ett rationaliserat byggande.

Rapphönan 4, Palmgatan 12

Rapphönan 5, Palmgatan 14

Ringduvan 1, Parkgatan 2

Ringduvan 1, Parkgatan 2

KVARTERET RINGDUVAN

Kvarteret bestod fram till mitten av 1900-talet av åkermark med en mörkelgrav. Byggnadsplan fastlades 1968. 1969 hade kvarteret sex tomter med fyra byggda hus, varav ett var byggt på två tomter och upptar idag ungefär en tredjedel av kvarteret. Samtliga fastigheter är bebyggda kring mitten av 1900-talet med småhus. I kvarteret finns AB Vin- och Spritcentralens disponentbostad från 1955.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Ringduvan 1, Parkgatan 2

Byggår: 1955

Arkitekt: R. Sabel

Byggmästare: –

Byggherre: AB Vin- och Spritcentralen Ödåkra

Beskrivning och historik: Envånings bostadshus med källare och garage i södra gaveln. Sockel i slät grå puts och fasader i vitfärgad puts med profilerad takfotsgesims. Enligt bygglovet var det ursprungliga fasadmaterialet Siporex. Sadeltak belagt med röda enkupiga lertegelpannor,nockpannor i bruk, putsade skorstenar varav den norra är ursprunglig. Ursprungliga brunfärgade träfönster i en- och två lugter. Ursprunglig entrédörr med glasad övre del och panelklätt sidoparti samt skärmtak. Ursprungligt garage och garageport. Varierad växtlighet. Uppfördes som disponentbostad av AB Vin- och Spritcentralen Ödåkra.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från mitten av 1900-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Välbevarade detaljer. Villan är större än de andra och utmärker sig på så vis som disponentbostad.

KVARTERET RINGTRASTEN

Kvarteret bestod fram till mitten av 1900-talet av åkermark. Fastigheterna 2 till 5 byggdes med katalogvillor från Götene Träindustri A/B år 1958, byggherrar var fabriks- och lagerarbetare. Byggnadsplan fastlades 1968 och kvarteret innehåller nio fastigheter. 1969 hade sju hus byggts men på de två tomterna längst i söder fanns endast garage. Det var två garage uppförda mellan 1956 och 1958 byggda av masonit på stomme av läkt med sidohängda portar, med plats för tre bilar i vardera byggnaden. Det var olika ägare till varje garageplats, men inte de samma som byggde bostadshus i kvarteret. Garagen revs på 1980-talet när här istället uppfördes två villor.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Ringtrasten 2, Drivhusgatan 12

Byggår: 1958

Arkitekt: Götene Träindustri A/B

Byggmästare: –

Byggherre: Lagerarbetaren Stig Persson

Beskrivning och historik: Envånings bostadshus med källare och källargarage. Sockel i slät grå puts och fasader av mörkrött fasadtegel, lagt i löpförband. Sadelteak belagt med röda lertegelpannor och en tegelskorsten. Ursprungliga vitmålade träfönster i en- och två lufte. Ursprunglig entrédörr med glasad övre del har nyligen ersatts mot modern ytterdörr.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus med välbevarade detaljer från mitten av 1900-talet, med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Samverkar med andra byggnader i området som tillsammans bygger upp en värdefull miljö. Ytterdörren omfattas inte av klassningen och kan återställas till en mer anpassad dörr.

Ringtrasten 2, Drivhusgatan 12

Rosenfinken 4, Parkgatan 12

Rosenfinken 4, Parkgatan 12

KVARTERET ROSENFINKEN

Kvarteret bestod fram till mitten av 1900-talet av åkermark. Kvarteret Rosenfinken innehåller två flerbostadshus och sex småhus huvudsakligen tillkomna under decennierna efter 1950. Innan bostadshuset på Rosenfinken 4 byggdes hade det 1954 uppförts ett garage på tomten. Tomten tillhörde då AB Vin- och Spritcentralen. Garaget uppfördes av maskinmästaren Karl Håkansson som ett provisorium med plats för bil och cyklar för familjen. Håkansson ägde även något år senare ett garage i kvarteret Ringtrasten.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Rosenfinken 4, Parkgatan 12

Byggår: 1960

Arkitekt: Eksjö Industri AB

Byggmästare: –

Byggherre: Johan Sjöström

Beskrivning och historik: Envånings bostadshus med källare. Sockel i slät grå puts och fasader av rött tegel med olika schatteringar, lagt i munkförband med springande kopp. Sadeltak belagt med enkupiga röda lertegelpannor ochnockpannor lagda i bruk. Ursprungliga vitmålade träfönster i en-, två- och treluffer. Öppen veranda vid entrén. Byggnads-sätt är ½ stens fasadtegel på regelstomme med tegeltak.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från mitten av 1900-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Välbevarade detaljer. Samverkar med andra byggnader i området som tillsammans bygger upp en värdefull miljö.

Rosenfinken 5, Parkgatan 14

Byggår: 1960

Arkitekt: AB Götene Träindustri

Byggmästare: Sigurd Ahl

Byggherre: Lagerarbetare Rune Ekstrand

Beskrivning och historik: Envånings bostadshus med källare. Sockel i slät grå puts och fasader av gult tegel i löpförband. Fönstren är markerade med utskjutande tegel. Sadeltak belagt med enkupiga pannor. Ursprungliga, vitmålade enlufts-fönster i trä. Entrédörren är sentida och vitfärgad med glas i överdelen. Trappan har smidesräcke av ursprunglig typ. Byggnadssätt är ½ stens fasadtegel på regelstomme. 1989 byggdes garage och uterum. 2006 finns lov för flyttning av fönster och dörr, och 2013 för byte av takpannor.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från mitten av 1900-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Trots en del sentida detaljer som entrédörr och takmaterial, samverkar byggnaden med andra i området som tillsammans bygger upp en värdefull miljö.

Rosenfinken 12, Toftagatan 9 A-C

Byggår: 1963/1966

Arkitekt: HSB:s Riksförbund arkitektkontoret/Lennart Andersson

Byggmästare: –

Byggherre: Stiftelsen Ödåkrahem

Beskrivning och historik: Flerbostadshus uppfört i två våningar med källare och garage under huset. Sockel vit slätputs och fasader i rött fasadtegel i löpförband med inslag av putsade ytor vid trapphus och lågerhuggen kalksten kring dörrarna. Balkonger med bröstning av betongelement finns på den södra fasaden. Fönster och dörrar och är ursprungliga, de senare i lackat trä med färgat ochpräglat glas. Vissa fönster är däremot ersatta med aluminiumfönster. Sadeltak belagt med sinuskorrugerade, gråa eternitskivor. Öppen gård med uppvuxna lövträd och gräsmatta i norr, i söder finns lägre växtlighet och gräsmattor. Över gården, i kvarterets norra del finns ett liknande flerfamiljshus men med tilläggsisolerade fasader. Byggnadsmaterialen är bevarade sedan uppförandet. Ursprungsritningarna är från 1963, men ändringsritningar gjordes 1966. 1963 medgav byggnadsplanen endast byggnation av veranda, uthus, garage eller dylik mindre byggnad på fastigheten, men bygglov till flerfamiljshuset beviljades ändå. Parkering för hyreshusens invånare planerades med garage och parkering i södra delen av kvarteret Ringtrasten. HSB arbetade för att bygga bra, moderna och billiga bostäder, ett rationaliserat bostadsbyggande, med en boendestandard som skulle underlätta vardagen. Lägenheterna på Rosenfinken 12 var i tre varianter: två rum och kök, tre rum och kök, ett rum med alkov och kokvrå, alla varianterna hade badrum med toalett och badkar.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från 1960-talet med proportioner, uttryck samt allmännyttigt byggande som präglar bebyggelse från denna tid. Välbevarade proportioner, material och detaljer. Samverkar med andra byggnader i området som tillsammans bygger upp en värdefull miljö.

Rosenfinken 12, Toftagatan 9 A-C

Rosenfinken 12, Toftagatan 9 A-C

Rosentärnan 4, Toftagatan 16

KVARTERET ROSENTÄRNAN

Kvarteret Rosentärnan innehåller en enkel rad med nio fastigheter, bebyggda under 1960- och 1970-talen med småhus. Kvarteret bestod innan dess av åkermark.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Rosentärnan 4, Toftagatan 16

Byggår: 1966

Arkitekt: Gullringshus AB

Byggmästare: Kai Danielsson

Byggherre: Chaufför Bengt Persson

Beskrivning och historik: Envånings bostadshus med garage i gaveln. Sockel i slät grå puts och fasader av mörkrött tegel, lagt i löpförband. Sadeltak belagt med svarta betongpannor. Ursprungliga vitmålade träfönster i en- och två luffer. Ursprunglig entrédörr med sidoljus. Huset byggdes med fasadtegel på stående plank, "cementtaktegel" samt garage.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från mitten av 1900-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Välbevarade detaljer. Samverkar med andra byggnader i området som tillsammans bygger upp en värdefull miljö.

KVARTERET SANDTÄRNAN

Kvarteret Sandtärnan innehåller 12 fastigheter. Längs Björkavägen finns ett par äldre byggnader men i övrigt är bebyggelsen från andra hälften av 1900-talet, alla är småhus. Kvarteret ligger söder om gamla Ödåkra bondbys bebyggelse och på häradssekonomiska kartan från 1910–1915 finns på platsen för detta kvarter åkermark, ingen bebyggelse är markerad vilket visar att den är tillkommen efter 1910–1915.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Sandtärnan 1, Palmgatan 1

Byggår: 1910–20-tal (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1½ plan. Sockel i slät puts och fasader av panelimiterande plåt i ljusgul färg samt en del snickerier i vitt. Brant sadeltak belagt med röda lertegelpannor och tegelskorsten. Balkong och mindre takkupa på norra fasaden. Vitmålade, spröjsade fönster. 1976 fick huset ny fasadbeklädnad och fönstren byttes ut. 2000 byttes fönstren till spröjsade, och det uppfördes en tillbyggnad åt öster i liggande träpanel.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från 1900-talets första decennier. Samverkar med andra byggnader längs Björkavägen genom att bygga upp och ge karaktär till den äldre infartsvägen från sydöst.

Sandtärnan 5, Björkavägen 20

Byggår: 1930 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus byggt i 1½ plan med källare. Sockel i puts avfärgad i grått och fasader i vit slätputs. Markerade hörn med enkla rusticingar, profilerad takfotsgesims och entré markerad med mindre skärmtak. Sadeltaket är belagt med rött enkupigt lertegel och har en stor takkupa åt norr. Nockpannorna ligger i bruk och huset har en tegelskorsten. Sentida enluftsfönster. Lunettfönstren i röstena och de småspröjsade fönstren i östra gaveln är ursprungliga. Bostadshus av en typ som var vanlig under 1920- och 1930-talen.

Kulturhistorisk värdering: Samverkar med andra byggnader längs Björkavägen genom att bygga upp och ge karaktär till den äldre infartsvägen från sydöst.

Sandtärnan 1, Palmgatan 1

Sandtärnan 5, Björkavägen 20

Sandtärnan 6, Björkavägen 22

Sandtärnan 6, Björkavägen 22

Byggår: 1920-talet (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus byggt i 1½ plan med källare. Sockel i puts avfärgad i grått och fasader klädda med locklistpanel, vissa partier består av masonit med locklister. Panelen är målad i brunockra medan vindschivor, omfattningar och hörn är markerade med mörkare grön kulör. Sadeltak belagt med rött, enkupigt lertegel, tegelskorsten, takkupor åt väster och öster. Korspost och T-postfönster av äldre typ med vita bågar i gröna karmar. Öppen veranda och balkong åt norr samt burspråk åt öster. 2009 uppfördes en altan.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från 1900-talets första decennier. Samverkar med andra byggnader längs Björkavägen genom att bygga upp och ge karaktär till den äldre infartsvägen från sydöst.

KVARTERET SAXÅN

Kvarteret ligger längs med Björkagatan som har ungefär samma sträckning som vägen söder om Ödåkra by på 1800-talet. Den sydöstra delen av kvarteret Saxån ingick i Svensgårds marker och här bedrevs fruktodling in på 1970-talet. Svensgård var sannolikt en av gårdarna som flyttades ur byn vid skiftet på 1800-talet. På 1940-talet hade gården 19 hektar, med fruktodlingar på cirka 8 hektar. Här bedrevs fruktodling in på 1970-talet men marken köptes under 1960-talets första hälft in av Helsingborgs kommun i syfte att ha bostadstomter tillgängliga. På Häradsekonomiska kartan ser man ett hus benämnt Hemmet No 3, vilket bör ligga i kvarteret Saxåns sydvästra hörn.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Saxån 8, Björkavägen 23

Byggår: cirka 1910 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus och uthus. Slätputsad villa med ljusgul fasad och vita listverk och fönsteromfattningar. Sockel av tuktad natursten och tegelomfattningar kring källarfönster. Sadeltak klätt med grön, bandtäckt, falsad plåt och utskjutande takfot. Två putsade skorstenar med utragande krön. Frontespis mot söder med vita lövsågerier i gavelröset. Förstukvist mot öster. Balkong med dekorativt järnräcke mot väster. Vita korspostfönster, i ovanvåningen är de övre lufterna indelade i smårutor, källarfönster är ospröjsade. Fönstren i ovanvåningen är inte original. Trädgården är avskild från gatan med en häck och två grindstolpar krönte med klot. Indraget på tomten finns ett äldre uthus med fasad av röd locklistpanel, sadeltak klätt med papp, småspröjsade fönster som sannolikt är original och flera portar i trä. På häradsekonomiska kartan (1910–1915) ligger ett hus kallat Hemmet No 3 ungefär på denna plats.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus med uthus från 1900-talets första decennier med ett framträdande läge längs huvudgatan Björkavägen. Ett exteriört sett välbevarat bostadshus med en för stationssamhällena och byggtiden karaktäristisk utformning. Betydelsefull byggnad som ger en god uppfattning om hur byggnadsskicket tedde sig vid tiden för stationssamhällets första blomstringstid och den framtidsoptimism som då fanns. Uthuset har en välbevarad exteriör och ger en bild av ett tidigare samhälle med olika funktionsbyggnader. Husen samverkar med andra byggnader längs Björkavägen genom att bygga upp och ge karaktär till den äldre infartsvägen från sydöst.

Saxån 8, Björkavägen 23

Saxån 8, Björkavägen 23

Saxån 15, Grönegatan 17

Saxån 15, Grönegatan 17

Byggår: cirka 1900 (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: Lantbrukare Olof Nilsson på Ödåkragården

Beskrivning och historik: Villa från tidigt 1900-tal byggd i vinkel. Fasad i rött tegel med pärlfog och listverk i gult tegel. Avlastningsbågen ovan fönster har vartannat fält i rött och vartannat fält i gult tegel medan de runda fönstren har gula tegelomfattningar. Sadeltak med valmad spets mot väster, klätt med svart glaserat tegel. Utskjutande takfot och två skorstenar i rött tegel med utkragande krön. Två spetsiga takkupor åt söder. Verandan mot söder har korspostfönster och fasad av vit stående träpanel indelad i fält, dekorativa taktassar och kontursågade lister. Burspråk med balkong finns åt både väster och söder. Åt söder finns kontursågade lister i takfot och rundbågigt fönster i gavelspetsen. Vita korspostfönster med ett eller två lugter. Fönstren i ovanvåningen är ersatta men liknar de äldre i utformningen. Olof Nilsson sålde marken till Gröne-Hage området (längs Grönegatan) till kommunen som styckade av tomter under 1900-talets första hälft.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från 1900-talets första decennier med ett framträdande läge längs huvudgatan Björkavägen. Exteriört sett välbevarat bostadshus med för stationssamhällena och byggtiden karaktäristisk utformning. Betydelsefull byggnad som ger en god uppfattning om hur byggnadsskicket tedde sig vid tiden för stationssamhällets första blomstringstid och en framtidsoptimism som då rådde. Samverkar med andra byggnader längs Björkavägen genom att bygga upp och ge karaktär till den äldre infartsvägen från sydöst.

KVARTERET SIDENSVANSEN

För kvartersbeskrivning för miljön kring Palmgatan se kvarteret Rapphönan.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Sidensvansen 7, Palmgatan 19

Byggår: 1961

Arkitekt: A/B Götene Träindustri

Byggmästare: Ivar Strandqvist

Byggherre: Malte Thuresson

Beskrivning och historik: Villa från A/B Götene Träindustri. Bostadshus i 1 våning med källare. Sockel av slät puts och fasader av rött tegel i munkförband med springande kopp. Flackt sadeltak belagt med rött tegel. Skorsten i rött tegel. Fönstren är sekundära. Mot gatan finns ett lågt genomskiktigt trästaket mellan plintar av tegel. Fasadtegel, taktegel och skorsten av tegel är bevarade sedan uppförandet. Tillbyggt med uterum 1994. Huset byggdes med ½ stens fasadtegel på regelstomme. Yttertak av tegelpannor med en skorsten. Fönstren mot gatan var med två lufter övriga en luft. Garage i källare med infart från söder. 1994 byggdes uterum.

Kulturhistorisk värdering: bostadshus från början av 1960-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom att ett större område vid Palmgatan bebyggts med liknande typ av enbostadshus vid samma tid ges en bild av hur småhusbebyggelsen utformats på denna ort. De enskilda husen bildar tillsammans en miljö som ger inblick i en vanligt förekommande bostadstyp. Eftersom byggnaderna här har behållit sin karaktär och huvudsakliga exteriöra material ger det en sammanhållen gatumiljö. "Katalogvillorna" är tidstypiska i ett rationaliserat byggande.

Sidensvansen 8, Palmgatan 17

Byggår: 1961

Arkitekt: AB Ytong-hus

Byggmästare: Sven Strandqvist

Byggherre: Bilreparatör Bengt Åke Bengtsson

Beskrivning och historik: Bostadshus i ett plan med källare. Sockel av slät puts, fasader av rött tegel med utkragande tegelomfattning kring fönster. Flackt sadeltak belagt med rött tegel och murad skorsten. Fönstren är sekundära och den tidigare öppna verandan har satts igen med ett sentida glasparti. Entrédörren är ursprunglig. Taket är utskjutande på halva entréfasaden och skyddar entrén och den ursprungligen öppna verandan. Fasadtegel, taktegel samt skorsten av tegel är bevarade sedan uppförandet. Huset byggdes med ½ stens fasadtegel på 15 cm Ytong och med tegeltak. Fönstren mot gatan var enlufts-fönster och övriga hade två lufter. Garage i källare infart i norr.

Kulturhistorisk värdering: bostadshus från början av 1960-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom att ett större område vid Palmgatan bebyggts med liknande typ av enbostadshus vid samma tid ges en bild av hur småhusbebyggelsen utformats på denna ort. De enskilda husen bildar tillsammans en miljö som ger inblick i en vanligt förekommande bostadstyp. Eftersom byggnaderna här har behållit sin karaktär och huvudsakliga exteriöra material ger det en sammanhållen gatumiljö. "Katalogvillorna" är tidstypiska i ett rationaliserat byggande.

Sidensvansen 7, Palmgatan 19

Sidensvansen 8, Palmgatan 17

Sidensvansen 9, Palmgatan 15

Sidensvansen 10, Palmgatan 13

Sidensvansen 9, Palmgatan 15

Byggår: 1960

Arkitekt: Aktiebolaget Svenska Trähus

Byggmästare: –

Byggherre: Bilreparatör Nils Arvidsson

Beskrivning och historik: Bostadshus i ett plan med källare. Sockel av slät puts och fasader av rött tegel. Flackt sadeltak belagt med svart eternitskiffer. Ursprungliga vita tvåluftsfönster. Den öppna verandan har i senare tid glasats in. Lågt smidesstaket mot gatan. Huset byggdes med ½ stens fasadtegel på regelstomme med yttertak av tegelpannor och en skorsten. Ett större enluftsfönster fanns vid den öppna verandan men övriga var tvåluftsfönster, garage i källare med infart i norr.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från början av 1960-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom att ett större område vid Palmgatan bebyggts med liknande typ av enbostadshus vid samma tid ges en bild av hur småhusbebyggelsen utformats på denna ort. De enskilda husen bildar tillsammans en miljö som ger inblick i en vanligt förekommande bostadstyp. Eftersom byggnaderna här har behållit sin karaktär och huvudsakliga exteriöra material ger det en sammanhållen gatumiljö. "Katalogvillorna" är tidstypiska i ett rationaliserat byggande.

Sidensvansen 10, Palmgatan 13

Byggår: 1962

Arkitekt: Eksjö Industri AB

Byggmästare: –

Byggherre: Lagerchef Holger Jarlsbrink

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1 våning med källare. Sockel av slät puts och fasader av gult tegel. Flackt sadeltak belagt med rött tegel. Fönstren, dörr och trappa har bytts ut i senare tid. Tomten är en avstyckning från Ödåkra 2 och Ödåkra 17, varifrån två åkerstycken slogs ihop till en tomt om 871 m². Huset byggdes med ½ stens fasadtegel på regelstomme yttertak av tegelpannor och en skorsten på det östra takfallet. Enluftsfönster flankerade entrén medan övriga fönster var med två lugter. 1994 tillkom ett vidbyggt garage.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från början av 1960-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom att ett större område vid Palmgatan bebyggts med liknande typ av enbostadshus vid samma tid ges en bild av hur småhusbebyggelsen utformats på denna ort. De enskilda husen bildar tillsammans en miljö som ger inblick i en vanligt förekommande bostadstyp. Eftersom byggnaderna här har behållit sin karaktär och huvudsakliga exteriöra material ger det en sammanhållen gatumiljö. "Katalogvillorna" är tidstypiska i ett rationaliserat byggande.

Sidensvansen 11, Palmgatan 11

Byggår: 1962

Arkitekt: Eksjö Industri AB

Byggmästare: –

Byggherre: Förman Knut Thulin

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1 våning med källare. Sockel av slät puts och fasader av gult tegel. Flackt sadeltak belagt med rött tegel. Fönstren och entrédörren är sekundära. Ett lågt trästaket omgärdar tomten mot gatan. Huset byggdes med ½ stens fasadtegel på regels-tomme med yttertak av tegelpannor och en skorsten. Höger om entrén var ett enlufts-fönster medan övriga var tvålufts-fönster. Öppen veranda vid entrén. Bilgarage i källare infart från söder. 1970 vidbyggt garage i ett sandkalksten.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från början av 1960-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom att ett större område vid Palmgatan bebyggs med liknande typ av enbostadshus vid samma tid ges en bild av hur småhusbebyggelsen utformats på denna ort. De enskilda husen bildar tillsammans en miljö som ger inblick i en vanligt förekommande bostadstyp. Eftersom byggnaderna här har behållit sin karaktär och huvudsakliga exteriöra material ger det en sammanhållen gatumiljö. "Katalogvillorna" är tidstypiska i ett rationaliserat byggande.

Sidensvansen 12, Cypressgatan 14

Byggår: 1955

Arkitekt: J. H. Bumér

Byggmästare: –

Byggherre: Elektriker Arne Blom

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1½ våning med källare. Sockel av slät puts, fasader av rött tegel. Sadeltak belagt med röda betongpannor. Fönstren är sekundära. Tomten är avgränsad med en sentida, låg mur av byasten. Huset byggdes med fasadtegel på yttongstomme, taktäckning tegel och en skorsten. Fönster vid entrén var enlufts-fönster och rombformade, övriga med två och tre luftr. Tomten är en avstyckning från Ödåkra 17. 1974 tillkom en vidbyggd carport.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från början av 1960-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom att ett större område vid Palmgatan bebyggs med liknande typ av enbostadshus vid samma tid ges en bild av hur småhusbebyggelsen utformats på denna ort. De enskilda husen bildar tillsammans en miljö som ger inblick i en vanligt förekommande bostadstyp. Eftersom byggnaderna här har behållit sin karaktär och huvudsakliga exteriöra material ger det en sammanhållen gatumiljö

Sidensvansen 11, Palmgatan 11

Sidensvansen 12, Cypressgatan 14

Silvertärnan 1, Palmgatan 16

Silvertärnan 2, Palmgatan 18

Silvertärnan 3, Palmgatan 20

KVARTERET SILVERTÄRNAN

För kvartersbeskrivning för miljön kring Palmgatan se kvarteret Rapphönan.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Silvertärnan 1, Palmgatan 16

Byggår: 1961

Arkitekt: Götene Träindustri AB

Byggmästare: –

Byggherre: Kontorist Harry Sandin

Beskrivning och historik: Bostadshus i en våning med källare. Sockel av slät puts och fasader av gult fasadtegel i munkförband. Sadeltak belagt med engoberade, mörka tegelpannor. Fönstren är möjligen ursprungliga men försedda med nedre glaslister i aluminium även om ritningarna visar tvåluftsfönster. Sentida entrédörr. Tomten är avgränsad med en tujahäck. Skorsten i tegel. Byggt med fasadtegel på regelstomme och taktegel. 1970 gjordes en tillbyggnad, 1988 tillkom ett uterum och 1998 en carport.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från början av 1960-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom att ett större område bebyggs med liknande typ av hus bildas en enhetlig miljö. "Katalogvillorna" är tidstypiska i ett rationaliserat byggande.

Silvertärnan 2, Palmgatan 18

Byggår: 1961

Arkitekt: AB Svenska Stenhus

Byggmästare: –

Byggherre: Murare Nils-Arne Ståhl

Beskrivning och historik: Bostadshus i en våning med källare. Sockel av slät puts och fasader av gult tegel, varannat skift lagt med kopp mellan två löp. Sadeltak belagt med mörka betongpannor, skorsten i tegel. Fönstren är sekundära i vitfärgad aluminium men entrédörren i oljat trä är möjligen ursprunglig. Byggt med fasadtegel på regelstomme och taktegel. Tomten är avgränsad med en häck. Garage byggt 1965.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från början av 1960-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom att ett större område bebyggs med liknande typ av hus bildas en enhetlig miljö. "Katalogvillorna" är tidstypiska i ett rationaliserat byggande.

Silvertärnan 3, Palmgatan 20

Byggår: 1960

Arkitekt: J. M Bomér Arkitektkontor och Konstruktörsbyrå Helsingborg

Byggmästare: –

Byggherre: Bengt Kristiansson

Beskrivning och historik: Bostadshus i en våning med källare. Sockel av slät puts och fasader av rött tegel. Sadeltak belagt med mörka betongpannor. Fönstren sekundära i vitmålat trä med glaslist i aluminium, ursprunglig entrédörr i oljat trä med flankerande småfönster. Huset uppfördes med fasadtegel, taktegel och enluftsfönster. Trädgården avgränsas mot gatan av formklippta tujor. Carport byggd 2007, samtidigt gjordes en ombyggnad av uterum.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från början av 1960-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom att ett större område bebyggs med liknande typ av hus bildas en enhetlig miljö.

KVARTERET SKRATTMÅSEN

Kvarteret Skrattnåsen innehåller sex fastigheter, bebyggda med småhus under mitten av 1900-talet. Innan dess bestod marken av åker.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Skrattnåsen 5, Drivhusgatan 20

Byggår: 1962
Arkitekt: Åsa-Ånimskog AB
Byggmästare: –
Byggherre: John Sjöholm

Beskrivning och historik: Bostadshus i en våning med källare och källargarage. Sockel av slätputs och fasader av rött tegel i löpförband med inslag av kopp. Sadeltak belagt med svarta betongpannor, skorsten klädd i svart plåt. Fönstren sekundära, pivothängda enlufts-fönster med vertikal post/spröjs men i samma indelning som original. Ursprunglig entrédörr med sidoljus. Tomten är avgränsad med ett lågt staket. Huset är av Åsa-hustyp A 118Å och byggdes med fasadtegel på regelstomme med taktegel. Hustillverkaren Åsa-hus fanns i Dalsland i jämförelse med de flesta hustillverkarna som verkade i Småland. Uterum byggt 1994.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från början av 1960-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom att ett större område bebyggs med liknande typ av hus bildas en enhetlig miljö.

Skrattnåsen 6, Palmgatan 23

Byggår: 1962
Arkitekt: AB Svenska Stenhus
Byggmästare: –
Byggherre: Laboratoriebiträde Jan-Åke Hylander

Beskrivning och historik: Bostadshus i en våning med källare och garage vid norra gaveln. Sockel i slät grå puts och fasader av mörkrött tegel, lagt i munkförband. Sadeltak belagt med röda lertegelpannor och en tegelskorsten. Ursprungliga vitmålade enlufts-fönster i trä, men försedda med nedre glaslist i aluminium. Ursprunglig entrédörr med glasad övre del. Sentida uterum i södra gaveln, gavelröset är panelklätt. 1973 tillbyggnad och garage.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från mitten av 1900-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Bevarade material så som fasadtegel och taktegel samt välbevarade detaljer. Genom att ett större område bebyggs med liknande typ av hus bildas en enhetlig miljö. Samverkar med andra byggnader längs Palmgatan och området som tillsammans bygger upp en värdefull miljö.

Skrattnåsen 5, Drivhusgatan 20

Skrattnåsen 6, Palmgatan 23

Skogsduvan 1, Drivhusgatan 18

Skogsduvan 2, Palmgatan 24

KVARTERET SKOGSDUVAN

För kvartersbeskrivning för miljön kring Palmgatan se kvarteret Rapphönan.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Skogsduvan 1, Drivhusgatan 18

Byggår: 1961
Arkitekt: AB YTONG-hus
Byggmästare: Sven-Åke Nilsson
Byggherre: Chaufför Ingmar Persson

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1 våning med källare. Sockel av slät puts, fasader av rött tegel. Sadeltak belagt med svarta eternitskifferplattor. Fönstren är troligen sekundära, svartlaserade med nedre glaslist i aluminium, men entrédörren är ursprunglig. Tomt avgränsat med trådstaket. Källargarage. Huset uppfördes med fasadtegel, taktegel och enluftsfnster.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från början av 1960-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom att ett större område vid Palmgatan bebyggts med liknande typ av hus bildas en enhetlig miljö. "Katalogvillorna" är tidstypiska i ett rationaliserat byggande.

Skogsduvan 2, Palmgatan 24

Byggår: 1962
Arkitekt: Byggmästare Sven Strandqvist
Byggmästare: Byggmästare Sven Strandqvist
Byggherre: Byggmästare Sven Strandqvist

Beskrivning och historik: Bostadshus i en våning med källare. Sockel av slät puts och fasader av gult tegel, röste i svart lockpanel. Sadeltak belagt med röda lertegelpannor. Fönstren sekundära, vita pivothängda med nedre glaslist i aluminium. Källargarage. 2005 om- och tillbyggnad, 2011 tillbyggnad av uterum. Byggsdes med fasadtegel på regelstomme, falstaktegel.

Kulturhistorisk värdering: bostadshus från början av 1960-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Genom att ett större område vid Palmgatan bebyggts med liknande typ av hus bildas en enhetlig miljö. Illustrerar vid sidan om "katalogvillorna" ett styckebyggt hus men i samma stil.

KVARTERET SNÖSKATAN

Kvarteret Snöskatan innehåller nio fastigheter, längs Björkavägen finns ett par äldre byggnader men i övrigt är bebyggelsen från andra hälften av 1900-talet, alla är småhus bortsett från Snöskatan 10 som är en pumpstation. På häradsekonomiska kartan från 1910–15 finns ingen bebyggelse markerad på platsen för detta kvarter, vilket visar att den är tillkommen efter 1910–15. Vildvinsgatan har ungefär samma sträckning som en gårdsväg på samma karta.

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Snöskatan 1, Björkavägen 26

Byggår: 1910–1920-tal (uppskattning)

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: –

Beskrivning och historik: Bostadshus i 1½ plan med källare. Sockel i slät puts och fasader av rödfärgad locklistpanel, en del snickerier i vitt, hörn markerade med pilastrar och dekorerad dörrömfattning. Sadeltag belagt med röda lertegelpannor och tegelskorsten. Det finns en kupa med på norra takfallet. Enstaka vitmålade, spröjsade fönster är ursprungliga, men övriga fönster och entrédörren är sekundära. Fönsterbyte utfördes 1969.

Kulturhistorisk värdering: Bostadshus från 1900-talets första decennier med panelklädda fasader i en trakt som vanligtvis har tegel- eller putsfasader. Samverkar med andra byggnader längs Björkavägen genom att bygga upp och ge karaktär till den äldre infartsvägen från sydöst.

Snöskatan 8, Vildvinsgatan 5

Byggår: 1962

Arkitekt: Lennart Granqvist

Byggmästare: –

Byggherre: Rektor Torsten Ekholm

Beskrivning och historik: Arkitektritad envåningsvilla i gult fasadtegel. Torsten Ekholm, som var rektor och politiker i Ödåkra, lät bygga denna villa som privatbostad. Taket är klätt med enkupiga takpannor och fönstren är enlufsfönster i trä med utkragande fönsterömfattningar. Originaldörr i teak och trappa med enkelt smidesräcke. Huset har en kraftig skorsten i söder och en indragen uteplats med murade tegelpelare. 1993 glasades delar av uteplatsen in till ett uterum.

Kulturhistorisk värdering: Välbevarad villa som utmärker sig i storlek och utförande och som är mer påkostad än många av katalogvillorna i området. Lokalhistoriskt värde kopplat till byggherren som var en tongivande politiker.

Snöskatan 1, Björkavägen 26

Snöskatan 8, Vildvinsgatan 5

Snöskatan 10, Vildvinsgatan 1

Snöskatan 10, Vildvinsgatan 1

Byggår: 1966

Arkitekt: Kjessler & Mannerstråle AB

Byggmästare: –

Byggherre: Ödåkra kommunalnämnd

Beskrivning och historik: Pumphus i en våning samt en underjordisk del. Fasader av gult fasadtegel lagt i munkförband med springande kopp. Delar av fasaden är klädd med brunmålad stående panel. Murkrönen är avtäckta med kopparplåt, takkonstruktionen är dold från gatan men har från början haft lättbetongplattor. Vatten- och avloppsanläggning. Byggnaden utgör en utbyggnad till ett befintligt pumphus.

Kulturhistorisk värdering: Pumpstation från mitten av 1900-talet med proportioner och uttryck som präglar bebyggelse från denna tid. Välbevarade detaljer. Gult fasadtegel i likhet med andra kommunala anläggningar som centrumanläggningen med butik och bibliotek i Ödåkra.

ÖDÅKRA 1:186 SPRITFABRIKEN

Ödåkra 1:186, Fabriksgatan 2

Byggår: 1896, nedlagt 1978/79

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: Helsingborgs Spritförädlings AB

Beskrivning och historik: Ödåkra spritfabrik, eller "Spritän" som den kallas, byggdes 1896 för att dra nytta av potatis och spannmålsproduktionen i trakten. Att bränna sprit var ett sätt att förädla jordbruksprodukter och att omvandla skrymmande grödor med relativt kort hållbarhet till sprit som var dyrbarare och bättre tålde lagring och transport. I intilliggande Hasslarp hade sockerbruket anlagts 1895 och industrialiseringen av det skånska landskapet hade tagit en rejäl fart med framför allt livsmedelsproduktion och tegeltillverkning. Sprittillverkningen var viktig i Skåne, här tillverkades ungefär 90 % av den svenska spriten år 1900. Spritfabriken i Ödåkra har fungerat både som bränneri av råsprit och förädlings- och reningsanläggning. Det höga tornet som låg i den nu rivna fabrikslängan har förmodligen inrymt rektifieringskolonnerna i vilken spriten renades. Trots att kontoret och fabrikslängan har rivits är stora delar av de äldre fabriksbyggnaderna bevarade, bland annat tomgodsavdelningen, ett nederlag, lager och pannhus med skorsten. Närheten till järnvägen underlättade transporter och god tillgång till vatten var också viktig för verksamheten. Arbetare flyttade in från Helsingborg och trakten runt omkring. Spritan startades av ett privatägt bolag men förstatligades som ett led i alkoholpolitiken 1917, fabriken drevs sedan av AB Vin & Sprit till dess den lades ned på slutet av 1970-talet. En stor del av produktionen bestod av härtappade viner och likörer. Alkoholen skeppades till Sverige i stora rostfria tankar för att sedan buteljeras på returflaskor i Ödåkra. När den stängdes hade fabriken varit en betydelsefull arbetsplats med uppåt 125 anställda och byggnaderna hade utgjort ett dominerande inslag i stationssamhället i drygt 80 år.

Transporter till och från fabriken av varor och personer gjorde området livligt. Till den visuella bilden kan läggas till lukten av melass, råsprit, drank och rök från de koleldade pannorna. Knutna till brännerierna finns ofta berättelser om hur olika personer lyckats "lura systemet" och tillskansa sig dyrbara droppar olovandes, ibland genom att plötsligt höja trycket i bränneriet och tappa sprit i en rörskarv och ibland genom att slanga sprit från fat. Den kanske mest kända produkten som framställdes i Ödåkra är Ödåkra Taffelakvavit. Sedan nedläggningen har lokalerna använts framförallt som lager.

Helhetsmiljön

Fabriksbyggnaderna är mycket stora och utgör en stor bebyggelsemassa i samhällets centrala del. Byggnadsbeståndet har utvecklats successivt genom tillbyggnader i olika etapper. De äldre fabriksbyggnaderna är uppförda i gult tegel med inslag av rött tegel vid lister och omfattningar. Det finns även en hallbyggnad som är relativt sent byggd i vita och röda element under plant tak. Tegelbyggnaderna bildar en drygt 200 meter lång fasad i den östra fastighetsgränsen och en ca 60 meter lång fasad mot norr. Byggnadshöjden varierar från en våning till fyra våningar samt källare. Den högre delen är den som vetter åt norr. I väster ligger det gamla pannhuset med skorsten. I södra delen finns en äldre hallbyggnad som delvis klätts in med plåt, den är åtminstone i sin norra del byggd av gult tegel. Strax söder om fabriksbyggnaderna finns en stenskodd bassäng. På kartor från 1940-talet är den utmärkt som damm och ligger intill brandpumphuset. På området finns rester av det gamla spårssystem som underlättade transporter och som även var anslutet med stickspår

Ödåkra 1:186, Fabriksgatan 2

Det äldre pannhuset ligger till höger i bild

Basen till den äldre skorstenen som nu är inbyggd.

Portvaktshus och lager

till järnvägen. I norr ansluter byggnaderna till Norra plan där järnvägs-spåren slutade, på Norra plan fanns även en djupvattenbrunn som från mitten av 1955 pumpade vatten till två cisterner på vardera 30 000 l. Vattnet användes både till fabrikation och till hushåll i närliggande delen av Ödåkra.

En detaljerad beskrivning av de kulturhistoriska värdena i enskilda byggnader och möjligheter för ombyggnation behöver utredas i samband med exempelvis detaljplanearbete. Området som helhet har mycket höga kulturmiljövärden men de olika byggnaderna har getts en varierad klassning och beskrivs nedan. Flera av byggnaderna har stått utan användning under en längre tid, det bör vara prioriterat att de gamla industrilokalerna kan ges ny användning. Det kommer att kräva förändringar, men ett varsamt förhållningssätt öppnar för många möjligheter.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Det äldre pannhuset med skorsten

I områdets västra del finns fabriken pannhus med skorsten i gult radialtegel, troligen tillverkat i Skromberga. Skorstenen har tidigare varit högre men trots att den är kortad har den betydelse för förståelsen av fabriksmiljön och hur man skapat den kraft som behövts för att driva processen. Det äldre pannhuset har fasader av gulaktigt schatterat tegel med dekorativa inslag av rött tegel. Här finns äldre fönster med rundbågeform samt gavelkrön som höjer sig över takfallet med dekorativa plintar. Runt den äldre skorstenen har senare tillfogats en nyare panncentral ritad 1961 (se byggnader av kompletterande värde för miljön).

Portvaktshus och lager

Den centrala, högre delen av längan har bestått av portvakt, eller portvaktshus som det också benämns på ritningarna, som flankerats av lagerbyggnader i norr och söder. Den norra lagerbyggnaden ökades på med en våning år 1955, den delen som ligger söder om portvaktshuset byggdes till 1961. Portvaktshuset har två kraftiga rundbågevalv i bottenvåningen, det södra av dessa har inrymt porten in till anläggningen. I den norra porten, som kan ha satts igen senare, finns idag ett burspråk som kan kopplas till funktionen som portvakt. Övriga delar av fasaden består av gult tegel och inslag av rött tegel som risaliter, stickbågar och utkragad takfotsgesims. Denna byggnadsdel markeras även av ett valmat sadeltak som höjer sig över omgivande tak. De höjda lagerdelarna har enklare fasadutformning. En ny funktion i byggnaden kommer troligen att kräva att fönster tas upp i fasaden.

Nederlag

Söder om portvaktshuset finns en större friliggande byggnad som har använts som nederlag. Ett nederlag är ett slags magasin huvudsakligen för cisterner. Byggnaden finns med på hushållsekonomiska kartan från 1910-talet och är en av de äldre på området. Den följer samma utförande som pannhuset med sadeltak och krönande gavelplintar i tegel. Väggarna är dekorativt murade i gult och rött tegel och taket är av papp. Byggnaden kännetecknas även av inlastningsportar mot järnvägsspåret.

Tvätt, vin- och tullexpedition

Den höga fyrvåningsbyggnaden utmärker sig med sin storskalighet. Den har enligt arkivmaterial från 1940-talet innehållit bland annat tvätt, vinexpedition och tullexpedition. Igenom byggnaden har det löpt dubbla järnvägsspår som gjorde att lastning och lossning kunde göras under tak. 1952 gjordes en mindre tillbyggnad åt norr. Den gjordes för att de längre tågen skulle få plats inne i byggnaden. 1955 uppfördes cisternhus på taket för vatten, hit pumpades vatten från djupvattenbrunnen på Norra plan. Fasaderna är som i merparten av byggnaderna inom fabriksområdet i gult och rött tegel. Längs med fasaden löper en repetitiv fönstersättning med småspröjsade, nätta fönster. Merparten av fönstren bedöms vara i originalutförande. Invändigt kännetecknas våningsplanen av kraftiga utkragande betongpelare som bär upp bjälklagen. Det flacka taket är pappklätt.

Tomgods

I nordväst ihopbyggt med Tvätt, vin- och tullexpeditionen finns den del som på 1940-talets benämndes "tomgods". Ursprungligen har det varit två lägre byggnader som har legat bredvid varandra med var sitt valmat sadeltak. Byggnaden höjdes till sin nuvarande höjd under en ombyggnad 1964. Spåren av de gamla volymerna syns tydligt i fasaden och den äldre fönstersättningen finns kvar även om fönstren har satts igen. Rakt igenom byggnaden har tomgodsspåret gått, vilket syns i de portar som finns kvar. Byggnaden är en viktig del av fabriksområdets helhet men har genomgått många förändringar. Den bedöms generellt som mer tålig än de mer välbevarade delarna och för att byggnaden ska kunna ges ny funktion behöver både gamla och nya fönsteröppningar kunna tas upp.

Inom fabriksområdet finns till stor del järnvägsspåren bevarade och de är en viktig länk för att förstå hur byggnaderna har använts. Fabriken har till stor del byggts upp kring effektiv lastning och lossning och järnvägen har varit en av grundförutsättningarna för spritfabrikens verksamhet. Järnvägsspårens sträckning är en betydelsefull del av det kulturhistoriska värdet. Längs med fabriksområdet i öster löper en tegelmur med pelare som markerar den västra infarten mellan portvakten och nederlaget. Muren knyter samman byggnaderna och bidrar till områdets helhetsintryck.

Kulturhistorisk värdering: Fabriksmiljön har ett högt kulturhistoriskt värde genom dess betydelse för ortens utveckling och den kulturhistoriska betydelse som industrialiseringen av landsbygdens mindre orter fick. Fabriksmiljön speglar spritindustrins viktiga roll för förädlingen av jordbruksprodukter och i det regionala näringslivet. Bebyggelsen på fabriksområdet med tegelfasader och skorsten innehåller byggnadsteknik och material som visar den successiva utbyggnaden och de stora volymerna visar verksamhetens omfattning. De byggnader och strukturer som har pekats ut som särskilt värdefulla bedöms tillsammans kunna ge en bild av områdets historia. Fabriksområdet är i behov av att få in nya funktioner i byggnaderna för att de ska kunna bevaras på lång sikt. Volymerna har olika tålighet och olika tekniska förutsättningar som behöver vägas in i en varsam ombyggnad. Det är därför nödvändigt att i samband med en detaljplan eller i en antikvarisk förundersökning i samband med bygglov mer detaljerat studera möjligheterna i varje enskild byggnad.

Nederlag

Tvätt, vin- och tullexpedition

Tomgods

Nya panncentralen

Garage

Pumphus

Byggnader av kompletterande värde för miljön:

Nya panncentralen

Den nya panncentralen ritades 1961 av AB Byggplanering Ragnar Wahle och co. Huset omsluter den äldre, nedkortade skorstenen. Väggarna är i armerad betong med utfackningsväggar av gult tegel. Från panncentralen går det en kulvert till tomgodsavdelningen.

Garage

Enklare byggnad uppförd i rött och gult tegel lika områdets övriga industribyggnader. Finns med på kartor från 1943.

Pumphus

Enklare byggnad i rött och gult tegel som ligger i anslutning till den stenskodda dammen. Är markerad som brandpump på karta från 1943. Någon interiör besiktning har inte gjorts, äldre pumpverk kan ha ett stort teknikhistoriskt värde.

Kulturhistorisk värdering: Fabriksmiljön har ett högt kulturhistoriskt värde genom dess betydelse för ortens utveckling. De byggnader som har pekats ut som av kompletterande värde är mindre byggnader som kompletterar den stora fabriksanläggningen. Fokus ligger främst på byggnadernas funktioner och på hur de har bidragit till områdets helhetsbild. Fabriksområdet är i behov av att få in nya funktioner i byggnaderna för att de ska kunna bevaras på lång sikt. Det är därför även här nödvändigt att i samband med en detaljplan eller i en antikvarisk förundersökning i samband med bygglov mer detaljerat studera möjligheterna i varje enskild byggnad.

Övriga byggnader inom spritfabrikens område

Generellt beskriver inte bevarandeprogrammet byggnader som inte har klassats, men för att förstå helheten kring Ödåkra spritfabrik görs en kortare beskrivning av de tre större byggnader som inte har getts någon klassning.

Lager och snickeri

I söder finns det en större byggnad som dels har fungerat som lager och dels som snickeriverkstad. Byggnaden finns på kartan från 1943 men inte på häradsekonomiska kartan från 1910-talet. Äldre fotografier visar att de södra delarna har varit i korsvirke men idag är det endast ett plåtklätt stolpverk kvar. Byggnadsdelen är i mycket dåligt skick med stora hål i papptaket. Den norra delen som har varit snickeri är i något bättre skick tack vare att den delvis är uppförd i tegel. Med tanke på byggnadens tekniska status har ett bevarande av byggnaden inte bedömts rimligt.

Lagerskjul

Längst i söder, strax norr som Södra plan ligger ett större lagerskjul som ritades 1956. Det uppfördes redan från början med väggar i plåt åt söder och väster men konstruktionen var öppen åt norr och öster. Huset har papptak. Byggnaden är del av spritfabrikens utveckling men den enkla konstruktionen och den stora volymen gör att den är svår att bevara och ge ny funktion. Det kulturhistoriska värdet ses som ringa eftersom det är ett enkelt plåtskjul. Möjligen kan man hitta inspiration i volymen vid framtida exploatering av området.

Lagerbyggnad

I anslutning till tomgodsavdelningen ligger idag en lagerbyggnad i rött och vitt som uppfördes 1979. I samband med att produktionen lades ner revs de äldre byggnaderna på platsen (kontor, torn, nederlag A, maskintappning och verkstad) för att ge plats till det nya lagret. Byggnaden hör inte samman med spritfabrikens historia och det kulturhistoriska värdet har bedömts som ringa.

Lager och snickeri

Lagerskjul längst i söder

Den modernare lagerbyggnaden från 1979

Bostadshus.

Ekonomibygnad.

Ekonomibygnad.

ÖDÅKRA 1:251, BÄCKARP

Bäckarp ligger i den nordvästra kanten av Ödåkra samhälle. Bäckarp var troligen en av gårdarna som flyttades ut ur byn efter skiftet 1828, men ligger ändå inte långt ifrån den gamla bytomten. På 1940-talet ägdes gården, som var på 54 hektar, av Föreningen för bistånd åt vanförförda i Skåne. Den drevs i samarbete med Ödåkra gård. Nuvarande byggnader är uppförda i mitten av 1800-talet. Bäckarp ägdes i sin tur på 1940-talet av föreningen för bistånd åt vanförförda i Skåne.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Ödåkra 1:251, Bäckarp, Bäckarps gårdsväg 39, Bäckarpsgatan 14 A-C

Byggår: mangård cirka 1871, ekonomibygnader mitten av 1800-talet, korsvirkeshus okänt

Arkitekt: –

Byggmästare: –

Byggherre: möjligen Gustav Persson

Beskrivning och historik: Bostadshus och ekonomibygnader samt korsvirkeshus. Nuvarande Bäckarp byggdes i mitten av 1800-talet med trelängade ekonomibygnader i natursten och tegel samt en fristående mangård i rött tegel.

Bostadshuset är byggt i rött hårdbränt tegel med ljus pärlfog. Det står på en hög sockel av murad tuktad natursten. Fönsterkrön markerade i tegel och fönsterbänk av utkragande tegel. Sadeltaket är klätt med tvåkupigt rött tegel och har utskjutande takfot. Taket har vita, sentida vindskivor och två murade skorstenar. Mot öster finns en frontespis samt en trädgårdsentré och ett sentida takfönster. Mot väster en takkupa med sadeltak samt flera sentida takfönster. Trädgården ligger öster om bostadshuset och när husen byggdes var infarten en rak väg från Fleningevägen med grindstolpar och flankerande träd. Träden och en grindstolpe finns kvar vid korsningen Ginstgatan – Fleningevägen medan vägen skurits av med senare bebyggelse.

Ekonomibygnaderna är tre sammanbyggda längor som ligger väster om bostadshuset. De är byggda i natursten och tegel med sadeltak täckt med tvåkupigt rött tegel, norra längan med korrugerade eternit-skivor. Södra och västra längan har ventilationshuvor och den västra ett litet äldre takfönster. Gavlar mot öster är uppbyggda i korsvirke med brun (tjärad) timra och fyllningar av rött tegel samt gavelspets i brun panel. I gaveln finns flera vitmålade fönster med spröjs, sannolikt original. Gavlar mot väster är i röd locklistpanel med spröjsade vita fönster. Övriga fönster är spröjsade gjutjärnsfönster i flera storlekar, vissa är original och andra är ersatta med begagnade som liknar de ursprungliga. Portar och gjutjärnsfönster har stickbågsform. Portarna är gröna i trä, flera med överljus. De portar och fönster som sitter i naturstendelen har omfattningar av tegel. Mot innergården sitter ett antal sentida portar som har samma form med rundad båge som de äldre. Gårdsplan har markbeläggning av grus.

Korsvirkeshuset är en länga med sadeltak. Timran består av stickbjälkar och är svarttjärad. Mycket av timran är ersatt sentida men delar av äldre virke finns kvar. Fyllningarna är vitputsade, gavelrösten i mörk panel. Byggnaden saknar synlig syll, istället är grunden putsad. Sadeltak täckt med enkupigt tegel. Både de vita spröjsade fönstren och dörrarna är sentida, möjligen finns äldre fönster i gavelspets. Huset har en skorsten. Byggnaden är ombyggd invändigt till poolhus. Möjligen flyttades korsvirkeshuset till nuvarande plats och kan ha tillhört ett kvarnhemman intill bäcken. Byggnaden finns markerad på Häradsekonomska kartan 1910–1915.

Kulturhistorisk värdering: Mangårdsbyggnaden är kulturhistoriskt värdefull och utgör en betydelsefull del i gårdsmiljön. Den är exteriört sett väl bevarad och utgör en tidstypisk representant för en större gård under 1800-talets slut. Helhetsmiljön är viktig. Ekonomibyggnaderna är kulturhistoriskt värdefulla och utgör betydelsefulla delar i gårdsmiljön. Genom att de bevaras finns möjlighet att läsa hur miljön med bebyggelse och landskap nyttjats samt marken brukats. Ekonomibyggnaderna är exteriört sett väl bevarade och utgör tidstypiska representanter för en större gård under 1800-talets slut. Korsvirkeshuset är trots en del sentida förändringar kulturhistoriskt värdefull. Den är en av få bevarade korsvirkeshus i Ödåkra och har sannolikt en tidigare historia i kulturlandskapet.

Korsvirkeshuset till vänster.

REFERENSER

- Andersson, Bror A. (1982). *Fleninge: socken i Luggude härad*. [Fleninge]: [Fleninge församl. (distr.)]
- Andersson, Thorbjörn & Caldenby, Claes (red.) (1998). *Att bygga ett land: 1900-talets svenska arkitektur*. Stockholm: Bygghörsningsrådet
- Andersson, Thorbjörn & Edlund, Richard (2004). *Kataloghuset: det egna hemmet i byggsats*. Stockholm: Bygghörs. i samarbete med Jönköpings läns museum, Kalmar läns museum och Smålands museum
- Bengtsson, Staffan & Willis, Göran (1995). *K-märkt på väg: svenska vägar, platser och ställen*. Stockholm: Bonnier
- Björk, Cecilia, Reppen, Laila & Nordling, Lars (2009). *Så byggdes villan: svensk villaarkitektur från 1890 till 2010*. Stockholm: Formas
- Ingmarsson, Niklas. Stumpen I: Riksettan
- Johansson, Carita (2003). *Skånska möllor: väderkvarnar i Skåne*. [Helsingborg]: [Dimples]
- Ranby, Henrik & Ulfspärre, Anna Christina (2005). *Helsingborgs historia. D. 7:3, Stadsbild, stadsplanering och arkitektur: Helsingborgs bebyggelseutveckling 1863–1971*. Helsingborg: [Kulturförvaltningen]

Riktlinjer för stadsplanering med hänsyn till trafiksäkerhet: Scaft 68. (1968). Stockholm:

Ulfspärre, Anna Christina & Greiff, Mats (red.) (2010). *Helsingborgs historia. D. 8:1, Landsbygden*. Helsingborg: Helsingborgs stad

Ulfspärre, Anna Christina & Greiff, Mats (red.) (2012). *Helsingborgs historia. D. 8:2, Arbete, fritid och politik på landsbygden kring Helsingborg*. Helsingborg: Helsingborgs stad

Wilke, Åsa (2006). *Villaträdgårdens historia: ett 150-årigt perspektiv*. Stockholm: Prisma

Internet

<http://www.hembygd.se/fleninge/>

<http://stadslexikon.helsingborg.se/index.php?title=Huvudsida>

Teckenförklaring

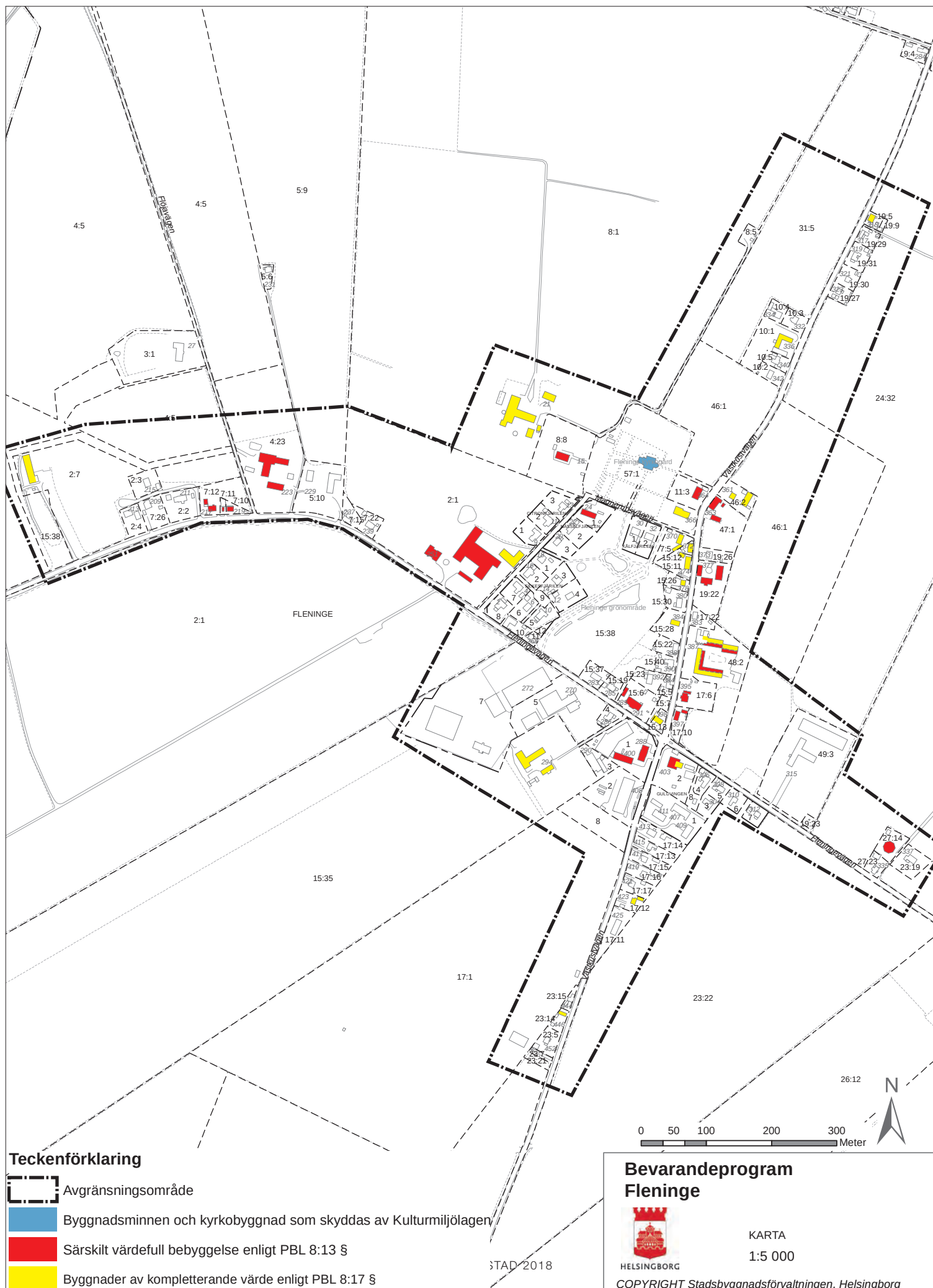
 Pågående

**Bevarandeprogram
Fleninge**

HELSINGBORG

KARTA
1:5 000

COPYRIGHT Stadsbyggnadsförvaltningen, Helsingborg

0 50 100 200 300
Meter

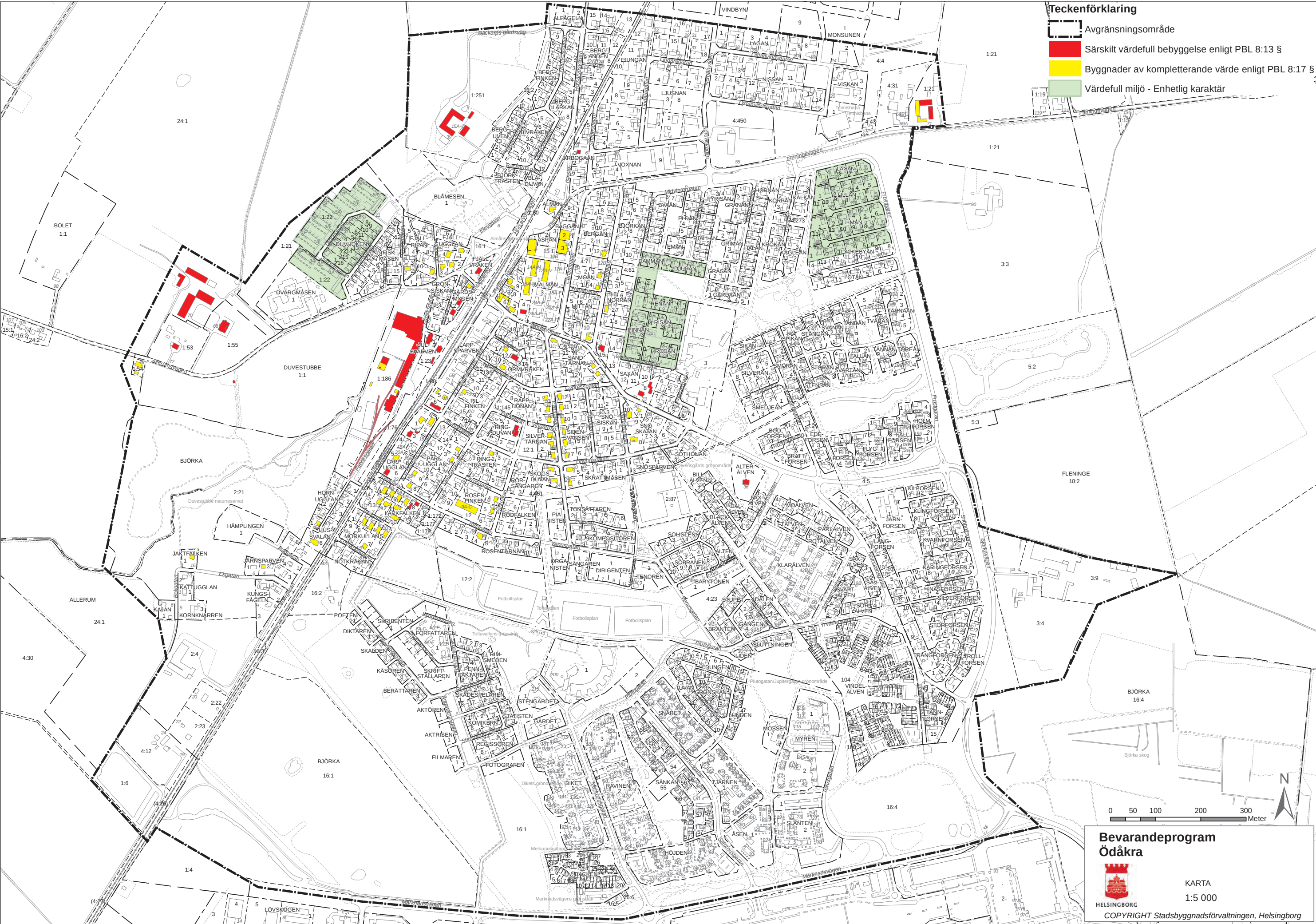

**Bevarandeprogram
Ödåkra**

Ortofoto år 2016
1:5 000

COPYRIGHT Stadsbyggnadsförvaltningen, Helsingborg

Teckenförklaring

- Avgränsningsområde
- Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §
- Byggnader av kompletterande värde enligt PBL 8:17 §
- Värdefull miljö - Enhetlig karaktär

Bevarandeprogram
Ödåkra

Helsingborg

KARTA
1:5 000

COPYRIGHT Stadsbyggnadsförvaltningen, Helsingborg

HELSINGBORG